

Karel Makoň

SLADKÉ JHO

II.

S p o j o v a c í č i n n o s t

1977

Autor zakazuje jakékoliv úpravy textu (včetně gramatických).

O spojení obecně

Co rozumím spojením, o němž zde bude řeč.

Dosud každý z nás, kdo si uvědomuje tento svět, v němž žije, je s ním spojen především smysly a vědomím. Toto spojení je velmi omezené, protože si při něm zachováme pocit oddělenosti od světa, který vnímáme. Dále proto, že nám smysly zprostředkují spojení se světem velmi nedokonale, a to jen do té míry, do jaké jej vnímáme nebo na něj vzpomínáme nebo si o něm děláme představu a do jaké míry jsme při vědomí, tj. v bdělém stavu. Ve spánku se snem - na rozdíl od spánku beze snu - pak zažíváme jen ohlas tohoto spojení. Je to však důležitý dokument o tom, že v nás svět žije, i když ho přímo nevnímáme, že jsme nositeli jeho obrazu, a že žijeme v jeho zajetí. Právě ve snu jsme svědky toho, s jakou naléhavostí se nám vnucuje, jak se jeho existence v nás drammatizuje, jak nás někdy tento obraz i ohrožuje, takže jsme rádi, že jsme se probudili.

Tento poznatek je velmi důležitý, protože z něho vyplývá kromě jiného toto:

Při bdělém stavu si do určité míry vybíráme vjemy a pak si je podle svých rozumových a citových představ zpracováváme. Tento dvoustranný výběr způsobuje, že unikáme všem možným ohrožením, nebo aspoň do určité míry si razíme cestu prostředím, ve kterém žijeme, vybíráme si ji, takže se učíme předvídat a nebýt překvapeni. To se nám ve snu nedaří. Tam pronásleduje nás vlastní představa nepřítele, vraha, zloděje a opačná představa nás oblažuje. Tyto okolnosti by nám měly mnoho napovědět o chvílích předsmrtných, kdy ochabuje naše bdělost a kdy naše výběrová schopnost je omezena. My si ovšem při plném životě nejsme vědomi toho, jak jsou tyto chvíle důležité. Ony však nás formují už dnes ve spánku, který je smrti podoben. Dovrší dramatickým způsobem časoprostorové děje, takže na některý sen nezapomeneme po celý život právě tak, jako na některou významnou událost, kterou jsme zažili v bdělém stavu. Pro intenzitu prožitku jsou to vrcholy života v bdělém nebo snovém stavu, a není divu, že do značné míry předurčují naše budoucí myšlení, hodnocení a jednání. Jen těžko budeme myslet a jednat jinak, než jak nám napovídají naše dominující zkušenosti. My ovšem si nejsme vědomi toho, že zkušenosti nabýváme i ve snu. Nechci vás však odvádět od skutečností zažívaných v bdělém stavu, ani nechci snižovat jejich prioritu. Chci jenom dokreslit

celistvost, která nám uniká. Kdybych ji kreslil dále, a mohl bych to učinit, nabyli byste jasnou představu o tom, co je to život v lidském těle na nynější vývojové úrovni a nebyli byste daleko od mého hodnocení tohoto stavu, který se mi jeví jako pobíhání divoké zvěře v úzké kleci někde v zoologické zahradě. Rozdíl je jen v to, že si svou klec sami stavíme, a že si ji také sami můžeme otevřít. Klec se otevírá současným rozpojením od časoprostorového - jak jsme si vysvětlili v minulém dílu Sladkého jha - a spojením s věčným životem - jak si vysvětlíme v tomto dílu.

Jako při spojení s tímto světem si uvědomujeme buď dění kolem sebe nebo v sobě, a obojí dohromady, tak při spojení s věčným životem si uvědomujeme pokoj, který má schopnost vyloučit veškeré dění.

Je to zažívání:

1. pouhé existence jako takové, nezávislé na prostorové existenci, jejíž součástí je naše živé lidské tělo a tomu odpovídající prostorové a časové závislosti všeho na této pouhé existenci,

2. samotného poznání, nezávislého na prostředcích poznání, jimiž jsou např. naše smysly, a zažívání závislosti smyslových vjemů a rozumových dedukcí na tomto poznání,

3. lásky jako takové, naprosto nezávislé na láskyplných projevech a naopak vědomí závislosti všech těchto projevů na věčné lásce, která se nemusí projevit a přece je.

Už z pouhé této definice spojení vidíte, o jakou svobodu a o jaké rozšíření života jde. Přestože i toto spojení má své stupně, nikdo, kdo zažil i ten nejnižší stupeň, nebude se nikdy považovat za svobodného a za šťastného, ocitne-li se zase mimo toto spojení, zmizí-li z jeho vědomí. Proto ty stupně spojení, z nichž se vracíme do nespojení, které jsme dosud stále zažívali, a které bylo náhražkou za pravé spojení (*mluvili jsme o něm jako o nedokonalém spojení se světem, ve kterém žijeme*), se nazývají obvykle a zcela správně nikoliv spojením, nýbrž osvícením, a celý úsek cesty protkaný těmito chvilkovými spojeními, se nazývá osvěcovací cesta.

Daly by se rozeznávat jak stupně osvícení, tak i různé stupně spojení, ale do této klasifikace se nepustím nejen proto, že by vzniklo další dílo, ale i proto, že při skromném rozsahu Sladkého jha jde jen o jediné: ukázat, jak harmonicky žít i nad úrovní, na které žijí běžní lidé. Není divu, že lidský život na běžné, neosvícené úrovni není žít harmonicky, ale bude připadat divné,

že na vyšší úrovni je tomu obdobně, a krize se tam obvykle ještě prohlubují. Tento zjev by se dal odbyť větou: Vzestupy do větších výšek, pády z nich do větších hloubek. Je-li však správné nešetřit umem, abychom se vyvarovali pádů i z malých výšek, je potom nutné umět se vyvarovat pádů z větších výšek. V Ježíšově životě se na to ukazuje velmi poučným způsobem. Když Satan vybízí Ježíše, aby skočil z vrcholu zdi chrámu, že jej andělé nadnesou, aby se mu nic nestalo, a Ježíš odmítá něco takového provést, prozrazuje nám, že pádů z větších výšek se zabraňuje nejen tím, že z nich lehkomyšlně neskáče, nýbrž i tím, že člověk musí umět odolat svodu, aby použil sil a schopností, které dříve neměl, na jiném poli, než na kterém má pracovat (*pro Hospodáře*), tj. jen tam a v takové míře, o jaké bezpečně ví, že je v intencích Hospodářových.

Bylo by dobře, kdybyste si byli vědomi toho, že dosavadní naše spojení s časoprostorovým světem je po jedné stránce přece jen dokonalé, protože nám za normálních okolností dokonale nedovoluje z něho vyjít, že tedy naše vědomí dokonale vězní a omezuje je jen na sebe. To v nás vzbuzuje dojem o jedinečnosti časoprostorového světa, a pokud za tvůrce tohoto světa považujeme Boha, pak právě on nás tímto zařízením uvádí do pokušení, abychom považovali tento svět za jediný. Tento dojem je absolutně nepostradatelný, pokud vývoj člověka nedospěl tak daleko, že člověk může pojmout myšlenku osvobodit se z tohoto klamného dojmu. Jakmile však je schopen takového předsevzetí a kromě toho se nachází ve stavu rozvinutého světského života (*rozuměj duševních schopností a vlastností, které se nedají rozvinout jinak než opakováním zkušeností o tomto časoprostorovém světě*), jsou tu předpoklady, bude-li člověk o nich informován, aby překročil práh časoprostorového světa. Této informace se člověku dostává rozluštěním symboliky Ježíšova života. To je ovšem pouhá informace. Pokud by se člověk s ní spokojil, nebo se jí jen obíral, o ní přemýšlel a neuskutečnil by ji, zůstal by v kleci časoprostoru i nadále.

Zmíněná informace má dvě části:

1. Význam samotných dějů Ježíšova života,
2. Význam jeho poučení příkazy, zákazy, doporučeními a symbolickými podobenstvími.

Z prvního významu se dosud chápalo velmi málo. Většinou se ukřížování Ježíšovo považovalo za jedinou napodobitelnou záležitost (*podle Ježíšova: "Vezmi svůj kříž"*). Pak ovšem ti nejlepší napodobitelé Ježíše Krista umírali celý život, ale

nepovstávali během něho z hrobu, to bylo nad míru jejich pochopení, asi tak, jako nad míru chápání farizeje Nikodéma bylo, jak se má znovu narodit.

Ani druhý význam se nechápal celistvě. Podobenství, která jsou obdobou podobenství Ježíšova života, právě pro tuto dobu, která zůstávala nepochopena, zůstávala též empiricky nevyužita.

Nejhorším nedopatřením však až dosud bylo, že lidský život v celé své podobě, pokud nebyl zaměřen na duchovní cíle, byl považován za přítěž, se kterou si ani ti nejodhodlanější poctivě hledající království boží, nevěděli jiné rady, než jej v jeho bohatých projevech omezit na pouhé hledání království. Odejít do kláštera sice vypadalo jako velmi poctivě míněná stylizace života (*a také v těch nejlepších případech jí byla*), ale byla prováděna tak neodborně, že s účelnou stylizací, jakou např. prováděli staří Židé, neměla nic společného. Nechci tvrdit, že askeze je v zásadě chybný směr. Prováděl jsem ji záměrně za účelem spojovacím, uprostřed lidí, nikoliv za zdmi kláštera nebo pod ochranou kněžského roucha, od roku 1930 do roku 1945, a prověřil jsem si na sobě její výhody a nevýhody. Mám tedy jisté oprávnění se o ní kriticky vyjadřovat. Neprováděl jsem ji jako samoučelnou snahu být čistý, nýbrž považoval jsem ji za ničím jiným nenahraditelnou součást cesty k Bohu, cesty, která má ještě jiné součásti, přičemž jsem si byl vědom toho, že všechny součásti cesty musí být ve vzájemné vazbě, musí být integrovány, pospojovány v jediný proud života mířícího k Bohu, jedna nesmí stát v opozici ke druhé. Prvních devět let (1930 - 1939) mi však dost dobře nešlo začlenit některou čistě světskou činnost (*např., středoškolské, pak vysokoškolské studium*) do duchovního smyslu života. Nechci se zde však zpovídat ze svých chyb, nýbrž chci vás pouze informovat o tom, že budu stavět také na osobních zkušenostech, až vám budu vykládat o spojení. Od askeze se však nesmí chtít více, než kolik může poskytnout. A to platí o kterémkoliv použitém prostředku. Askeze ve spojitosti s modlitbou, prováděnou za účelem spojovacím, může způsobit, že člověk na tomto světě nemusí už mít nic z toho, co ostatní lidé považují za nepostradatelné, např. pohlavní vyžití, nemusí uspokojovat fyziologické potřeby jako jídlo, pití, spánek.

Vím, že pro vás, kteří jste s askezí vůbec nezačali, nebo jste se v ní příliš daleko nedostali, je tohle nepochopitelné. Ptáte se asi: "A to člověk může např. přestat jíst a pít a umřít?" Může, ale nedělá hladovku, protože to považuje *až na výjimku naznačenou odchodem Ježíše na poušť po křtu v Jordánu*) za neúčelnou. Tato výjimka nepochází z rozumového rozhodnutí a z

úvahy. Čtete v evangeliu, že Ježíš byl veden duchem božím na poušť, *(nikoliv že si usmyslil jít na poušť)*. Askeze tedy může člověka značně přiblížit k nevlastnění, ale to není všechno. Pokud ji provádí mladý, normální, zdravý člověk, vede k nastrádání tolika vzácných sil, že se o ně člověk může za určitých okolností bezpečně opřít při svém duchovním vzestupu. Zde však je také její nejnebezpečnější úskalí. Při neinformovanosti askety mohou tyto síly ohrozit jeho tělesnou i duševní rovnováhu a zdraví. O tom máme nesčetné příklady z dějin asketických pokusů. Kdybyste četli nepřičesané životopisy svatých *(poslední, nejsnáze přístupný je životopis pátera Pia - 1887 - 1968 - , jehož nejdůležitější pasáže jsem přeložil Marie Winowska: Pravá tvář Otce Pia)*, *dovéděli byste se, že téměř žádný asketa nebyl ušetřen krutého pronásledování d'áblem.*

A tady neinformovanost duchovních vůdců přesahovala všechny meze. Tím d'áblem byly síly *(siddhis)* lidského já příslušného askety, vyvolané právě poctivě prováděnou askezí. Duchovní vůdce mylilo vždy to, že tyto síly se dokáží dokonale osamostatnit. Provádět proti nim exorcismus je nesmyslné už proto, že asketa je i nadále svou askezí produkuje a zosobňuje, **neví-li** o tom, jakým způsobem se samovolně zosobňují. Těchto sil je třeba umět záměrně využít, a v tom dodnes evropští asketičtí vůdci *(různí představitelé řádů)* nemají zdání. Kdo zapřáhne svého d'ábla k pluhu, jako učinil podle legendy jeden křesťanský svatý, a před ním dávno Ježíš, ten s ním nebude muset svádět zbytečné, vysilující a nebezpečné souboje. Avšak platí dokonce, že kdo nezapřáhne d'ábla k dílu, ten nebude moci ani dokončit spojení. Viz příklad Ježíše, který poskytl příležitost a sílu Jidášovi k tomu, aby ho zradil. Představte si jen kdyby si byl Ježíš nepřechovával svého zrádce Jidáše, jak by byl dovršil své dílo na kříži, jak by byl vůbec mohl radit "vezmi svůj kříž".

Nás nejvíce mylí, že celý vývoj až k úplnému spojení je v Ježíšově životě zdramatizován a rozložen do jednotlivých funkčních složek. Jedině tak se dá ukázat, co se postupně s člověkem děje, jaké proměny v něm probíhají, co je jejich příčinou a jaké jsou jejich následky.

Nemá-li být lidský život považován za přítěž, pak tedy by měl být považován za velkou příležitost k tomu, aby člověk pomocí něho přešel vědomě do věčného života. Ježíš právě symbolikou svého života ukazuje, jak jej lze využít k tomuto účelu. Provádí však v něm ukázky dvojího druhu:

1. Jak postupně dospět k vrcholnému poznání, tj. k překonání omezenosti vědomí, jemuž samotnému říká "přebývání v temnotách vnějších". Ukazuje, za jakých okolností a při kterých chybách je člověk znovu vyvržen do vnějších temnot, kde je pláč a skřípání zubů, což je obvyklý způsob života vedoucí přes různé trampoty jen k fyzické smrti.

2. Jak použít chvilkové připravenosti nebo probíhajících okolností k tomu, aby člověk buď rozšířil své vědomí za hranice běžného rozsahu vědomí.

(Příklad: Ježíš lotrovi na kříži řekl: "Ještě dnes budeš se mnou v ráji."),

nebo se stal trvale podílníkem na zdrojovém vědomí.

(Příklad hříšnice, která slzami omývala Ježíšovy nohy. Domnívám se, že to byla Maří Magdaléna).

Mylně se domnívají někteří lidé, že svým životem a hlavně událostmi svého učitelského věku podává Ježíš třetí důkaz, o skryté, výjimečné připravenosti všech těch, kteří jsou jím náhle vyléčení z neduhů (*např. sám o tom podává důkaz, který je zaznamenán v evangeliu sv. Jana IX, 1-3*), nebo ukazuje, za jakých okolností může být někdo uveden do vědomí o věčném životě (*v evangeliu sv. Jana v rozmluvě s farizeem Nikodémem, nebo v nabídce Samaritánce u studny*). K úsudku o skryté připravenosti vede Ježíšův výrok o způsobu, jakým si zvolil své učedníky. Vyjádřil se, že si je nezvolil sám, nýbrž že mu je poslal Otec v nebesích.

Zdá se, jako by tento výrok odporoval předešlým dvěma, zde vpředu v závorkách uvedeným příkladům. Zatím však při zmíněném pochopení tohoto výroku o vyvolenosti Otcem nejde ani tak o chybu ve výkladu, protože Otec je opravdu vybral, jako o hloubku výkladu, která zde chybí. K tomu, aby se člověk mohl řídit celým Ježíšovým životem a aby mohl aplikovat jeho události na okolnosti ve vlastním životě, je třeba si umět symboliku Ježíšova života vyložit poněkud hlubším způsobem, než je obvyklé.

Máme za sebou dva tisíce let zkušeností, že dosavadní hloubka pochopení Ježíšova života nebyla dost návodná, nebo ještě lépe, protože se držela při povrchu, myslím jen doslovného výkladu, a zřídka kde, tam kde toho byla schopna, symbolického výkladu, vyčerpávala všechny své síly a schopnosti na potírání nebo umlčování zdánlivých rozporů v evangeliích, které kdekdo při dosavadní úrovni výkladu musel odhalit. Nedostatky hloubky výkladu se daly ve středověku nebo ještě tak v devatenáctém

století nahradit autoritou církve. Ta vyhlášovala dogmata. Jedno z posledních např. o neposkvrněném početí Panny Marie, kterým nařizovala věřit. Dnes však těžko bude moci tímto záplatováním trhlin ve výkladu pokračovat dále. Doba se změnila, autorita církve znamená velmi málo. Stát má moc pomocí svých služebníků, a dokonce lidé sami bez pomoci státu, se posmívat celé úrovni výkladu Ježíšova života, a také se to děje. A musíme si přiznat - plným právem. Úroveň dosavadního výkladu je neudržitelná, a protože doslova všechny její argumenty se dají napadnout a účinně potírat, může být dnes náboženská víra potřena svou nízkou úrovní výkladu náboženství. Co je platno, že dogma o neposkvrněném početí Panny Marie, vyhlášené teprve v polovici devatenáctého století, jedinečně odpovídá daleko hlubšímu výkladu, než jaký vyplývá z doslovného znění Bible, na němž bylo dogma postaveno. Zůstává dogmatem, nařízením, a tím dnes ztrácí význam, naopak je nebezpečné pro existenci náboženství. Bibli je nutno vysvětlovat tak, aby nebylo třeba nařizovat, jak se jí má rozumět, nýbrž, jak se má každý přesvědčit o její pravdě, a ne po smrti, nýbrž hned zde na zemi. Jiný výklad neobstojí.

Jen naznačím, o jakou hloubku jde, a to na daném příkladu vyvolení učedníků, protože pro celistvý výklad nyní není zde místa. Jen upozorňuji, že hloubka výkladu, zvolená v tomto spisu, je pouze dostačující k tomu, aby mohl být Ježíš Kristus následován až k těla vzkříšení a k poslednímu soudu, k ničemu více. Ale jako já nezavrhuji dosavadní povrchní výklad jako chybný, nýbrž ukazuji jen na jeho dnes nedostačující úroveň, tak také vás prosím, abyste se zařídili i vy, až budete schopni hlubšího výkladu, než jaký podávám nyní zde, podle svého lepšího pochopení. Konstatujte třeba jen, že dosavadní úroveň výkladu vám posloužila a dosloužila, nikoliv že byla chybná, přestože na úrovni na které budete, ona **úroveň** bude chybná, jako je pro mne chybný doslovný výklad Písma. Kdyby existovala nějaká tajemná připravenost z minulých životů nebo něco podobného, pak by Ježíš nemohl radit vůbec nic o tom, jak si máme počínat, chceme-li jít za ním. Neplatilo by: "Chce-li kdo za mnou přijít, zapři sama sebe a následuj mne", nýbrž by platilo: "Kdo není tajně vnitřně připraven, toho nezvu, protože za mnou může jít jen ten, na kom tuto připravenost poznám, a toho si vyberu." Toto nikdy neřekl, nýbrž proti tomu vždycky jednal ukázkami své všeobsáhlé lásky. Především by pak neplatilo jeho prohlášení: "Až já budu vyzdvižen od země, potáhnu všechny k sobě." (*Jan XII, 32*)., Nepřestávám se divit tomu, co všechno si lidé dovedou vymyslet, aby nebyli vázání slibem Ježíšovým a necítili se povinni za ním jít.

Ještě zbývá říci, jaká že hloubka výkladu stačí ke správnému pochopení toho, že vyvoleností učedníků od Otce není porušena zásada o nepotřebě zvláštní připravenosti. Upozorňuji, že úroveň výkladu, o kterém se teď, jako už několikrát jinde, zmíním, není nutná k tomu, aby prorazil do věčného života ten, kdo věří, a proto se mohli bez ní obejít všichni, kdo vešli před námi pomocí víry a velkého utrpení. Tato úroveň výkladu a též zařízení se podle ní, jsou nutné jen pro cestu, která se má stát sladkým jhem Ježíšovým, nejsou nutné tam, kde se člověk smiřuje s velkým utrpením a považuje je za správné. Déle trvající utrpení však považuji za nenormální a nežádoucí stav.

Dostačující úroveň výkladu Ježíšova života je tato:

Ježíšův život se podobá lidskému životu nejen tím, že on se tu na zemi narodil, tu žil a tu také zemřel, nýbrž i tím, že měl zde i své předky. Ti, kteří jsou jmenováni v evangeliu sv. Lukáše III, 23 - 38, jsou předkové sv. Josefa, který nebyl Ježíšovým otcem. A to je na této genealogii nejzajímavější. Evangelista odůvodňuje seznam Josefových předků tím, že Ježíš byl považován za syna Josefova. A tady začíná podivuhodná podobnost lidského života s životem Ježíšovým. Bůh ve spolupráci s lidmi si přál, aby se člověk objevil na zemi a odtud překonal časoprostor. Z historie židovského národa víme, jaká byla jeho spolupráce s Bohem, aby se narodil Ježíš - Spasitel, a to nám výtečně překlenuje naši nevědomost o tom, jak tomu bylo u ostatních lidí. Historii židovského národa můžeme zhruba považovat za historii snahy, aby se u lidí narodil Bůh, kdežto jistý výrok Bible (*"Celé lidstvo v těžkostech ku porodu pracuje, dokud ze sebe nezrodí Krista"*) by nám bez této pomoci zůstal temný. Také my máme jiné předky než ty, kteří by se dali vyčíst z dobře sestavené genealogie pátráním v matrikách. Také mezi těmi, které bychom nikdy podle matrik nemohli považovat za své předky, jsou Henoch, Abraham a David, všichni duchem, ne podle jména. Také před námi a za námi stojí ti, kteří si přejí, aby člověk ve svém vývoji neustrnul u pomíjejícího člověka, nýbrž šel dál za hranice lidské smrti v souladu s vůlí Boží.

V židovském národě jako celku se tato snaha projevila otevřeně, jak jsme si ukázali v prvním dílu tohoto spisu. K narození Ježíše se tam pracovalo soustavně dávno před narozením Ježíše v Betlémě, takže se odtamtud můžeme dát poučit o tom, jak si máme počínat i individuálně, každý z nás, chceme-li, aby v naší stáji (*těle*) se narodil Ježíš, tj. vědomí ve kvalitě nositele vědomí o věčném životě.

Zpočátku máme co činit jen s Pannou Marií - nesmrtelnou duší, sv. Josefem, osvíceným rozumem a s Herodesem - starým já, určeným k smrti, ale toužícím po absolutní vládě. Později však vstupují do našeho díla ostatní složky naší osobnosti. Především jsou to učedníci Páně - naše vlastnosti, z nichž většina má povahu kladnou, Jidáš povahu zápornou.

A zde bez otálení si vysvětlíme, proč právě tyto vlastnosti máme z návodu Ježíšova považovat za vybrané od Otce, a proč právě tato vyvolenost nevytváří novou zvláštní podmínku tajné připravenosti. Protože člověk se svými lidskými vlastnostmi, jeden jako druhý, tím, že je člověkem, je také vyvoleným od Boha, aby se k němu vrátil. Na tomto jeho osudu se nedá nic měnit, a nemínil do něho zasahovat ani Ježíš, přestože měl k dispozici obrovskou moc.

Vedle vlastností, které jsou určeny k tomu, by přetrvaly zápas o věčný život, tj. vedle učedníků, máme k dispozici mnoho a mnohem více dočasně funkčně důležitých vlastností, jimiž jsou farizeové, lid Ježíši oponující nebo jdoucí **za ním**, chtějící jen uzdravení, nebo přející si Ježíše ustanovit pozemským králem, nebo chtějícím ho popravit. Jsou to namnoze jen různá hnutí mysli, různé city, náklonnosti a druhy nenávisti, které námi lomcují.

Vlastní děj Ježíšova života přináší informace o tom, jak naše nesmrtelné já - Ježíš, se dostává postupně na místo, do postavení, které mu od Otce náleží.

Tato úroveň výkladu Ježíšova života je dostačující pro pochopení všeho, co máme učinit na cestě do vědomě žitého věčného života.

Nezapomínejme však při výkladu historie tohoto života na jednu důležitou věc. Je to výklad **o možném** vzestupu z pouhého pomíjejícího lidství do stavu svobody a nezávislosti na pomíjejícím lidství. Tato nadstavba nad lidským životem však ani při nejlepší vůli nemůže být provedena proto, že sebe neznáme. Nikdo nepoznáváme, kým jsme, pokud se o tom nepřesvědčíme. Zatím sebe poznáváme jen z vlastností, které jsou projevem našeho já. Tato úroveň poznání, nic jiného, nám nedovoluje stanout hned na nejvyšší příčce života, vývoje, i když máme nejlepší vůli a dokážeme vložit do díla všechny své schopnosti. Celý vývoj pak má obvykle tento charakter: Málo sebe známe, ale splníme-li podmínku, bez jejíhož splnění nelze jít dál, že vložíme do díla všechno, o čem víme, že to můžeme do díla vložit, když nic vědomě nenecháme stranou, jaksi pro sebe (*pro stav, ve kterém žijeme, nebo-li pro toho, kterého známe a jak ho známe*), dostaví

se kvalitativní skok směrem kupředu a směrem nahoru, jehož délka a výška odpovídá přesně našemu sebepoznání.

Tím se však dostaneme na vyšší úroveň sebepoznání, čili začneme o sobě více vědět, a kromě jiného se dovídáme, což je nedůležitější, co jsme do díla **nevložili**, protože jsme o tom vůbec nevěděli, protože jsme se v tom smyslu neznali. Obvykle nejsme schopni hned vložit to další, co jsme poznali jako nevložené, do díla, a to proto, že každé poznání je třeba zažít, jaksí strávit, vypořádat se s ním po mnoha stránkách.

Ono totiž tu jasně stojí proti dosavadnímu stylu a smyslu života. My to dobře známe i z dosavadního života, ve kterém jsme vůbec nesledovali jiné než světské cíle. Dětství v předškolním věku, abych mluvil jen v hrubých rysech, stojí proti mládí strávenému ve školách a na učení, a doba žákovská stojí proti období dospělého člověka atd. Stojí proti sobě i různá duševní hnutí, různá rozhodnutí atd. Celý život je plný rozporů, které někdo překonává hravě, jiný s velkými potížemi. Tím více a jasněji stojí proti sobě různé úrovně poznání.

Minulá úroveň se nám bude jevit jako planě strávený život. A dokud toto vědomí bude jasné, měli bychom z toho vyvodit důsledky a rozpojit se s ní co nejdokonaleji. Čím déle však váháme, tím více naše poznání ztrácí na síle k uskutečnění, až ji ztratí úplně. Ježíš nepřestával upozorňovat, že cesta ke spáse má povahu sladkého jha, které je Ježíšovo, jen tehdy, když člověk zároveň plní dvě věci: Zapírá sama sebe a následuje Ježíše. Obojí současně. Nezáleží na tom, že se náležitě nezná a zapře se jen v té míře, v jaké sebe poznává, ani nezáleží na tom, že následuje ze stejných důvodů Ježíše jen neúplně, vycházeje přitom z chabého sebepoznání, ne ze záměru následovat jen v něčem. Důležité je, že si myslí, že se zapřel úplně a že bezvýhradně následoval Ježíše.

Příklad: Ježíšovi učedníci, jdouce za Ježíšem, zapřeli se jen v tom, že opustili své rodiny, celý svůj majetek - a toto považovali za opuštění sebe celého, za opuštění celého života - neboť život jinak neznali, nevěděli, co je celý život. Znali jen určitý projev života, zasazený do určitého životního prostředí, a tento projev opustili, od něho se rozpojili, a kdyby jejich konání nebylo symbolické, jako jsou obecně platné matematické vzorce pro určité řešení určitých, řekli bychom matematických situací, pak by nám jejich počínání muselo připadat primitivní. Kdekdo poctivě hledající království boží potom a podle toho co učinili učedníci Páně, nejsou si vědom symbolického významu počínání Ježíšových

učedníků, fyzicky plnil tento příklad učedníků, a fyzicky odcházel od rodin. Pak se divil, že jeho odchod neměl obdobný účinek jako odchod učedníků od rodin, tedy z dosavadní úrovně života.

Tito následovníci Kristovi si nevšimli, že Ježíšovi učedníci vlastně, odcházejíce od svých rodin, odešli od dosavadních způsobů zacházení s vlastní vůlí. A tato změna je obecně platným rozpojením se kteroukoliv úrovní poznávání a obecně platnou mírou spojení s vyšší úrovní poznávání. Vidíme přece, že Jidáš, který neopustil své bývalé zacházení s vlastní vůlí, přestože následoval Ježíše, postupně se odchyloval a vzdaloval od Ježíšova návrhu na zacházení s vůlí, až se ze souhrnu drobných odchylek vyvinula totální zrada a smrt na obou stranách - Ježíšova, vedoucí ke vzkříšení, a Jidášova, vedoucí k zatracení. Také Jidáš fyzicky opustil svou rodinu, jako ostatní učedníci, ale neopustil sebe, svou vůli tak, jak mu radil pro jeho úroveň Ježíš. Ostatní Ježíšovi učedníci poznávali sice to, co jim přednášel a předkládal Ježíš, jen částečně, protože se neuměli vzdát sama sebe, neznajíce se, protože však poctivě opustili svou vůli, zase v míře, jak ji poznávali a jak byli schopni ji opustit, měli otevřenu cestu k dalším stupňům poznávání. Převeďte si tohle vše do velice konkrétních událostí, které se seběhly v době, kdy Ježíš vodil své učedníky po Palestině.

Jidáš prosazuje veřejně svou vůli, např. přitom, když žena vylila na Ježíše vonnou mast, Petr zapírá třikrát Ježíše, dříve než kohout zakokrhal. Přitom řešení navrhované Jidášem nebylo mravně nízko, naopak, Jidáš je hodnotil jako mravně správné, ale bylo prováděno, nebo navrhováno podle úrovně poznání, kterou měl Jidáš už dávno opustit. Ježíš mu při té příležitosti jasně vykládá úroveň poznání, kterou měl Jidáš přijmout za vlastní, úroveň Ježíšova poznávání v tom kterém konkrétním případě.

Naopak Petrovo jednání, když zapřel Ježíše, nebylo na úrovni, na kterou si přál Ježíš své učedníky dostat. Bylo nízce sobecké. To se nedá říci o právě vysvětlovaném jednání Jidášově. Přece však Petrovo jednání nepramenilo z neposlušnosti, z prosazování vlastní vůle, nýbrž ze slabosti, která pocházela z chabého sebepoznání, a tato slabost na každém stupni je průvodním, a nepostradatelným zjevem. Můžeme dokonce říci, že kdyby jí nebylo, člověk by se vymkl z vedení božího, neboť by začal prosazovat svou vůli jako něco lepšího než je vůle boží, které třeba nerozumí. Ježíš jasně prohlásil, že přišel pro slabé a nemocné a ne pro zdravé. Toto prohlášení neznamená, že si nepřišel pro všechny, a že se jím ruší jeho prohlášení: "Pojďte ke mně všichni, ..." Jenže my víme, že za Ježíšem nepůjde nikdo, kdo stojí na vlastních

nohou a považuje se za dosti silného (*zdravého, dobrého*), aby se na nich udržel. Bohužel většina lidí zná sebe tak málo, že nepoznává svou slabost a nicotnost, svou schopnost dojít jen ke hrobu a zhlíží se ve svém majetku tak dlouho, dokud jen jej může udržet, ať už se tím majetkem myslí jmění, sounáležitost s prostředím, nebo schopnosti. Na druhé straně vědomí slabosti u mnohých vede k poraženectví. A to je stejná chyba jako ono falešné siláctví.

Ježíš si přišel pro všechny, ale nikdo jej nemůže následovat, kdo se ve svém sebepoznání nedostal tak daleko, že sebe poznává jako slabého a nemocného. Poznám jsem celou řadu lidí, kteří měli velmi dobrou vůli jít za Kristem, ale pořád ještě byli příliš dobří, silní, zdraví. Nedivil jsem se, že právě ty nejodhodlanější postihla třeba fyzická nemoc, která je nakonec přivedla až do hrobu, ale tato choroba jim konečně pomohla k tomu, že sebe, neumějící jinak, začali považovat za slabé a nemocné, a proto teprve pak byli schopni následovat Ježíše. Dříve jim v tom přece jen bránila určitá míra dobroty, zdraví apod. Samozřejmě, tohle není ideální postup, tohle není sladké jho.

Popisuji a budu popisovat ideální postup, při kterém si člověk vysvětluje správně i svou slabost a dokáže jí použít jako jednoho z nejpodněnějších činitelů pokroku. Nečeká až přeroste v utrpení, které je znakem nerovnováhy.

Nepovažujte způsob jednání sv. Jana Evangelisty, Miláčka Páně, jen za příklad síly lásky. Byl to stejnou měrou příklad vědomí vlastní slabosti. A protože sv. Jan byl člověkem láskyplným, opíral se ustavičně o přítomnost a blízkost Ježíšovu, jinak by se byl neudržel na určité úrovni poznání. Přejít všech učedníků Páně od rodin a z prostředí, ve kterém dosud žili, k následování Ježíše, nebyl projevem síly, nýbrž jejich slabosti. Tehdy se věřilo, že svět stojí bezprostředně před svým koncem. Učedníci byli ti z lidí, kteří si netroufali čelit tomuto konci bez pomoci Ježíšovy.

Vidíte, ani nezáleželo na tom, že se mýlili ohledně konce světa, a že jim Ježíš tento omyl nebral, nýbrž jej používal k tomu, aby je převedl na svou stranu. Celková míra poznání, kterou disponujeme na své úrovni poznání, je omylem, neboť nás ponechává v bludu, že co poznáváme, je jediná skutečnost, a přece na tomto omylu v sebepoznání je postavena celá cesta kupředu. Tento omyl je součástí slabosti, bez níž se neobejdeme, bez níž nejsme schopni vykročit. Jednání učedníků je nám dále zářným příkladem toho, jak máme vycházet právě ze svého životního projevu (*ještě blíže vysvětlím*) a ne z cizího. To je

správné východisko, avšak za předpokladu určité snadno dostupné míry sebepoznání.

Jak východisko Janovo, tak východisko kteréhokoliv jiného učedníka Páně není však východiskem cizím, nýbrž naším, protože všichni učedníci Páně představují naše osobní vlastnosti, a ty, které nemáme v potřebném složení, ty můžeme vypěstovat. I lásce Janově se dá naučit. Nikdo z nás není ani bez Jidáše, ani bez Jana. Bez všech učedníků bychom nemohli pokračovat na cestě do věčnosti, protože oni představují právě ony z mnohých našich vlastností, které jsou použitelné nad úroveň běžnou, nebo které zapírají, nebo dokonce zrazují, i těch je zapotřebí. Nevysvětlil jsem ještě ani zdaleka, co myslím vlastním životním projevem. Vybral jsem zatím z něho jen to, co je pro můj výklad nejdůležitější. Chtěl bych však promluvit aspoň o té části životního projevu, o které nevíte.

Odpovím na tuto otázku: "Co jsou to cizí vlastnosti?" A ne-divte se odpovědi, není zcestná.

Máme napodobovat Ježíše a ne lidi, neboť jen Ježíš je naším pravým já, ke kterému se máme vrátit. Vlastnosti, kterými můžeme následovat Ježíše, jsou našimi vlastnostmi, vlastnostmi, kterými jej následovat nemůžeme, jsou cizími vlastnostmi. Řeknu totéž napřed symbolicky:

Ježíš měl své učedníky, které vyvolil Otec. Také naše lidské vlastnosti, jichž jsme každý nositelem, nejsou náhodnou výslednicí náhodného vývoje, také ony pocházejí od Otce, můžeme říci, že on si je vyvolil, neboť on je oním činitelem, pomocí něhož všechno se rozvíjí do vyšších forem (*jak je např. ukázáno v Genesi v šesti dnech stvoření. Těchto šest dní probíhá neustále v celém časoprostoru zároveň se sedmým dnem odpočinku*) a opět rozkládá. My jsme představiteli onoho formování směrem k rozšířenému vědomí. Když souběžně i v nás probíhá proces rozkladu, jehož jeden aspekt rovněž máme využít, jak bylo ukázáno v prvním dílu SJ o rozpojení, naše naděje je ve spojení.

Každý z nás je jinou ratolestí na mohutném stromu. Postavení kterékoliv ratolesti na stromě je nenapodobitelné jinou ratolestí. V každém z nás se vývojem vyvinulo jiné rozložení větví, vlastností. Jedna větev se nepotřebuje shlížet v jiné větvi, nýbrž potřebuje brát sílu z živého kmene stromu, a tím je Ježíš Kristus. Brát si příklad z tak zvaných dobrých příkladů lidí není špatné, ale má své meze použití, které jsou velmi úzké. Nelze např. napodobit způsob duchovního poznání kohokoliv. Všimněte si, že každého z

učedníků si Ježíš povolal jinak a odjinud. Posledního z nich, sv. Pavla, dokonce vytrhl od jeho pronásledování křesťanů.

Proč je správné následovat jen Ježíše? Protože v jeho životě je zašifrován předpis, možno říci série na sebe navazujících vzorců, podle nichž lze bezpečně dojít k vědomému přechodu do věčného života z kterékoliv pozice, pomocí kterékoliv soustavy vlastností. Nelze tam však dojít jinak než řešením vlastního případu. Ve spisu Blahoslavenství jsem jako příklad připodobnil jeden ze série Ježíšových obecných vzorců k obecnému vzorci pro řešení dvojčlenu

$$(A + B)^2 = a^2 + 2ab + b^2$$

$$(A - B)^2 = a^2 - 2ab + b^2.$$

Zjistil jsem, že opisovatelé, zřejmě špatní matematici, zkomolili text. Proto tento příklad uvádím ještě jednou.

(Ted' už si pro jistotu texty z rukopisu opisují sám.)

Obecný vzorec $(a + b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$, $(a - b)^2 = a^2 - 2ab + b^2$ je uveden jen v Ježíšově životě, ale v žádném jiném lidském životě. Ovšem v každém lidském životě na určitém stupni dochází také k řešení dvojčlenu, jenomže konkrétního dvojčlenu, nikoliv obecného. Tak např. někdo se ocitne v pozici, v níž má řešit dvojčlen $(a + 1)^2$, jiný $(3xy - 4x^2y^3)^2$ atd. Všechny tyto konkrétní individuální podoby dvojčlenu se dají řešit podle obecného vzorce Ježíšova - symbolicky v tomto případě pro tuto fázi podle vzorce $(a + b)^2$, $(a - b)^2$. Kdo se ocitne ve fázi řešení dvojčlenu, a v té se ocitne na určitém stupni každý, musí řešit svůj tvar dvojčlenu, třeba $(a + 1)^2$, a ne jiný. Ani jeden člověk neřeší tentýž tvar dvojčlenu, protože má k dispozici jinak utvářené jeho členy. A toto platí obecně o všech fázích vývoje. Vždycky tedy každý musí vycházet ze svých konkrétních projevů a jejich forem. Je jen třeba, aby znal svou konkrétní podobu případu určeného k řešení, aby věděl, kterému obecnému vzorci, převzatému z Ježíšova života tato podoba odpovídá, a posléze aby dovedl dosadit do obecného Ježíšova vzoru a provést řešení ve svém životě, ne až po jeho skončení. Úkolem tohoto spisu bude nalézt v Ježíšově životě sérii vzorců, podle nichž lze bez mezer postupovat, najít dále algoritmus řešení, a ten je rovněž obsažen v Ježíšově životě, a pomoci vám k tomu, abyste našli fázi svého vývoje.

Matematika, fyzika, chemie a celá řada jiných exaktních věd i společenských věd děkují za svůj rozvoj zevšeobecnění svých principů, a toho se dosahuje především pomocí symboliky. Tato

potřeba obecné dohody je pro náboženství ve smyslu religio - znovuspojení - v Bibli vyjádřena výhledem "bude jeden ovčinec a jeden pastýř."

Tohoto stádia pokroku je už dosaženo v exaktních vědách, a díky tomu, že se tam dá všechno převést na společnou mluvu, všichni si tam porozuměli bez rozdílu ras, řečí a náboženství. Téhož se dá dosáhnout v oblasti náboženství, najde-li se v symbolice Ježíšova života společný symbolický jazyk, jímž se vyjádří obecně principy vývoje člověka za dosavadní hranicí. Protože všechny starověké mythologie rozpracovaly tytéž principy jen částečně, a to by se dalo snadno dokázat, kdežto Ježíš je svým životem propracoval daleko dokonaleji, bez mezer a psychologicky správně, stane se v tomto smyslu výhledově jediným pastýřem. Ti, kdo shledávají, že ve starověkých mythologiích se nacházejí tytéž prvky jako v Ježíšově životě, mají pravdu, avšak mýlí se, že bylo třeba opisovat z jedné mythologie do druhé, neboť všechny zobrazovaly, pokud byly pravé, tytéž principy lidského vývoje, o němž se už ve starověku vědělo, že nekončí u pomíjejícího člověka, a že další vývoj se musí ubírat obdobnými cestami, jakými šel vývoj člověka až do naší doby. Nikdy ze semen hrušky nevyroste třešeň, nýbrž zase jen hruška. Lidský život je takovým zárodkem, z něhož, jak správně ukazuje Ježíš, nevyroste nic jiného než co je v něm už ideálně obsaženo, a o čem se Ježíš vyjádřil velmi prostě slovy: "Bohové jste". Jsme jimi do té míry, do jaké např. semeno hrušky už je hruškou, nic méně, nic více.

Celý život Ježíšův jako celek a vzor probíhá v ději, a tento děj se dá převést do tří základních postupů, které Ježíš označil symboly: "Já jsem cesta, pravda a život."

Algoritmus cesty je algoritmem činnosti, regulované činnosti podle Ježíšova návodu. Algoritmus pravdy je regulací poznání rovněž podle jeho návodu. A konečně algoritmus života je regulací lásky, neboť všechny projevy života se dají nejlépe a nejdokonaleji pochopit a převést do principů nesmírné lásky otcovy, která všechno táhne k sobě.

Řešení všech tří typů algoritmů je jediné: vědomý vstup do věčného života. A z toho vyplývá, že nelze jedno řešení oddělovat od ostatních dvou. Všechna tři představují rozdílnost ve východiscích a jednotu v cíli. Rozdílnost ve východiscích však je třeba chápat jinak než obvykle, že se vždycky nasadí jiné prostředky k řešení. Každý člověk vychází z jiné hloubky. Algoritmus je pohyb z ní vyznačený konečným počtem kroků. Prostý hříšník se před nastoupením této cesty pohyboval na mělčině a má strach z hlou-

bek. Asketa v nejširším slova smyslu (*např. i opravdový umělec, vědec, technik a každý člověk něčím plně zaujatý*) se pohyboval v hloubkách a má strach z mělčiny, aby na ní neztroskotal atd.

Tento a mnoho jiných problémů si budeme muset během výkladu srovnat.

13. dubna 1977

Spojovací činnost

Dokud věda nepokročila tak daleko, že nevěděla o ustavičném pohybu uvnitř atomů, uvnitř buněk, zkrátka i uvnitř nejmenších částí hmoty, ať živé či neživé, mohli jsme si myslet, že jsme v klidu, když odpočíváme nebo když zastavíme běh myšlenek. Mohli jsme také upadnout do osudného omylu, že nějakým druhem relaxace a uklidnění se blížíme k věčnému životu, který je svým způsobem (*ne jak si představujeme*) klidem. Hmota našeho těla však nikdy v klidu nebyla, a nikdy není, ani při sebedokonalším uklidnění mysli nebo znehybnění těla. Jsme-li pak všemi atomy a všemi buňkami živé hmoty, i buňkami mozku, v oblasti ustavičného pohybu, podlehlí jsme jen a jen omylu, že jsme se uklidnili, když jsme např. vydrželi sedět v jógické pozici apod.

Dnes víme, že tento stav zdánlivého klidu není záviděníhodným, nýbrž nebezpečným stavem, protože nám může umožnit, abychom se dokonale mýlili a třeba celý život zůstávali v tomto omylu, že pouhým uklidněním mysli se přibližujeme k věčnému klidu. Jsme jen obětí omylu, nic se s námi nebude dít, než že budeme zažívat stavy jiné, než když jsme nezabrdili ani onu část vědomého pohybu těla a mysli. Dnes však víme, že tato součást pohybu je jen malou složkou celkového pohybu, na který nemáme vůbec vliv, už proto, že o nevědomém pohybu uvnitř atomů a buněk nic nevíme, nebo si jej neuvědomujeme, nepocítujeme je. Avšak právě tento nevědomý pohyb, bez ohledu na to, že si jej neuvědomujeme, nás dokonale a bez přestávky, ať spíme či bdíme, připoutává k oblasti časoprostoru, ke kleci, které říkáme vesmír, čili ke stvořenému, jak se vyjadřuje nábožensky myslící člověk. Naproti tomu tento pohyb nám nedovoluje ani ocitnout se za hranicemi vesmíru, ani vyjít ze sebe samého. Tento pohyb má za následek, že jsme v dokonalém, i když nevědomém

spojení jen a jen s oblastí pohybu, časoprostoru, a dokud tento pohyb neustane, nemůžeme ani krůčkem vykročit z této oblasti, a tedy se nemůžeme ani ocitnout ve věčném životě, který není závislý na pohybu, který je, aniž by se musel pohybovat. Každý fyzik vám dnes řekne, že kdyby se zastavil pohyb v atomech našeho těla, že by toto tělo přestalo existovat. Ovšem mají pravdu.

V pomíjejícím světě jsme, protože jsme v pohybu. Ve věčném světě nejsme, protože nejsme v klidu. Zapamatujte si dobře tuto tezi, až spolu zamíříme pomocí lidské činnosti, tedy pohybem, z pohybu ven do věčného života. Součástí složité soustavy pohybů je také naše činnost. Útěk od činnosti nemůže přinést řešení, které si přejeme - vstup do věčného života, protože jakýkoliv útěk tohoto druhu nás nezboví pohybu, který nás vězní v pomíjejícím. Řešení je někde jinde:

Lidská činnost je vysoce organizovaný pohyb mysli, smyslů a živé hmoty. Mělo by nám napadnout, že tato skvělá koordinace nejvyspělejších složek pomíjejícího života v sobě asi skrývá netušené další možnosti, kterých jsme dosud nevyužili, protože jsme o nich nevěděli. Položme si otázku konkrétněji. Je možno tak vysoce organizovaného pohybu, jakým je lidská činnost, použít jako mostu, po němž se dá přejít do věčného života?

Odpověď bude zase trochu širší a rozpadne se na mnoho podotázek. Zvíře dělá velmi málo něco jiného kromě toho, aby se zachovalo naživu a zachovalo svůj rod. Člověk dělá mnohem více. Jeho činnost je daleko mnohostrannější a víceúčelová. Co všechno jen udělá pro společnost, dávno není jen udržováním rodu. Historie nám napovídá, že člověk se stává stále mnohostrannějším ve své činnosti, takže nakonec, aby zastal různorodé potřeby lidské společnosti, musí v daleko větší míře přikročit k dělbě práce než např. mravenci nebo včely. V této dělbě práce zaujímají např. velmi důležité místo různé vědecké a technické činnosti, ale též, o čemž se běžně neví, též plnění takových úkolů, které převážná většina lidstva nezná ani podle jména, ani neví, že vůbec je jich zapotřebí a že vůbec existují.

Ježíš nazval všechny ty, kteří plní tyto úkoly, solí země. Považoval je tedy za velmi důležité, ne-li za nejdůležitější ze všech. Na tomto hodnocení se nic nezměnilo a nezmění. Vyjádřil se také v tom smyslu, že kdyby této soli nebylo, vznikl by pro lidstvo katastrofální stav. Víme, že měl na mysli lidskou činnost, pomocí níž se přechází do věčného života a jiným pomáhá do něho vejít, symbolicky řečeno - osolit jiné.

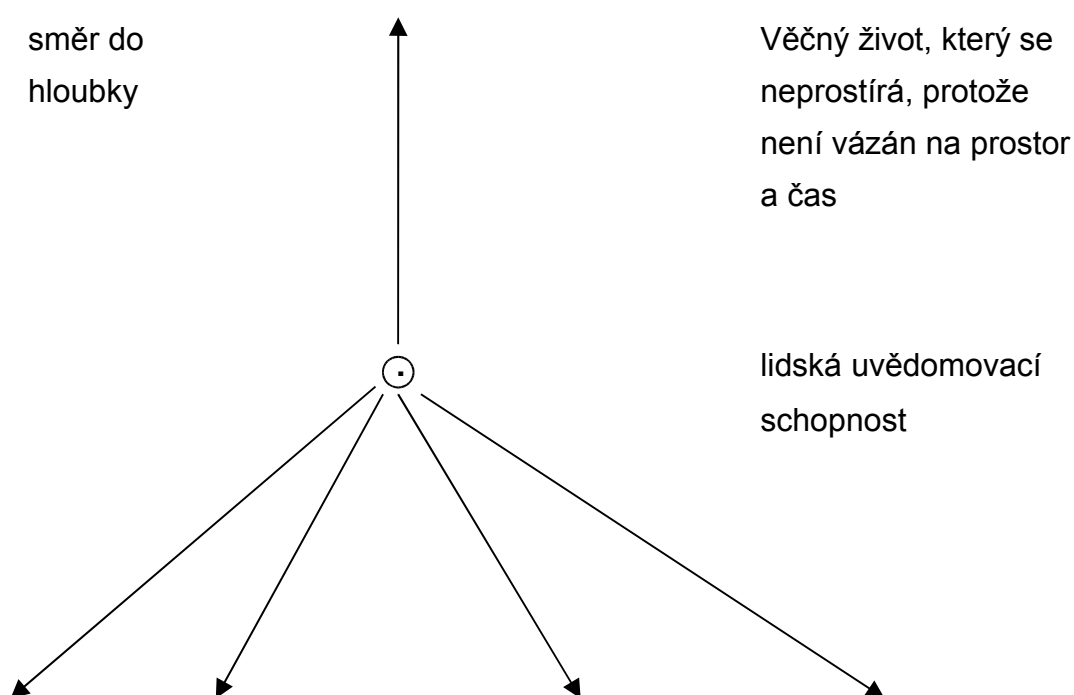
Řekl bych to ještě jinak: Člověk má privilegované postavení v tom smyslu, že má schopnost zachovat si spojení nejen s hmotou a s celým časoprostorem, nýbrž i s věčným životem nezávislým na hmotě a časoprostoru. Kdyby tuto schopnost neuplatňoval, neměl by oprávnění k životu, který nazýváme lidský, čili lidský druh života by ze země zmizel. Člověk se udržuje na své výjimečné vysoké úrovni jen proto, že komunikuje s věčným životem. Staří Židé ve svých duchovních špičkách si byli velmi dobře vědomi toho, že lidé jsou onou privilegovanou spojkou vesmíru, tj. pomíjejícího života a projevu, s Bohem, tj. s nepomíjejícím životem. A Ježíš přišel na svět jen proto, aby tomuto povědomí vydobyl místo, které mu náleží.

(Řekl: "Co je platno člověku, kdyby celý svět získal a na své duši škodu utrpěl.")

Byl si vědom nejen toho, že lidstvo nesmí ztratit kontakt s věčným životem, ale i toho, že jej musí stále zdokonalovat, aby jeho kvalita i intenzita byly v souladu s úrovní běžného poznávání.

Dnes jsme právě svědky toho, že běžné, říkám mu lineární poznávání, nebyvalou měrou narostlo, a tomuto nárůstu do šířky dávno už neodpovídá nárůst do hloubky, o který právě Ježíšovi šlo. Poznáváním do šířky rozumím poznávání časoprostorových vztahů, které mají nesmírnou šířku, a tu nám objevují především přírodní vědy za pomoci techniky. Poznáváním do hloubky míním, symbolicky řečeno, opačný směr poznávání než je směr zvolený při lineárním, postupném poznávání.

Kdybyste mi prominuli malou a nedokonalou vypovídací schopnost zobrazení, vyjádřil bych schematicky tento dvojí směr takto: (obr. 5):

a její působení do šířky

časoprostor s nekonečnými variantami předmětů a podnětů

Smysl běžného lidského poznání je usnadnit a zdokonalit styk člověka se světem, ke kterému je fyzicky připoután svým tělem.

Totéž platí o běžné lidské činnosti. Teď však dejte dobrý pozor. Mluvili jsme o běžném smyslu lidského poznávání, a tentýž smysl má běžná lidská činnost. Ježíš se nesnažil člověka odvést od této činnosti, jak chybně pochopili křesťané utíkající ze světa, nýbrž odvést člověka od dosavadního smyslu poznávání a činnosti.

Lidské poznávání i lidská činnost rázem nabývají jinou povahu, mají-li jiný smysl. Není třeba od nich utíkat, nýbrž je třeba jim dát jen nový smysl. To je správný způsob rozpojení, o němž jsme obšírněji mluvili v minulém dílu tohoto spisu, a nový smysl poznávání a činnosti, je-li správně zvolen, způsobuje spojení s věčným životem.

Zdá se, že si ve starověku lidé nevěděli rady s tím, jak zavést činnost, která by vedla ke spojení s věčným životem jinak, než odvést člověka co nejdokonaleji od činnosti, jejímž smyslem je styk s vnějším světem nebo s vnitřním světem myšlenek, představ a citů. To do určité míry platí dodnes i o indických jogách, které jsou jakýmsi dozníváním starověkých zasvěcovacích praktik, a platí to i o praktikách zen buddhismu. Tehdy ve starověku se zasvěcovalo - čímž se rozumělo uvedení člověka do věčného života. I Ježíš sice hlásal, aby nikdo neházel perle sviním, ale přesto cestu činnosti vedoucí do hloubky, nikoliv do šířky, ukázal pro všechny protože ji dokázal proti jejímu zprofanování dokonale zabezpečit symbolickými návody. Tímto symbolismem tak dokonale zašifroval způsob cesty, že oficiální teologie, ať už katolická nebo protestantská či pravoslavná, přišla jen na některé

principy, ale neodhalila celou soustavu. Ti, kteří byli moudřejší než oficiální teologové, ji sice znali od začátku, - jak je patrné už ze Zjevení sv. Jana, z děl Rosikrucianů a alchymistů -, ale museli svou moudrost skrývat za další soustavu symbolů. Alchymisti ji skryli za soustavu různých tzv. chemických činností, ale jejich dílo bylo značně kompromitováno mnoha šarlatány, kteří se snažili místo o nalezení kamene mudrců - věčného života - o výrobu zlata nebo o prodlužování pozemského života. Nechci ovšem tvrdit, že praktikami alchymistů se nedá transmutovat dokonce živá hmota lidského těla, ale smyslem této přeměny není prodloužit lidský, fyzický život pro jeho prodloužení samé, nýbrž učinit ho prostředkem k poznání věčného života. Kdybych si prodloužil život v těle na tisíc let a nepoužil svého těla k tomu, abych za jeho života vešel do vědomí o věčném životě, promrhal bych těch tisíc let.

Protože i dnes se lidé uchylují k zasvěcování a jen málokterí jsou přitom zasvěceni, je jisto, že zasvěcování tehdy i dnes zůstává úzce individuální záležitostí zasvětitelů a zasvěcovaného, něco, co je překonáno vystoupením Ježíšovým a faktem, že on nabízí prostředky obecně platné a účinně vedoucí k vědomému přechodu do věčného života. Kromě toho nutno říci, že zasvětitel, i když je velmi vyspělý, nemůže předat zasvěcovanému více než kolik unese, a toho je někdy velmi málo. Až se přesvědčíte o prostředcích, které nabízí Ježíš, a které představují ničím nezastupitelnou řadu příprav k zasvěcení, poznáte, že lidé, kteří přistupovali v minulosti k zasvěcení, postrádali přípravu, která by je byla učinila schopnými, aby unesli větší míru poznání.

Víme např., jaká úroveň přípravy přináší určitou úroveň poznání. Víme též, že pro vyšší úroveň poznání je nutno zavést náročnější přípravu. Tyto znalosti vyplývají ze znalosti symboliky Ježíšova života. Není pravděpodobné, že např. G. J. Caesar nebo Cicero, kteří jako mnozí jiní Římané byli zasvěceni v Řecku, získali zasvěcením mnoho. Tehdy zasvěcování náleželo ke společenskému bontonu. Člověk vyššího postavení se dával zasvětit. Zasvětili ho, protože věděli, že si člověk ze svého zasvěcení odnese jen to, co do něho vložil, ovšem znásobené zasvěcením.

Caesar se stal jen geniálním vojevůdcem, Cicero geniálním řečníkem, oba vlivem zasvěcení, kterého se jim dostalo. Rybář Petr se stal geniálním lovcem duší. Ježíš mu tuto budoucnost mohl bezpečně předpovědět, aniž by potřeboval předpovídat.

Všechny tyto historické reminiscence jsem uvedl jen proto, abych vám ukázal, že velmi záleží na zvoleném východisku. Zvolí-

li člověk jako východisko svou činnost, stane se osvícenou napřed jeho činnost, a nepřál-li si více, ustrne tam. Zvolil-li si však činnost jako prostředek, a nedal-li se svést pokušením, aby jen prováděl lehce, co dříve prováděl velmi těžce, překonal-li toto pokušení (*viz pokušení Ježíše Satanem na poušti*), dostane se dál a ocitne se před pokušeními jemnější povahy atd. Ježíš jedinečně předvádí sérii pokušení na každém stupni vývoje, a přesně ji označuje. To je velmi významná pomoc. Zvolené východisko člověku předurčuje, kterou branou vstoupí do poznání věčného života. Toto první zabarvení poznání osobním přístupem může být tak poutavé, že člověk u něho zůstane (*viz Walt Whitman, Maurice Maeterlinck aj.*), a využije je jen pro světskou činnost, ne pro osvobození.

Z dosavadního výkladu o zasvěcení vyplývá, že i cesta činnosti, pokud překročí obvyklé běžné meze, nese znaky zasvěcení.

Je nutno říci, co rozumím pojmem zasvěcení. Je to předání duchovního poznání zasvěcencem zasvěcovanému. Předáním zde nemíním ústní nebo písemné poučení, nýbrž přenesení stavu poznání. Zasvěcení nejnižšího stupně zažil každý z nás, když se narodil. Aniž byl slovně poučen o tom, jak má vnímat tento svět, bylo mu předáno nebo dáno k dispozici lidské tělo, pomocí něhož začal vnímat tento svět. Přesně tak je tomu při vyšších stupních zasvěcení. Jinak by se byl o něm nemohl Ježíš vyjádřit slovy: "Nenarodí-li se kdo znovu... nevejde do království božího."

Člověk při zasvěcení opravdu nabývá nového těla, schopného být nositelem daleko většího poznání než jakého je schopno jeho dosavadní tělo. Toto nové tělo není astrálním dvojníkem. S tímto tělem je tomu tak jako s naším hmotným tělem. Projevujeme se zde na tomto světě, protože máme k dispozici hmotné tělo. Budeme-li mít jednou k dispozici tělo, **které nám předá Ježíš Kristus**, budeme moci žít vědomě ve věčném životě tak jako Ježíš Kristus. Velmi nápadně to Ježíš předváděl při poslední večeři, když rozdával své tělo a svou krev. Tomu všemu zatím křesťané porozuměli jen formálně, bez zasvěcení. Křivdím tím ovšem zasvěceným v rámci křesťanství.

Např. v naší době takovým zasvěceným, o němž máme podrobné zprávy, potvrzené mnoha svědky, byl Otec Pio (1887 - 1968). Máme zprávy o tom, že měl poměrně záhy k dispozici nové tělo, v němž se "zjevil" už za první světové války generálovi Cadornovi a varoval ho před sebevraždou, později přinesl Bibli mladíkovi zavřenému ve vězení, seděl při svatořečení sv. Terezie

z Lisieux, ačkoliv žil jinde v karanténě pod lékařským dohledem atd.

(Viz překlad spisu Maria Winowska: Pravá tvář Otce Pia.)

Tento zjev odbývá teologie pojmenováním "bilokace" (*objevení se na dvou místech*). Takový člověk se může libovolně objevit na mnoha místech, (*nejde potom o bilokaci*), čímž však nic nevysvětluje, zvláště proto ne, že tento zjev považuje za něco výjimečného, zatímco je zákonitým důsledkem zasvěcení. Ovšem při nižších stupních zasvěcení si člověk ani není vědom toho, že toto tělo má, a dojde-li u něho k tomu, že se objeví i jinde, než ve chvíli, kdy spí, i kdy si toho ani nemusí být vědom, že působil jinde, než kde je fyzicky. K tomu, aby se zjevil, často stačí, aby někdo, kdo v jeho moc věří, si na něho vzpomněl. Tím ho přivolal. Na nejvyšším stupni zasvěcení platí o zasvěceném totiž, co o Ježíšovi, že **jest** s námi po všechny časy. Je to podivuhodná schopnost zasvěceného, žít zároveň nerušeně v bezčasovém, věčném životě a moci se kdykoliv a kdekoliv objevit v času a v prostoru, opak toho, co můžeme učinit nyní před zasvěcením.

Pro vaši útěchu, nikoliv planou, bych chtěl říci, že lidský život žitý na běžné úrovni lidské činnosti, je školou a přípravou k zasvěcení, a kromě ní není žádné jiné. Počínání zasvěcenců a záměrné zasvěcování jsou jen racionalizací lidského života, záměrným využitím možností, které má člověk k dispozici. Může se však stát, že člověk sám, bez pomoci zasvěcence a bez znalosti smyslů symboliky, bez toho, že se zařídil podle Ježíšových poučení, zažije zasvěcení, a to proto, že se v lidském životě samy vytvoří podmínky, které jinak zasvěcenec musí pro zasvěcovaného uměle navodit nebo které jinak musí člověk sám podle pochopení symboliky Ježíšova života navodit a provést. Je to však případ jednak velmi řídký, jednak téměř nikdy nebývá využit dalšími kroky, tímtéž směrem, protože první zasvěcení bývá velmi temné povahy, spíše člověka naplní novou jistotou než novými poznatky, o něž by se mohl opřít. Dá se zkrátka promrhat, i když některý druh tohoto promrhání byste jím ani nenazvali. Musím však trvat na Ježíšově hodnocení. Užít zasvěcení převážně pro sebe znamená promrhat je. Pravá duchovní cesta, opakuji už nevím po kolikáté, je cestou od sebe, konečného, k nekonečnému, a ne od sebe k sobě. Egocentrický omyl - hledat království boží pro sebe - je dovolen a je zcela pochopitelný jen do okamžiku prvního osvětlení, nebo základního zasvěcení, do té doby je skvělým hnacím prostředkem a nepřestává jím být naráz tak, jako se nemůžeme naráz zbavit sebelásky.

Postupme o krok dále. Srovnáváme-li činnost zvířete s činností člověka z hlediska, které je pro náš výklad užitečné, vidíme, že činnost zvířete je daleko jednodušší než činnost člověka. Zvíře je schopno vykonávat třeba i činnost velmi podivuhodnou, kterou by člověk nikdy nesvedl, ale jeho činnost je vždycky jen úzce specializována.

(Důležitá poznámka k tomuto bodu:)

Kdyby se člověk specializoval jen na určitou činnost a prováděl by jen tu, dosáhl by v ní podivuhodné dokonalosti, ale svůj život by převedl na úroveň zvířecího života. Člověk tuto degradaci dobře cítí a nenese lehce takovou formu života. Jeví se mu takový život tak, jak se o něm vyjadřuje: "Nadřu se jako zvíře". Neví přitom, že se stal svou specializací zvířetem, a proto podléhá zákonitostem zvířecího života. Člověk by měl vedle své specializace mít možnost šířeji se využít a měl by tuto možnost plně využívat, aby se nestal zvířetem a nemusel si stěžovat na svůj zvířecí osud.)

Co však je stejně důležité, obsah zvířecí činnosti je do značné míry vrozený. Moucha se nemusí učit létat, husa se nemusí učit svým dorozumívacím signálům, které vždy ovládá přesně podle potřeby svého věku stejně na celém světě atd. Kdežto člověk se musí učit chodit a musí se učit čemukoliv, a někdy velmi těžce. Proto ani jeho řeč se neprojeví na celém světě stejně, nýbrž podle vzoru, podle náslechu. Obecně lze říci, že zvíře není zasvěcováno (až na malé výjimky: slon, včela atd.) do své činnosti, kdežto člověk je svým okolím soustavně do své činnosti jak tělesné, tak duševní zasvěčován. Nejzřetelněji je to patrné v řeči a jejích nářečích. Člověk pocházející z určitého prostředí nebo z určité oblasti téže jazykové skupiny, liší se v drobnostech od spisovné řeči s velkou jemností, v jemných nuancích, jejichž propracovanost je až překvapující. Náslech byl tedy lidsky dokonalý. Člověk napodobuje, a tím se učí, pak skloubí dohromady jednotlivé prvky poznání atd. Od začátku svého vývoje na zemi, rozuměj od dětství, musí se odosobňovat, musí sebe zapírat, aby dosáhl určité úrovně vědění a dokonalosti činnosti, které jsou běžné u dospělých lidí. Kdyby měl všechno vrozeno, nic, nebo velmi málo se musel učit, nemusel by zapírat toho, který nic neumí, nemusel by ho překonávat. Sebezápor je slibným začátkem cesty odchylné od cesty zvířete, začátek činnosti, která vede do věčného života.

Člověk začne svůj život na zemi po svém narození v těle tím, že opakovaně, do nekonečna se stává někým novým,

nekonečně nabývá něco nového, a aniž si to uvědomuje, do nekonečna opouští to dřívější, myslím především svůj dřívější stav poznání a dovednosti. Je v tom obsažen řetěz drobných sebezáporů, jejichž bolestnost se člověk snaží zmenšit tím, že si pokud možno z dřívějšího ponechává, co v budoucnosti buď bude potřebovat, nebo k čemu přilnul. Ovšem okolnosti ho často nutí k tomu, aby mnohé z toho přivlastněného opustil. Už jsme si vysvětlili, že schopnost něco vlastnit, provázející člověka po celý život, také jej po celý život přidržuje, pevně vězní u toho, co vlastní v tom nejširším slova smyslu, tj. člověk se stává vězněm časoprostoru. Pro tyto motivy a následky není tento typ sebezáporu branou do věčného života. Je však celá řada jiných typů sebezáporu, která může být touto branou.

Tyto druhy sebezáporu nejsou běžné, ale přesto jsou obecně přístupné každému člověku, dodrží-li určité podmínky pro jejich vznik a kladný dopad. Vysvětlím je na několika případech.

Když se člověk učil chodit, musel myslet na to, jak se zdvihnout a jak udělat krok, později už myslel jen na to, jak nepadnout, opět později se stala chůze mechanismem, nemusel na ni vůbec myslet. Jestliže pak jde, určitá část jeho schopností je automaticky zapřažena do provádění chůze. Člověk se osvobodil od přemýšlení na chůzi a mohl se věnovat při chůzi jiné činnosti, např. pozorování okolního světa, přemýšlení o něčem jiném než o chůzi. A co jsem ukázal na chůzi, to platí o mnohých opakovaných činnostech, od čtení a počítání až po provádění složité, kombinované činnosti podle osobní specializace. Tlumočím-li v cizí řeči češtinu, druzí na mne hledí s obdivem, pokud nejsou v tomto oboru specializováni. Stejně tak hledím na ně s obdivem já, jak oni s naprostou samozřejmostí provádějí něco, co bych nedokázal. Každý, kdo se něčemu vyučil, **je při tom jinak** zúčastněn, než když se tomu učil. Tento druh účastenství nepoutá tak, jako dřívější, a pokud člověk něco jen dobře dělá a nemyslí přitom na sebe, pokud nezačne pěstovat vnitřní sebechválu a sebeuspokojení, jehož součástí bývá kalkulace, co mu to vynesou, pak se vnitřně osvobozuje, a tak to také pociťuje. Práce je mu osvobozením od sebe. I když však sebe cení v tom nebo v onom, časem toho sebeoceňování ztratí na své původní váze, už proto, že okolnosti ho přinutí, aby se učil dál, aby se zase začal považovat za začátečníka. Zvláště učitelé, kteří vedou žáky od zkoušky ke zkoušce, mají příležitost být svědky opakované radosti nebo zklamání žáků z provedené nebo neprovedené zkoušky, jsou svědky opakovaného zrušení těchto duševních stavů, neboť přicházejí na řadu další zkoušky atd.

Nemluvím zatím o nejběžnějším, uvědomělém druhu sebezáporu, nýbrž probírám jen ty druhy sebezáporu, které byste třeba ani za sebezápor nepovažovali, které však jsou významné, neboť umožňují vstup do věčného života, aniž si to člověk přál, a tím dokazují, že právě sebezápor je jednou z hlavních podmínek vstupu. Dokazují též, že lidský život nám je skvělou přípravou pro vstup do věčného života i u toho člověka, který o něj nestojí, nebo o takových možnostech neví.

Příklady sebezáporů:

Některé problémy neřešíme starostlivě, tj. neřešíme je s neklidem, nýbrž naopak s hlubokým, klidným soustředěním. Neřešíme je s ohledem na sebe, na svůj prospěch nebo možný debakl, nýbrž jen s ohledem na řešený problém. Jde-li nám jen o věc, pak zapomínáme na sebe a pak vystihujeme správně podmínky pravého sebezáporu. Naopak sebezápor, při kterém člověk sice sebe zapře v tom smyslu, že rezignuje na zábavnější způsob trávení času a věnuje se řešení velmi nepříjemného problému, nebo velmi namáhavé duševní či tělesné práci, avšak jen proto, že mu toto řešení přinese nějaký osobní prospěch, ten už napřed vzal odměnu svou, jak by se vyjádřil Ježíš, čili ten míří někam jinam než do věčného života, vrací se k sobě, k tomu, ze kterého vyšel. Podle obr. č. 3 z prvního dílu SJ se pohybuje v drahách 2 a 3, v začarovaném kruhu, nezažije osvobození, které je průvodním zjevem vstupu do věčného života. Musíme však u takového člověka uznat tréninkovou povahu tohoto sebezáporu, která mu jednou může pomoci k tomu, aby sebe zapřel při současném sebezapomnění. Člověk, který se naučí pracovat pro sebe - v nejširším slova smyslu, např. pro společnost, kterou považuje za svou, pro zřízení, které považuje za své - může jedno dne začít s prací, při níž mu jde jen o její provedení, a to je pak onen druh sebezáporu, který osvobozuje.

Při nepravých sebezáporech, tj. při sebezáporech nevedoucích k vnitřnímu osvobození, jde o činnost příbuznou s pravým sebezáporem, a proto ji nelze považovat za zbytečnou. Je to ale činnost těžká, unavující, správně v Bibli charakterizovaná slovy "celý svět v těžkostech ku porodu pracuje..." Dá se o ní dokonce bez nadsázky říci, že nebýt jí, nedospěl by člověk k osvobozující činnosti. Řekněme si to symbolicky: Kdyby se byl Petr nestal napřed rybářem, který lovil pro svou rodinu, nebyl by se mohl později stát rybářem, který lovil duše. Veškerá lidská činnost je užitečná ve smyslu budoucího spojení s věčným životem, ale jen činnost prováděná s pravým sebezáporem nebo s pravou láskou, což je činnost podobná první, má přímý spojovací

účinek. Je to, doufám pochopitelné z výkladu v minulém dílu, neboť je to přechod z okruhu 2 - 3 na okruh 1 - 4, ovšem bez vyloučení okruhu 2 - 3. Okruh 2 - 3 má potom účinek podněcující, jako jej má celý lidský život, kdežto okruh 1 - 4 má smysl a účinek spojovací. Promiňte mi, že nutnost zachování okruhu 2 - 3 stále opakuji v různých variantách, protože útek ze světa by znamenal buď znesnadnění, nebo dokonce znemožnění dalšího vývoje. Lidský život s veškerou svou nádhernou mnohoznačností a rozlišeností zůstává úhelným kamenem celé duchovní stavby. Lidský život je už tak utvářen, a člověk má tolik možností, o kterých neví, že možno říci, že se nevědomě pohybuje na samém okraji věčnosti, a že ho zachraňuje před ní jen to, že je v pohybu pro sebe a ne pro věčnost, neboli v pohybu nevyhovujícím podmínkám vstupu do věčného života.

Je známa velmi poučná legenda o tom, jak Buddha uvedl svého nejlepšího žáka do nirvány, do zažívání věčného života. Předal mu beze slov květinu. Buddhův žák si od předání květiny nemohl slíbit poznání věčného života, právě tak, jako my si je nemůžeme slíbit od mnoha obdobných situací. A přece např. sv. Kateřina Sienská zažila první extázi, první vědomé spojení s věčným životem při pohledu na kvetoucí louku kopretin, Ramakrišna při pohledu na táhnoucí jeřáby pod hlubokým indickým nebem. Avšak ti, kdo neměli za sebou život Buddhova žáka, život sv. Kateřiny Sienské nebo Ramakrišnuv, zažívali v podobných situacích jen unešení krásou, které v nich zanechalo stopy navždy. A jsme u důležité poučky, kterou mám stále na mysli, když píšu o soustavě duchovních zkušeností. Má-li sebezápor být zdrojem poučení, jehož podstatou by byla znalost prostředků, jimiž je možno ne na chvíli, ale navždy přejít do vědomí věčného života, tj. získat vnitřní svobodu a nezávislost na pomíjejícím, pak musí být záměrně stupňován. Ježíš např. nemohl chtít a také nechtěl od svých učedníků tolik na začátku jejich učední doby, co od nich požadoval na jejím konci. Vždycky však požadoval úplnost sebezáporu odpovídající úrovni poznání. A touto úplností sebezáporu byla poslušnost nejen v činech, ale i v myšlenkách. Tentýž princip platil od začátku třibení židovského národa. Zopakujte si v duchu, kolik sebezáporu stálo národ, když se musel odstěhovat z chaldejské země, kde nevládly špatné poměry. Duchovní vůdci národa museli vyvinout velké úsilí, aby národ přesvědčili o správnosti sebezáporu, který měl být na jejich úrovni úplný. Tak třeba, když Mojžíš přemlouval svůj národ, který byl zaměstnán na stavebních pracích v Egyptě, aby se odstěhoval zpět do Palestiny, vyvinul velké úsilí, aby dostal národ od plných egyptských hrnců. Nenechat se zaprodat, to je symbol, který se

ustavičně opakuje v historii Ježíšova života. Např. koupení svědci, kteří křivě svědčili proti Ježíši při soudu nad ním, zaprodanost Jidášova atd., na rozdíl od nekompromisní nezaprodanosti sv. Tří králů. Tento prvek Ježíš dopracovává do všech podrobností svými podobenstvími, a kromě toho ukazuje na minci s podobou císařovou. Zvláště z tohoto posledního podobenství snadno zjišťujeme, že Ježíš nepovažoval sebezápor za něco, co by se mělo provádět jen v myšlenkách a co by nepřecházelo v činy. Sebezáporem rozumí celkový životní styl účelově zaměřený, právě tak, jak tomu rozuměli starozákonní duchovní vůdci.

Pokusím se vysvětlit míru sebezáporu odpovídající harmonicky příslušné úrovni vývoje:

Úroveň vývoje by se dala nejsnáze a nejsrozumitelněji definovat úrovní sebepoznání, a tímto sebepoznáním zase nemyslím znalost vlastní povahy, nýbrž znalost smyslu postavení, situace člověka ve světě, konkrétně i obecně.

Vyjímám ze stupňů vývoje, o kterých zde bude řeč, stav, který nazvu nulový, i když i na tomto stupni dochází vždycky k sebezáporu, a i když i na tomto stupni může dojít samovolně k vystižení podmínek kteréhokoliv vyššího stupně.

Např. dá-li se člověk unést krásou, kterou vidí mimo sebe, nebo krásou a velikostí myšlenky, kterou zaslechl nebo si přečetl, nebo sám rozvedl, dochází k tomu, že zapomene na sebe a propojí nazíráním sebe s tou krásou. Unesení je ovšem jen jedním z druhů samovolných sebezáporů. Zažil jsem několikrát v životě stav takového sebezáporu, který bychom zhruba mohli nazvat hlubokým unesením, a vždycky se mému okolí tento stav jevil tak, jak podobný stav líčí Karel Čapek ve své knize Cesta na sever, kde zčista jasná zmizel svému okolí. Jeho přátelé ho marně hledali. Přečtěte si tu pasáž. Jde tu však o obecnou schopnost všech lidí, která se obvykle nevyvine dále než u zvířat. Kočka je velmi ostražitě zvíře, které, i když je ochočeno, před vámi uteče, nezná-li vás. Číhá-li však kočka soustředěně před myší dírou, je tak soustředěna na možnost výskytu své budoucí oběti, že vás vůbec nevnímá. Totéž platí o ztrátě ostražitosti milenců jak zvířecích, tak lidských.

Do této kategorie sebezáporů patří i drobné sebezápory při jakékoliv činnosti, která nás baví, výstižně se říká - zajímá. Ona nás totiž nejen zaujme, ale také zajme naše já, cele je obětuje oné činnosti. Jakákoliv soustředěnost na něco jiného než na sebe, patří do tohoto druhu sebezáporu, neboť člověk zapomíná na sebe, přestože je plně při vědomí, a to je sebezápor. Vidíte, že

člověk má soustavnou příležitost učit se sebezáporu, a poskytuje mu ji obyčejný lidský život. Kdo se v tomto obyčejném lidském životě dovede zapřít, ten už nese znaky zralosti pro vyšší stupně sebezáporu, jimiž všemi už je sebezáporu chtěný, záměrný.

Člověk na tomto nulovém, základním stupni, neprovádí sebezáporu za tím účelem, aby se mu stal prostředkem k překonání stavu, ve kterém žije, k překonání smrtelnosti, k nabytí vědomí o vlastní nesmrtelné podstatě a ke spojení svého vědomí, prýšticího z věčného zdrojového vědomí, s tímto věčným vědomím a životem (*návrat do Otcova domu*), nýbrž zapírá se buď samovolně, např. když je něčím unesen, nebo záměrně, když používá sebezáporu jako jednoho z nezbytných prostředků k dosažení cílů časných, k provedení různých úkolů, od nepatrných až k celoživotním. Např. připravuje se na své povolání a pak se v jeho provádění zdokonaluje.

Jde za vlastněním, chce něčeho nabýt, co je v rámci jeho pozemského života, ale nemůže zabránit tomu, aby se přitom neučil nevlastnit. Učí se mu nejen tím, že mnohé z toho, po čem toužil, nedosáhne a s mnohým, co dosáhl se musí loučit, a musí se naučit se s tím smířit, nýbrž také tím, že při dosahování mu ještě nic nepatří z toho, po čem touží a co chce vlastnit, ale činnost, do které se pustil, mu dává více či méně dokonale zapomenout na sebe, a to je znak cesty do věčného, zdrojového vědomí.

Není divu, že potom, až dosáhne, co chtěl, vzpomíná na chvíle dosahování jako na daleko šťastnější než ty, které následovaly po dosažení. Vždyť tím, že ztratil sebe, aspoň načas, začal zažívat předchuť věčné svobody, předchuť pravého štěstí z nedosahování, ale z patření ničemu. Stává se, že člověk zapomene, že činnost započal, aby něčeho dosáhl, aby něco mohl vlastnit, a jen se oddává určité činnosti, zatím bez ohledu na výsledek a na další, pozdější vlastnění. Ať mi nikdo netvrdí, že člověk nedokáže patřit, že nedokáže nic jiného než vlastnit. Takového jsem ještě nenašel.

Každý z nás je více či méně připraven na vyšší stupně sebezáporu a poznání. Nezapomínejme nadto, že každý člověk na nulovém stupni je do různé míry schopen ze soucitu milovat bližního, který je v nesnázích, bez ohledu na to, že z toho nic nemá, je dále schopen prokazovat lásku pro svou potřebu, být spravedlivý a zjednat právu cestu. To jsou známky vysoké připravenosti pro další stupně.

I kdyby byl takový člověk na daleko vyšší mravní úrovni než člověk, který už míří záměrně za věčným životem, nepoznává, nebo nechce poznat sebe, svůj lidský život jako prostředek k přechodu do věčného života, a tím se stává v našem slova smyslu sebe neznalým. Nejhrubší neznalost, jakou člověk může projevit, je nevědět, proč tu je na světě, a myslet si, že tu je za stejným účelem jako zvíře, a že ho tedy nemůže potkat žádný jiný osud než osud zvířete. Nejhorší na jeho stavu poznání je, že se zařazuje do závislostí, obdobných závislostem panujícím ve zvířecím těle.

(Válečné katastrofy, to obrovské vraždění slabších silnějšími, charakteristické pro zvířecí svět, by nebyly možné, kdyby se lidé nebyli zařadili mezi zvířata svým náhledem na život, kdyby se nebyli zařadili do závislostí, které už by neměly existovat na úrovni lidské, a také už by tam nemusily existovat, kdyby se změnilo lidské hodnocení života.)

Zkrátka, v jeho stáji se nejen nenarodil Ježíš, ale dokonce člověk ani ještě neodešel z chaldejské země. Jeho život je charakterizován ustavičným tříštěním životních sil, životních zájmů, s pouhým zacelováním ran, které přicházejí ze všech stran, až ho přece jen nakonec ubijí. Těmto lidem na nulové úrovni věnoval Ježíš největší péči, léčil je, uzdravoval a odpouštěl jim hříchy, aby jim ukázal, co je pravým uzdravením. Označil je za nemocné, které přišel léčit. Proč asi. Jedním z hlavních důvodů je, že člověk v nulové pozici se nachází v extrémní situaci. Dále lineárním způsobem nemůže pokrok jít. Nastupuje proto Ježíš, aby ukazoval, jaké nové cesty pokroku mohou vést člověka ještě dál. Ve chvíli, kdy se rodí v Palestině Ježíš, také židovský stát se ocitá v krajní situaci. Je už obsazen římskými legiemi, ale zatím má svobodu náboženství a svobodu duchovního vedení, po té Řím ještě nevztáhl ruku. A není náhodou, že právě odtamtud, z duchovna, přichází pomoc v podobě Ježíše. Tam kde začala celá historie židovského národa - byla to historie boje za duchovní svobodu - tam končila, nebo odtamtud měla nést další plody.

Je také zajímavé, že Ježíš naráží na první odpor u Herodesa, u světského vládce země, který se bojí o moc, kterou už beztak nemá. Ježíš však se neuchází o přízeň vládce tohoto světa, nýbrž o přízeň prostého člověka. Právě tato masa prostých, drobných, neznámých lidí po staletí zápasila o příchod Ježíšův na tento svět. Splácí jim tu lásku. Oni způsobili, že nebe sestoupilo na zem. Setkaly se dva extrémy. Jistě vám napadá, že z jednoho extrému je nějakým neobvyklým způsobem blíže do druhého extrému než z kterékoliv jiné pozice. Protivy se přitahují.

Toto pravidlo vystihl i lid v přísloví: "Když je nouze nejvyšší, pomoc boží nejbližší." Uváděl jsem důkazy, že mnozí lidé právě z extrémní situace, nebo ze situace, která se jim jevila extrémně, se snadno dostávali k duchovnímu poznání. Na znalosti této okolnosti bylo, jak jsme si už řekli, založeno dokonce celé starověké zasvěcování jak v Egyptě, tak v Řecku a jinde. Z nejznámějších případů křesťanských světců to byl sv. Augustin, sv. František z Assisi a sv. Ignác z Loyoly, kteří se z jedné životní krajnosti dostali do druhé krajnosti, kterou je pro lidi nezasvěcené uvedení do nového smyslu života, tj. vyjití z nulové pozice. Ježíš je právě pověstný tím, že ukazuje, jak vyjít z nulové pozice, z nezasvěcenosti, z nevědomosti, kterou nazývá temnotou vnější. To je ono jeho: "Kdo chce za mnou přijít, zapři sama sebe..." Radí k záměrnému sebezáporu, radí nečekat, až se okolnosti tak zběhnou, že nastane krajní situace, ze které lze snáze následovat Krista. Podobně radili svému národu židovští duchovní vůdci: dobrovolně odejít z chaldejské země, rozuměj: z nulového stupně sebezáporu.

Podobně radím i já. Na nulovém stupni, ze kterého zve Ježíš k sobě, totiž každý nese **své** břemeno, svůj kříž, ne Ježíšův kříž, ne jeho jho, a to je velmi těžký úděl. Ovšem Ježíš správně radí: "Vezmi **svůj** kříž" a ne "**můj** kříž", protože na nulovém stupni člověk poznává jen svůj kříž, a tedy nemůže sáhnout po něčem, o čem neví, ani co to je, ani kde to je, ani jak se toho chopit. Vysvětlili jsme si symbolicky, že jdeme z chaldejské země, tj. z oblasti mnoha bohů, jimž jsme se dosud poctivě klaněli. A právě ta okolnost, že jsme se poctivě klaněli jim (*viz první díl SJ*), je nám velkým povzbuzením, že se budeme umět klanět i jen jedinému Bohu.

Přece jen shrnu výklad z prvního dílu: Klanění se mnoha bohům je, zhruba řečeno, starání se o mnoho věcí, mít každou chvíli jinou starost, přecházet bez mezer z jedné starosti do druhé, nebo z jednoho zájmu do druhého. Je znakem člověka zvyklého na toto mnohobožství, že se okamžitě začne nudit, jakmile buď nemá starosti, nebo musí dělat něco, co ho nebaví. Je zvyklý sebe zabavovat starostmi nebo zábavami. To je krajní stav nulového stupně, a pro tento stupeň je specifický, příznačný stav sebelásky, že jsou člověku přímo protivné chvíle bez vzruchu. Nejlépe to pozorujeme u sportovních fanoušků. Přišli si zafandit v naději, že se na hřišti něco bude dít. V jejich životě se děje tak málo, že je to nedostává do varu. Vysvětlují si to však ještě jinak. Člověk podvědomě touží po extázi, po vytržení, a protože se mu pravého vytržení nedostává, spokojuje se s náhražkami na hřišti, v divadle,

před obrazovkou televizoru, s hádkami se sousedy nebo spolupracovníky, s horlením všeho druhu, na poměry politické, na poměry u souseda apod. Má zkrátka starosti, bez nichž nemůže žít, neměl by proč žít.

Zvláště tento poslední případ ukazuje už na chorobnost jeho stavu. Mnozí lidé zaplašují svou neplodnou vnitřní prázdnotu zbytečnými starostmi nebo zbytečnými činnostmi a malichernými zábavami. Co si počít s člověkem, který na sebe nakládá tolik zbytečností, že pod nimi klesá únavou, nebo je jimi emocionálně zajat?

Neradil bych mu, aby přeorganizoval svůj život, aby přestal např. kouřit, nebo přestal dělat to neb ono, přestal se starat o to neb ono. Zatížil by se tímto přeorganizováním života natolik, že by vůbec nezbylo sil k tomu, aby svému životu dal nový smysl. Ježíš radil něco daleko lepšího. "Pojď za mnou!" čili "napodobuj mě". Není správné nahradit staré starosti novými, a ještě se cítit být připraven o mnohé požitky. Kde jsou tvé poklady, tam je tvé srdce. Ježíš však na tobě chce, aby ses naučil milovat Boha z celého srdce atd. Vstup do tohoto učení, místo abys jen ve svém životě uklízel, přeorganizoval, propracovával různé systémy sebezdokonalování do nekonečna a nikdy nemohl být spokojen, jsi-li sebekritický.

Vzhledem k tomu, co jsem napsal v prvním díle SJ, bych mohl poradit, abyste učinili totéž, co Židé, když odešli z chaldejské země.

(Proč najednou mluvím o následování Krista a ne Ježíše? Pro člověka na nulovém stupni sebezáporu se ještě Ježíš nenarodil. On se totiž pro každého z nás na určitém stupni sebezáporu rodí znovu, a to v našem těle, v našem vědomí, v naší stáji, jejímž předobrazem byla stáj v Betlémě. Židovský národ šel, aniž si to ve svých údech uvědomoval - věděli o tom jen jeho zasvěcenci - za Kristem, za dosud nevtěleným Kristem - Ježíšem, šli si pro něj, aby se u nich narodil, právě jako máme učinit my.)

Navrhuji provést tyto kroky:

1. krok: Rozhodnout se odejít ze země chaldejské do Zaslíbené země.

K tomu ještě nějaké to upozornění symbolicky.

(Vracím se stále k symbolice, protože ona mluví obecně. To jsou obecné vzorce. Mám za to, že i bez vysvětlení, nebo že před vysvětlením vzorců už někteří velmi dobře pochopí, co mají učinit.)

Každý, kdo se neodhodlal jít do Zaslíbené země, ještě je v chaldejské zemi. Kdo se odhodlal z ní odejít, stále ještě v ní je a je na ní závislý do posledního dne před odchodem, a protože si sebou bere zásoby, je na ní závislý i po odchodu z ní. Závislost se postupně zmenšuje. Např. naučil se lidské řeči, abych mluvil jen tak namátkou o závislosti, kterou si člověk ani neuvědomuje.

Nemyslím na závislost na jazykové oblasti ve které se člověk narodil, ale na závislost na lidské řeči jako takové vůbec. Není schopen si představit, že by mohl být daleko účinněji poučován bez pomoci slovního výkladu, nebo že by schopnost mluvit a myslit povídavě mohla bránit v duchovním poznání. Přece však schopnost mluvit je vhodná jen pro stav pomíjejícího člověka, symbolicky, pro styk s lidmi v chaldejské zemi, kterou je náš svět do té doby, dokud v něm nenajdeme jiný svět, Zaslíbenou zemi. Odchod ze země mnoha bohů však nespočívá v tom, že se odnaučíme mluvit, že se zřekneme styku s lidmi, nýbrž že své styky postavíme na novou základnu.

Dosud jsme žili, abychom provedli to neb ono, abychom se měli dobře atd. Rozhodneme-li se odejít z této oblasti roztříštěných přání, rozhodujeme se prakticky k tomu, abychom všechna podřídili nově nalezenému smyslu života. Nelze se účinně rozpojit od ničeho, nedokážeme-li se zároveň stejně účinně spojit s něčím jiným. Člověk nedokáže žít ve vzduchoprázdnu. Něčemu musíme neustále patřit, i když si toho nejsme vědomi. Člověk nejen vlastní, pokud se to dá, prostředí, ve kterém žije, ale také mu vždycky patří, do jaké míry do dokáže.

Opět dovolte trochu symbolismu.

Dovedeme si představit, co námahy stálo hrstce zasvěcenců, aby přesvědčili svůj národ, aby se odstěhoval z Chaldejska. Dovedeme si i představit, jak to museli dělat, že museli svým příkladem ukazovat, že sami už prošli celou trasu až do Palestiny a že se přesvědčili o úrodnosti tamní půdy a o poměrně malé tamní zalidněnosti. Museli také dokázat, jaké ochraně se těšili, když sami šli dříve než šel národ. Nemohli chtít, aby se lidé připravili na odříkání bez patřičné odměny.

Důležité upozornění:

Jestliže Ježíš opravdu přišel pro nemocné, tedy pro lidi, kteří jsou nemocní nejběžnějším způsobem - sebeláskou, pak cesta, kterou ukazoval, musí být vhodná i pro ty, kteří sebe mají rádi nadevše a samozřejmě sebe více než Boha nebo bližního. Ovšemže i jim radil, aby milovali bližního jako sebe, čili aby notně slevili ze své sebelásky, ale nikdy neodmítal pomoc nikomu. O přímé cestě k

Bohu nám většinou káží lidé, kteří jen v Boha věří, nebo si myslí, že v něj věří, anebo lidé se nedostávají k poznání z nulového stupně sebezáporu soustavnou snahou, nýbrž vystihli podmínky přechodu zdánlivě náhlým způsobem, což je případ výjimečný, ale velmi nápadný, chybně považovaný za nevyzpytatelný zásah milosti boží. Tito lidé těžko mohou radit, jak se vypracovat z nulového stupně výše. Dlouhou dobu jsem sám sebe k nim řadil. Teprve rozborem svého života, který proběhl před oním náhlým obrácením, jsem přišel na to, jak jsem připravoval soustavně toto obrácení, ale dlouho jsem nevystihl podmínky obrácení, ani jsem je vystihnout nemínil. Troufám si proto radit lidem, kteří se mají stejně rádi jako jsem měl před obrácením sám sebe rád. Mám dnes dokonce jistotu, že jsem se měl raději než většina lidí.

Nesmíme se bát vstoupit do věčného života takoví, jací jsme. Nesmíme se bát přát si království boží pro sebe. Evangelia nám prozrazují, že takoví byli i učedníci Páně. Zapřáhneme-li však své sobectví do své káry, nesmíme se divit, že Bůh je sám časem vypřáhne a na místo něj nastoupí vznešenější pohnutky. Toto vypřáhání sobectví se neobejde bez krizí a bez bolesti, asi jako přechod z dětství do dospělejšího věku se neobejde bez otrkávání ze všech stran. V těchto fázích nemůže být řeči o sladkém jhu. Člověku jde zatím o věc, ale pro sebe, nikoliv jen pro věc, kterou je věčný život. Člověk se musí třeba tisíckrát přesvědčit, že se mu nevyplatí myslet na sebe, ale že se mu vyplácí myslet na věčný život. Učí se pracně mu patřit. Aby se urychlil tento proces přechodu od sebe do věčnosti, aby se člověk nevracel neustále k sobě a tím mařil vstup svého vědomí do věčného zdrojového vědomí, vymysleli židovští zasvěcenci řadu pravidel, jimiž se měli lidé řídit. O těchto pravidlech prohlásili, protože o tom byli přesvědčeni, že pocházejí od Hospodina, nikoliv od nich, ačkoliv byl jen jejich duch a smysl od Boha, byla jen jejich litera, nikoliv jejich překlad do hebrejštiny. Překlad vystihoval dobové potřeby, odpovídal tehdejšímu utváření života ve společnosti, nevystihuje dnešní potřeby člověka. Můžeme se řídit jen duchem a smyslem těchto předpisů, nikoliv konkrétními pravidly. Křesťané navázali na starověkou tradici, a co se z ní dalo konkrétně použít, co ještě bylo živé na přechodu do našeho letopočtu, toho se chopili a z toho vytvořili soustavu hříchů lehkých a těžkých (*smrtelných*) a soustavu ctností, jako jejich protiváhu. Opět nám však všechny analýzy svatých potvrzují, že ani nejpečlivější plnění litery tohoto zákona nepřineslo vědomé spojení s věčným životem. Proto se praví: "Litera zabíjí, duch oživuje." Nic by se nepolepšilo, kdyby se změnila litera. Proto Ježíš mohl říci o Starém zákonu, že jej nepřišel zrušit, ale naplnit.

A my už víme, že na každém stupni sebepoznání má být zákon naplněn jinak. Sv. Pavel o tom řekl: "Když jsem byl dítě, myslel jsem jako dítě..." Co je dovoleno dítěti, nemůže být dovoleno dospělému člověku, to je zhruba princip rozlišeného, rozdílného plnění zákona. Přicházejí v úvahu ještě různé okolnosti, za kterých se člověk chová jinak než za normálních okolností. I tlak událostí do jisté míry člověka omlouvá. Duch křesťanské mravnosti je správný: "Nehřeš a žij ctnostně, aby ses dostal do nebe!" Ale už se neví, co je to přijít do nebe, už se neví, za jakých okolností se tam může vejít, a že mravnost je k tomu pouhou přípravkou, správným gestem o ochotě se zbavit své vůle. Dosah mravního závazku vůči Bohu a jeho krajní optimální důsledek je, že se Ježíš narodí v těle dotyčného člověka. Ale pak je třeba splnit ještě další podmínky, jejíž důsledky shrnul sv. Pavel ve větě: "Živ je ve mně Kristus" a "já se mám zmenšovat, aby on ve mně rostl." Ježíš naroste, vstoupí na kříž, vstane z mrtvých a vezme nás na nebesa, to je celý proces vývoje za a nad mravní úrovní. Celý tento proces má proběhnout za života v těle.

Po smrti z něho nelze uskutečnit nic. Teď znáte úkol mravnosti. Zbývá mi vysvětlit, jak ji uskutečnit. Nelze ji dosáhnout postupným sebezlepšováním, to by byl nekonečný proces, nýbrž opravdu a jen vykročením z dosavadního smyslu života do nového smyslu. Symbolicky jsem se o tom už vyjádřil. Dosavadním smyslem života bylo řešit všechno, co nám život předkládá, nebo co bychom chtěli provést, abychom se vypořádali se situací, ve které se nacházíme, a to tak, aby výsledek byl především příznivý pro nás, pro činitele, tj. pro ty, kteří se za činitele pokládají. Mohli bychom takové pojetí života nazvat subjektivním pojetím. Kdežto teď se na nás chce, abychom pojali život objektivně. V takovém pojetí života je správné to, co může být objektivně považováno za správné bez ohledu na to, že pro subjekt to může mít velmi nepříjemné následky.

Přitom tedy není rozhodující, aby se stalo, co by člověk chtěl, co by rád viděl, rád způsobil pro své osobní dobro, prospěch nebo blaho, nýbrž aby se stalo, co je objektivně správné. Dnes bude potíží stanovit, co je objektivně správné. Tatáž potíže vznikla už za starozákonních poměrů. Proto Mojžíš a jiní prohlásili, co si přeje Bůh, a to se pak uznalo za obecně platné a objektivně správné.

Co dnes můžeme považovat za objektivně správné? Všechno se stalo relativně správné, relativně dobré v očích lidí. Existují vedle sebe různé typy mravnosti, z nichž jedna potírá druhou. Existují dokonce třídní morálky. Co je pro určitou třídu

užitečné, to je mravné. A přece i ten nejodhodlanější zastánce té či oné morálky by dovedl, kdyby chtěl, objektivně posoudit, co je obecně správné. Ovšem jeho hodnocení by se nikdy nekrylo s jinými hodnoceními, nikdy by nebylo obecně platné. On však by dovedl své hodnocení obhájit jako obecně platné. Co tím chci říci: Že autoritou nade vše uznávanou je dnes lidský rozum a lidský úsudek a jeho výrazem a jemu vstříc jde veškeré sociální zákonodárství, počínajíc římským právem až po různé novodobé zákoníky. Kdybychom si je srovnali, dospěli bychom ke zjištění, že existuje jakési standardní hodnocení, jehož smyslem je, umožnit lidem, aby na sebe nenaráželi a vzájemně tolerovali určitou dost přesně vymezenou osobní svobodu. Každý člověk, žijící v určitém lidském společenství, kterému říkáme stát, musí se smířit s tím, že mu vládne zákon postavený lidmi, zákon, který má obecnou platnost, je podrobněji vypracován než Mojžíšův zákon, a musí být považován za obecně platný, a pak také jako správné východisko.

Co začalo někde v Babylonii za Hamurabiho, to dnes doznalo nikdy nebývalého rozvoje. Jsou stanoveny a odstupňovány přesné sankce při přestoupení zákona, a odměna je jediná, určitá právní a sociální jistota občana. A co je propracováno v oblasti právní, to je obdobně propracováno v oblasti zdravotní, na poli lékařství. Víme, co je prospěšné zdraví člověka jak obecně, tak úměrně věku a jeho zdravotnímu stavu. Obdobně v oblasti techniky známe fyzikální a chemické zákonitosti, na jejichž přestoupení se doplácí nejen nedokonalostí konstrukce nějakého stroje, nýbrž i zdravím lidí a dokonce je stavem techniky ohroženo nebo chráněno celé lidstvo. Je pravděpodobné, že běžný občan si ani není vědom toho, kolika zákony povahy právní, zdravotní, technické a vědecké vůbec je jeho život sešňorován. A čím technika života bude dokonalejší, tím bude složitější a tím dokonalejšího poučení bude zapotřebí, aby technika života neohrozila samotný život.

Když vyjel první automobil na cestu, byl v Anglii zákonný předpis, že někdo musel jít nebo běžet před ním a zvonit, aby auto nikoho neohrozilo. Kdo dnes kráčí před novodobou technikou a zvoní, aby nás nezničila, abychom před ní šli s cesty? Musíme sami nabýt zkušeností, jak se chránit, abychom bezpečně přešli křižovatku a požili bez úhony chemicky připravených jídel a léků. Dostavují se ovšem civilizační choroby, které jsou průvodním zjevem každé civilizace. Nejhorší chorobou, kterou se právě snažíme odstranit, je, že člověk v tomto soukolí se dává rozdrtit, rozdrobit na malé kousky, které nikdo nedává dohromady, ani nepovažuje za vhodné dohromady je dát.

Kde je naše srdce, kde je naše mysl, kde je naše síla? Zdánlivě je po nich veta, když jsou uplatňovány na všech stranách, všude trochu, se vzájemnými kompromisy, kam napřed se srdcem, kam s myslí, čemu patřit dříve. Naše síly však neupadly, ani se neztenčily. Právě proto, že jsme tolik a na tolika místech využívání lidskou společností, umocňujeme své síly, svou mysl, své srdce. Jen nemáme příležitost je soustředit, použít jich nerozptýleně tak, jak vyžadoval Mojžíš, jak mnohem později chtěl Ježíš (*"Co je platno člověku, kdyby celý svět získal, a na své duši škodu utrpěl."*) Člověk pracující v dílně musí být jinak chráněn než člověk na poli, v domácnosti, než člověk řídící letadlo atd. Je zakázáno pouštět dítě do továrny, pochopitelně je úplně nemožné, aby někdo řídil letadlo, kdo se tomu napřed nenaučil postupnými kroky. Přece však existuje nějaký obecný princip ochrany, jehož blízkým nebo vzdáleným ohlasem jsou všechny zákony ustanovené člověkem, a zákonitosti jím objevené. Tímto obecným principem je obyčejný pud sebezáchovy, hluboce zakořeněný v každém živém organismu, ne méně v člověku než ve zvířatech. Odkud pramení? Jistěže z podstaty samého života. Je to jeden z důkazů naší věčnosti. Vládne námi hnací síla, kterou přičítáme jídlu nebo spánku, která je však vrozená.

U zvířat se projevuje samočinně a samovolně, protože ona nemá jiné ochrany než právě onu ochranu samovolného rozvoje schopností, kdežto u člověka je třeba ji rozvíjet a svést ji do potřebných směrů. Přeje-li si člověk žít, žít dále a lépe, nebo dokonce žít věčně, je to zdravý výraz pudu sebezáchovy a vskutku má nás dovést a je schopen nás dovést až do věčného života. Nestydíme se za něj, nýbrž stavme na něm vědomě. Tento pud sebezáchovy se u zvířat proměňuje v přirozenou opatrnost a s příslušným smyslovým vybavením, u člověka, který nemá tak jemné smysly, do různých druhů obav, strachu, stresů, podezření, nedůvěry, nerozhodnosti apod. Např. ve Starém zákoně to byl strach před hněvem Hospodinovým, v době Ježíšově převládající strach z nastávajícího konce světa, v dnešní době třeba nastane strach z nedostatku potravin nebo ze strašných účinků atomových zbraní.

Je velmi poučné, jak starozákonní zasvěcenci, a po nich Ježíš, využívali tohoto strachu. Napověděli nám dobře, že je možno pudu sebezáchovy, ať má jakoukoliv zevní podobu, použít jako základního hnacího prostředku na cestě do věčného života. Nemusíme čekat, až na sebe vezme zrovna podobu strachu. Má mnoho tváří, a my sami u sebe musíme umět využít té podoby, v

jaké se u nás projevuje, té se chopit jako konkrétního prostředku pokroku.

Všechny druhy vlastnění jsou jednou z tváří pudu sebezáchovy, v tomto případě mistrně zamaskovaného. Také naše vybavení pohlavním pudem je jednou z velmi účinných hnacích sil.

Ježíš o tom věděl, a proto radil bohatému mládenci, aby se zbavil všeho jmění, čímž by vypěstovanou sílu pudu uvolnil pro jiné vyšší účely. Vcelku se dá říci, že kdo je nemastný a neslaný, kým nelomcuje pudy a vášně v různých převlečeních, ten se vůbec nehodí na duchovní cestu, ten není připraven v obecném slova smyslu, a bude muset na věc jít ze zcela jiné strany. Chladný vědec např. se bude muset opřít o schopnost náležet předmětu svého bádání.

(Kdyby mně nebyla bývala vzata možnost věnovat se vědecké dráze, nebyl bych se nikdy věnoval duchovnímu úsilí.)

Dělá-li někdo rozhodnutí, že svůj život zasvětil hledání věčného života ("*Hledejte království boží především*"), měl by si být vědom celkového složení svého hnacího ústrojení, a celé je zapřáhnout do tohoto úkolu. Rozhodnutí musí být totiž velkorysé, a nesmí v něm **vědomě** něco být ponecháno stranou, jaksi pro sebe.

(Např. ve stavu naprosté duchovní nevědomosti, ve stavu absolutního nezájmu o království boží, jsem se vzdal celého obsahu života se všemi možnými požitky, které by mně mohl poskytnout, a to jen proto, že jsem zkrachoval, že jsem nemohl sledovat svůj světský cíl, a bez něj můj život pro mne neměl význam. Tím jsem vystihl podmínku, o které si přeji, abyste ji vystihli i vy, a to záměrně. Odstoupil jsem od dosavadního smyslu života, a samočinně se dostavilo duchovní poznání. Stačilo odstoupiti od sebe, nebylo třeba napřed něco jiného poznávat.)

V této fázi výkladu byste si mohli snadno nad sebou zoufat, protože jste si jisti, že nikdy všechno nevložíte do hry, kterou před vámi rozvíjím, a že tedy váš sebezápor nebude nikdy dost velkorysý, aby mohl způsobit úplný přechod z dosavadního smyslu života na nový.

(Ujišťuji vás, že kdyby byl na mně někdo chtěl, abych celý svůj život odevzdal Bohu, anebo jej plně zasvětil službě jemu, nikdy bych byl něco podobného nedokázal před oním nenadálým poznáním, které mne potkalo v rozhodující fázi boje, po marném úsilí mít ze života, co jsem si od něj sliboval. Cítil jsem se

nesmírně slabým a neschopným cokoliv v životě dokázat, když tu náhle přišlo poznání. Tohle vám chci poradit konkrétněji:)

Sv. Pavel se o vašem stavu vyjádřil takto: "Duch zajisté je připraven, ale tělo je slabé". Už jsem jednou řekl, že poctivé doznání slabosti a neschopnosti při současném upřímném projevu vůle k Bohu jít celým životem, je východiskem ze slepé uličky. Slabost tohoto druhu, zaviněná naší tělesností, není tou překážkou, jakou v ní spatřujeme, nýbrž je zároveň naší velkou předností, nedáme-li se jí odradit od své snahy, nýbrž uvědomíme-li si, že právě pro slabé si přišel Ježíš, a ti k němu měli daleko blíže než ti, kdo se považovali aspoň v něčem za schopné a za dobré. S těmi nehnul ani on. Musel je nechat napřed ztroskotat, aby se vzdali sebeklamu, tj. chybného sebeoceňování. Nikdo totiž sám nic na této cestě nezmůže, nedá-li možnost Bohu, aby v něm působil svou silou více než obvykle. A tuto možnost mu může poskytnout každý z nás. Poskytuje mu ji ovšem snáze ten, který se cítí slabý, nemožný, bezmocný, než ten, kterému nic nechybí, a proto o žádnou pomoc nestojí. Bohatý (*v tom nejširším slova smyslu bohatým je ten, kdo si myslí, že je dobrý, nebo že něco zmůže na této cestě*) se musí umět napřed vzdát svého majetku, kdežto chudý, pokud netouží po bohatství (*zase v nejširším slova smyslu*), nemusí se ničeho vzdávat. Snadno se stává chudým duchem, a proto blahoslaveným.

V této fázi pochopení a znalosti věcí duchovních nemůžeme zažívat, že nikdo z lidí nemá **svou** sílu k něčemu, k čemukoliv, nýbrž že všechnu má od Boha. Pak není divu, že chybně odhadujeme své možnosti, nedbajíce na moc boží, která je jediným zdrojem lidské moci. Cítíme-li se slabými a bezmocnými, máme pravdu jen v tom smyslu, že nedovolujeme Bohu, aby v nás působil svou silou. Naše slabost pochází z našeho pocitu oddělenosti od Boha, v tom, že pak jednáme podle lidských dispozic, podle lidských schopností disponovat silou boží, a ne podle možností pro nás u Boha připravených.

Kdyby nebyl rozhodující pro vstup do věčného života lidský pocit slabosti, nikdy by se nebylo stalo, že právě ti nejslabší vstupovali do věčného života, a nebyl by Ježíš tolikrát zdůrazňoval, že tomu tak je a ne jinak. Viz jeho výrok: "Co se bojíte mallowěrní, cožpak nejsem s vámi?" Co řekl Samaritánce, ženě pěti mužů, u studny? Že nezáleží na tom, jak je slabá a hříšná, nýbrž na tom, že on Ježíš má i pro ni k dispozici vodu, po níž se nežízní.

Ve vstupu do věčného života nám vadí něco zcela jiného, než si myslíme. Nezáleží nám na tom, že jsme slabí, nepřejeme si

vstoupit do království božího. Bůh předal část své vůle člověku, aby jí disponoval podle svého uvážení. Také schopnost uvažovat vložil do jeho možností. Co mu jednou dal k dispozici, to mu nebere, protože by mu znemožnil lidskou existenci. A právě tato moc od něho pocházející, a nikoliv naše slabost, nás pokouší k chybnému hodnocení vlastní situace. Kdybychom si opravdu něco dělali z toho, že jsme slabí a že tedy všechno, co jsme dosud dělali, buď nemohlo pocházet z naší slabosti, nebo jsme tím oslabovali svou vůli jít k Bohu. Z toho bychom se rmoutili a přistupoval by nám na pomoc další důvod blahoslavenství, že jsme plačící: Plakali bychom nad svou slabostí.

My však jsme opravdu jen neteční. Pak na nás platí upozornění Bible, abychom nebyli neteční, že kdo není ani studený, ani horký, toho Bůh vyvrhne ze svých úst. Nikdo, z těch, jimž Ježíš pomohl, nebyl totálně netečný vůči všemu. Něco se ho aspoň tklo, třeba vlastní ubohé postavení. A to stačí.

Ježíš pomohl matce, která plakala nad mrtvým synem. Z její strany to byl vedle vztahu lásky, která už nemohla být prokazována, ještě vztah bezmoci, neboť nemohla svého syna vzkřísit. Ježíš pomáhal všem bezmocným, pokud jim jejich bezmocnost nebyla lhostejná, aby nám dokázal, v kom je síla a kdy působí. O této síle pravil, že ji nemá ze sebe, nýbrž od Otce, aby nám dokázal, že ani my nečiníme výjimku, že i my všechnu sílu máme od Otce.

Náš stav se liší od Ježíšova jen v tom, že jsme ho zatím nenásledovali až tam, kam on došel, k vědomí toho, že opravdu všechna jeho síla pochází od Otce. Na nás se chce jen a jen, abychom si ho přáli následovat a zapřeli přitom sebe, toho nevědomého tvora, který si buď myslí, že nemůže anebo, což je stejně chybné, myslí si, že může jít sám.

Čteme na počátku evangelia sv. Jana, že nic není, co je stvořeno, bez něho stvořeno. On je tedy též silou všeho projeveného bez ohledu na naše pocity, které nepocházejí z toho, že někde je jeho síly více, jinde méně, nýbrž z čistě subjektivního pocitu způsobeného faktem, že někdo více, někdo méně dovoluje Bohu, aby svou silou v nich působil. Kdo se cítí slab, ten nedovoluje Bohu, aby jeho síla v něm volně působila. Samozřejmě, mám na mysli ne slabost způsobenou nemocí, nýbrž neschopnost zřít se sebe, zapřít se, následovat Ježíše Krista. Byl jsem totiž svědkem toho, že jakmile se popustí stavidla, za kterými je tato síla, jsme jí úplně zaplaveni. Ježíš měl pravdu, když řekl, že je pro každého připraven svou pomocí, kdo za ním jde a u něho hledá pomoc.

Za svého učitelského působení potom podal tolik důkazů, že víme přesně, co je to popouštět stavidla, za kterými je jeho síla. Vždycky však počínání toho, kdo za ním šel - a tím spustil stavidla jeho síly - bylo velkorysé, bez výhrad. Byl-li člověk jen slabý, musel jít k němu s celou svou slabostí. Toto znovu potvrdil novodobý pomocník Kristův při zachraňování duší, jak tomu říkal, páter Pio, italský kapucín (*zemřel r. 1968*). Chodili k němu ke zpovědi lidé z celého světa, aby se s jeho pomocí zbavili slabostí, kterých se sami zbavit nedokázali.

Je poučné, co od nich P. Pio chtěl: Aby litovali svých hříchů, kterých se nedokázali zbavit, aby se z nich vyznali do té míry, jak je poznávali jako hřích, a aby si přáli odpuštění. Příklad ze života Ježíšova. Dokud Maří Magdaléna svůj život lehké ženy považovala za normální, nebylo jí z něho pomoci. Jakmile ho začala považovat za zruďný a nedokázala se ho říci, litovala, že tak žije, a šla za tím, kdo jí byl vzorem opaku jejího života, vzorem čistoty. A ten ji obrátil na svůj způsob života okamžitě, bez ohledu na její slabost a neschopnost, aby se sama změnila. Je zajímavý a poučný způsob, jakým to učinila. Nepronesla ani slovo, nic neprohlašovala, nýbrž složila se k nohám Mistrovým. Také u pátera Pia se dělo něco podobného. Často přišel velký hříšník, a měl nejlepší vůli se vyzpovídat ze svých hříchů, ale nedokázal to ze studu a z trémy. Tu P. Pio mu radil, aby se vyznal aspoň z jednoho velkého hříchu. Akt vyznání hříchů je něčím jiným než dokonalým prohlášením. Kdyby byl někdo dokonale vypověděl všechny své hřích, a nemínil se jich vzdát a nelitoval jich, nebyl by zevrubný jich výčet nic platný, v ničem by se ten člověk nezměnil. Považuje-li však někdo svůj život za chybný a nechce-li v něm pokračovat (*u mě tomu bylo dokonce tak, že jsem v něm nemohl pokračovat*), nemusí ani znát pojem hříchu, jak o něm poučují teologové, důležité je, že nechce být takový, jaký je, a že si přeje být lepší nebo dokonce jiný, obecně řečeno, že svému životu chce dát nový lepší smysl, a co tomuto smyslu neodpovídá, chce ze svého života vymýtit.

Vezměme si však krajní případ, o kterém Písmo praví, že je krajně nepříznivý pro cestu do věčnosti - vlašnost. Co učinit v tomto případě? Nejde-li o chorobný stav, lékařsky prokazatelný a léčitelný (*ten se musí léčit obvyklými lékařskými praktikami*), musí člověk hledat příčiny své vlašnosti a odstranit je.

Měli byste asi chuť prohlásit, že nejběžnější příčinou vlašnosti je nevíra v Boha a ve věčný život. To je pravda jen tehdy, je-li tato nevíra zastoupena jinou silnou vírou v časné hodnoty

jakéhokoliv druhu. Projevuje-li se tato víra v časné hodnoty činy, nejde o vlažnost, nýbrž opravdu jen o nevíru.

Kdyby se však takovému člověku chtělo jednat spravedlivě bez protekce a bez většího ohledu na sebe než na jiné, určitě by se dostavilo světlo víry ve věčné hodnoty samočinně. Nejběžnějším typem vlažnosti je ta, která je způsobena přílišnou roztržitostí zájmů. Pak je třeba přehodnotit činnost a vyškrtnout z ní všechny příživnické zájmy.

Promiňte mi, že tak ze široka připravuji pochopení prvního kroku. Na něm záleží ze všeho nejvíce. Vykročí-li se chybně, je celá cesta zkažena a musí se začít znovu.

Zatím jsem mluvil o subjektivních příčinách lidské slabosti. Pokud jste však četli pozorně Nový zákon, museli jste dojít k názoru, že lidská slabost má též objektivní příčiny. Tento fakt dokonale ospravedlňuje Ježíšův vztah ke všem lidem, i k tak zvaným nehodným, jeho ochotu pomáhat všem, pokud jen neodmítají jeho pomoc. Je nutno se zmínit aspoň o dvou objektivních příčinách lidské slabosti. První z nich je samotné postavení člověka v řetězu vývojových článků.

Člověk představuje článek poslední jen v tom smyslu, že tento článek se může připnout vědomě k věčnému životu, ze kterého všechno vyšlo.

(Křesťané tomu říkají vyjít ze stvořeného do nestvořeného. Pokud mají na mysli nějaké ukončené stvoření světa, jsou velmi nepřesní. Nepřesní proto, že proces tvoření neustále probíhá, není a nebude nikdy ničím a nikým uzavřen. Přitom všechno probíhá vcelku i po částkách. Vcelku - všech sedm dní stvoření současně, a po částkách - každá vývojová fáze neustále znovu a znovu. Asi tak jak jsme toho v malém svědky v přírodě při střídání ročních období. Tak například chceme-li mluvit v náboženské symbolice Starého zákona - ustavičně se padá z ráje.),

ale neví ani, jak se k němu připojit, ani si netroufá pomyslet na něco tak smělého. I oficiálně ze strany náboženských představitelů je odkazován na posmrtný život, čímž se mu dává najevo, že jeho provizorium života, tak těžce vydobyté z mrtvé hmoty, je mu jen chvilkovým vzkříšením a opětovným zapadnutím do neznáma a temna hrobu. Co jiného znamená připomínka: "Pomni, že prach jsi a v prach se obrátíš." Koho tato připomínka nesrazí na kolena, tomu poskytne naději, že je možno se neztotožňovat s tím prachem - tělem? Vždyť lidské vědomí má s ním jen to společné, že se ho přidržuje, jen se dnes upíná na něj

(*Na ně, tělo*), jindy se může upnout na něco jiného, nebo se může osvobodit od všech pout.

Vyjmeme-li člověka z dosahu ubohé úrovně současného náboženského poznání, upadne do ještě pochybnějšího vedení filosofů, z nichž každý pochybuje po svém, každý jinak, pokud se opírá o rozumové (*postupné*) poznávání. Jejich chyba nespočívá v tom, že docházejí k protichůdným závěrům, nýbrž že se opírají o způsob poznávání, který jim nemůže poskytnout ani jeden jediný důkaz o věčném životě, a tím méně podat informace o způsobech, jak se s ním vědomě spojit. Nevědí o jiných prostředcích poznání, protože novodobé školství a výchova k těmto učebním a výchovným prostředkům ještě nedospěla. Zaspali jsme se svou kulturou dokonce starověké Řecko s jeho "poznej sama sebe", a vrhli jsme se převážně na poznávání zevního světa, jímž je i lidské tělo, nejen příroda a vesmír. To jsou objektivní příčiny našich slabostí, za které jedinec nemůže.

Druhou neméně důležitou příčinou lidské slabosti je způsob zasahování věčného života do našeho pomíjejícího. On sám nás těmito způsoby zásahů, které můžeme ze svého hlediska považovat za nezasahování, uvádí do velkého pokušení, že pomíjející život, který si tu žijeme, je jediným možným životem, že květ života nemůže nést nic jiného, než zase pomíjející plody.

O zásahu věčného života do našeho se jedinečně vyjádřil Ježíš slovy: "Duch vane, nevíme odkud a kam" a před ním Lao-Tse v Tao-te-kingu. Působení věčného života na náš pomíjející život připodobňuje k jednání světce.

"Světce se oddává dílu nečinnosti

a hlásá učení bez slov

a přece tu všechno žije a on se jich nezříká:

dává jim život, ale nevlastní je,

pracuje s nimi a pro ně, ale nežádá si je,

a netrvá na ničem z toho, co dosáhl

a jen tak to neztratí!...

Světce nebude dělat nic

a přece všechno jím bude řízeno!"

Právě tak je tomu s věčným životem, který řídí náš život tím, že z něho náš pomíjející život ustavičně vyvěrá, a není žádného projevu života, který by z něho nevycházel. Jen tímto způsobem a podobnými způsoby, bez řeči, bez znatelných zásahů, všechno je

řízeno. O čem se lidé domlouvají, co vnímají smysly, není nic z toho, co je za smysly a za způsobem lidského dorozumívání. Kdo však podá důkaz o tom, že to vůbec je, když o tom ani slovo nemůže říci ten, kdo se dostal za běžný lidský způsob vnímání bez účasti smyslů a rozumu? Kdo může komukoliv zazlívát, tvrdí-li, že věčný život není?

Člověku nezbývá nic jiného než chtít se přesvědčit, najít prostředky, jimiž se přesvědčí o existenci věčného života, o existenci Boha. Tento způsob počínání odpovídá Ježíšově sérii důkazů, jimiž přesvědčoval lidi, a konec konců odpovídá sérii důkazů o existenci boží, kterou podali starozákonní mudrci svému lidu, který vyvedli z chaldejské země.

Tím jsem vyčerpал všechny hlavní motivy prvního rozhodnutí na nulovém stupni sebezáporu. Shrnu je a znovu rozvedu:

a) Je třeba odejít od dosavadního smyslu života. To je skvěle znázorněno odchodem židů z chaldejské země. Kdyby byl tento národ neodešel, byl by fyzicky zahynul, jako se stalo Asyřanům a Chaldecům. Jejich moc byla veliká, ale ta byla pomíjející a neměla by lidem zaclánět v jejich rozhodnutí nezhlédnout se v této moci. Lidé, kteří se nerozpojili od běžného smyslu života, aniž to vědí, poslouchají rozum, který staví na zprostředkovaných smyslových vjemech, na tzv. hmotných jistotách. Symbolem těchto jistot byl život Židů v Chaldejsku. Vysvětlili jsme si, že tento odchod, který byl u Židů fyzické povahy, má být skutečnější, nezávislý na zevních gestech, má být vnitřní povahy.

Např. jídlo má přestat mít smysl pouhého nasycení nebo dokonce pochutnání si, nýbrž nasycení, má mít smysl podpory na cestě do věčného života, podpory nutné, ničím jiným nenahraditelné.

(Např. dýchání také představuje určitý způsob výživy organismu. Dýchání není nahraditelné potravou a ničím jiným atd.)

Tentýž smysl má mít všechno, co děláme. A v tom je hlavní smysl soustavného sebezáporu, který se tím dostává z nulového na první stupeň, na stupeň záměrného, soustavného sebezáporu. Co jsme dosud dělali pro sebe, z toho všeho se mají stát podmínky k nástupu do věčného života. Fyzický život musí být zachován se všemi podmínkami jeho nerušeného průběhu **bez zbytečných třenic, jak se sebou, tak s okolím.** Ježíš dal najíst zástupům, které šly za ním. Ježíš léčil všechny, kdo byli nemocní.

Také my musíme zachovávat podmínky, které nás udržují v normálním lidském stavu.

b) Je třeba se rozhodnout navodit další podmínky k tomu, abychom si uvědomovali věčný život, a to se může stát jedině a zase jen soustavným záměrným sebezáporem, který bude mít charakter jak iniciativy, tak i odříkání. Tím se ocitáme u druhého kroku.

2. krok probíhající současně s prvním:

Sebezápor odpovídající stupni poznání.

Světští lidé vědí jen o sebezáporu prováděném za účelem světským, tj. proto, aby se jím docílilo to neb ono ve světě, ve kterém žijeme, bez ohledu na následky věčné.

(Promiňte tuto nepřesnost vyjadřování, vím, že časné příčiny nemohou mít věčné následky. Ale na úrovni poznání, pro kterou píšete, si člověk zatím s touto nepřesností musí vystačit. Myslí si zatím, že nový způsob života bude mít věčné následky. Tato transformace časného na věčné sice probíhá, ale nepřímo. Činnost, kterou můžeme označit jako časnou, nás může dovést jen před bránu věčnosti, dále nikoliv.

(Protože však tč. tohoto přiblížení chceme docílit, nebudu výklad komplikovat vysvětleními, která přijdou později v pravý čas.)

Nazvali jsme si jej sebezáporem na nulovém stupni, protože pomocí něho nevystupujeme z úrovně vědomí, které nás přidrčuje v zajetí všeho pomíjejícího. Avšak sebezápor, který navrhuje Ježíš, má nás převést do vědomí věčného života, nebo má v nás způsobit, že najdeme dosud nám neznámé východisko i pro uvědomování si našeho pomíjejícího světa. Abyste porozuměli tomu, jaké kvality obecně musí být takový sebezápor, vraťte se se mnou k obr. č. 3 z minulého dílu SJ. Okruh uvědomování si pomíjejícího světa, označený směry 2 a 3, by nemohl existovat, tj. zevní svět bychom si nemohli uvědomovat, kdybychom k tomu ustavičně nečerpali, pokud jsme v bdělém stavu, uvědomovací sílu přicházející ze zdrojového vědomí. Její proud je na obraze znázorněn směrem 1. Sebezáporem, který navrhuje Ježíš, se má navázat od člověka nová spoj ke zdrojovému vědomí (*k věčnému životu*). Spoj je označena směrem 4. Řekli jsme si, že k tomu nedochází z toho jednoduchého důvodu, že se člověk snaží uplatnit sebe jen směrem k zevnímu světu (*po lince 2*) a z něho chce všechno získat (*po lince 3*), čímž se dopouští oné nehorázné chyby, kterou Ježíš vytkl slovy: "Co je platno člověku, kdyby celý

svět získal." A Ježíš nabízí teoreticky zdánlivě velmi jednoduše vysvětlitelné řešení "zapři sama sebe", tj. přestaň si slibovat cokoli od hodnot tohoto světa, a začni hledat hodnoty ve věčném světě, tím zrušíš zájmový okruh 2 - 3 - 2, a protože příkon uvědomovací síly (1) přitom neustane - proč také by měl ustát - síla 1, která nemůže odtékat do objektů pomíjejícího světa (*po lince 2*), začne se hromadit a začne odtékat zpět po lince 4, čili člověk si začne uvědomovat zdroj svého vědomí, a tím věčný zdroj svého života. Pro toto zjednodušené pochopení Ježíšovy pobídky někteří, a ne ti nejhorší lidé opouštěli pomíjející svět, utíkali z něho do klášterů (*pak i před světským právem byli mrtví*), na poušť apod., nebo prostě ztráceli zájem o všechno pomíjející.

Kupodivu, málokdo z nich navodil směr 4, vědomé spojení s věčným zdrojem života. Nedopustil se chyby Ježíš, nýbrž oni, protože nepochopili smysl další Ježíšovy pobídky, která se nachází v téže Ježíšově větě: "Zapři sama sebe, vezmi svůj kříž..." a konečně i "následuj mne" - k tomuto poslednímu jsme se ve svém výkladu nedostali. Stane se tak při vysvětlení dalších kroků. Vysvětlíme si tam, jak např. následovat někoho, koho nevidíme, nevnímáme, aby toto následování nebylo méně reálné než to, při kterém následujeme někoho, koho vnímáme.

Nezapomeňme, že zatím jsme na tak nízkém stupni poznání, že dokážeme vzhlížet k věčnému životu jen tak, jako Židé vzhlíželi k Zaslíbené zemi, do které putovali, ale kterou neznali. Výhoda židů však spočívala v tom, že věděli, že i v Zaslíbené zemi budou jíst a pít, že i tam budou pást svá stáda a obdělávat svá pole, jen s tím rozdílem, že životní podmínky tam budou lepší.

(Předobraz zázraku V Káni Galilejské.)

Co však bylo velkou výhodou na jedné straně, bylo nevýhodou na straně pochopení nové situace. Víme dobře, jak se při obdobném způsobu myšlení Ježíšovi žáci dohadovali o předním místě v království božím, nebo jak saduceové pomýšleli na ženění ve věčném životě.

(Čímž ovšem chtěli jen zesměšnit vzkříšení z mrtvých.)

Ježíš však dal jasně najevo, že lidi nevede ani do obdobných poměrů, jaké existují v pomíjejícím světě, ani je nevede k tomu, aby opustili tento pomíjející svět. Vede je k systému označenému na našem obrazu linkami 1 od Boha k člověku k pomíjejícímu světu 2, odtamtud opět ke člověku 3 a dále přes člověka do věčného života, linka 4. Nezužuje sebezápor na pouhý okruh 1 - 4, do kterého se má člověk dostat jedině přes

okruh pomocí okruhu 1-2-3-4. Jinými slovy, chce dát lidské činnosti nový smysl, ne ji zrušit nebo nějak oslabit. Obdobně jako nepřišel Starý zákon zrušit, nýbrž naplnit novým vyšším smyslem. V nové náplni lidské činnosti je podstata sebezáporu, který navrhuje. Ovšem ideálem zůstává, aby i při tzv. nečinnosti (*my jsme si už řekli, že v těle nejsme nikdy nečinní*) zůstal zachován okruh 1 - člověk - 4 - věčný život - 1 člověk atd. To se ovšem vyskytuje až při nejvyšší fázi vývoje, nedá se uměle způsobit na začátku cesty. Tam tzv. nečinnost by byla krokem zpět, pouhým civěním.

Ježíš si přeje, abychom přestali žít proto, abychom získali svět, a začali žít proto, abychom pomocí života ve světě získali život věčný. A to je obsahem sebezáporu, při němž bereme na sebe ještě svůj kříž (*lidský život*), jak jsme si jej lidsky přizpůsobili.

Jsme pak ustavičně svědky toho, že cesta do věčného života zůstává uzavřena pro ty, kteří po něm netouží, a také pro ty, kteří po něm netouží natolik, aby ze svého života učinili cestu sebezáporu pro nalezení věčného života.

Nabyl jsem však velmi cennou zkušenost. Netoužil jsem po věčném životě, ani jsme na něj nevěřil, a přece se mi otevřela brána do něho pomocí sebezáporu, jehož pohnutkou nebylo hledání věčného života, měl však obdobnou povahu jako stylizace života nařízená židovskými zasvěcenci ve starověku za odchodu ze země chaldejské. Židovskému národu tam jeho zasvěcenci nařizovali, co všechno mají a nemají lidé dělat. Pro mne jako pro malé dítě touto zasvěceneckou autoritou byli rodiče a později učitelé na obecné škole. Neopovažoval jsem se jim v ničem odporovat, naopak považoval jsem jejich rozhodnutí za neomylná, za rozhodnutí, která proto bylo správné poslechnout. Považoval jsem je za omylné jen v tom a tehdy, když jednali sami pro sebe, když se rozhodovali sami pro sebe, nikoliv když rozhodovali o mně nebo pro mě. Můj život do dneška je toho svědkem, neboť jejich rozhodnutí o způsobu mého života, která tehdy učinili, nebo která za mě učinili, jsou mi dodnes příkazem, který nepřekračuji. Abyste tomu rozuměli, uvedu nějaký příklad.

Lékař doporučil mamince, když mi byly dva roky, aby mi denně dávala velmi malou dávku plzeňského piva. Protože pivo bylo u nás denně večer na stole (*můj dědeček dostával deputátní pivo z plzeňského pivovaru*), dostal jsem i já svou nepatrnou dávku asi 10 cm³ piva. Pivo mně zachutnalo, a jednou, když se maminka nedívala, nalil jsem si do své skleničky ještě jednu dávku. Ona však mě spatřila a řekla mi, že mi vyleze šváb na

mozku. Domníval jsem se, že šváb je součástí lidského organismu, a kdyby vylezl, bylo by po mně. Už před tím jsem nabyl jistoty, že starší lidé jsou tu proto, aby se starali o své a o mé tělo. Mé tělo pak bylo něco, co ten, který v těle myslel - a tím jsem byl já - měl k dispozici proto, aby zde na světě mohl žít. Toto myslící já jsem měl velmi rád (měl jsem rád sebe), tímto způsobem jsem měl rád sebe.

Protože tehdy tělu zachutnalo pivo, a podle sdělení matky, jak jsem si je vyložil, přálo si něco jiného než co bylo správné a zdravé, zařekl jsem se, že od té chvíle nebudu pít pivo, a když jsem doptáváním zjistil, že pivo je druh alkoholu a že lidé nabývají záliby v alkoholu, který lidskému tělu škodí a člověka zotročuje, zařekl jsem se, že nebudu pít alkohol, a jak víte, dodnes jsem tento slib dodržel. Nikdy jsem se od svých tří až čtyř let alkoholu nenapil. Tuto epizodu vypravuji jen proto, že lidé mohou její následky na mně vidět po celý můj život.

Nebudu nikdy vyprávět o ničem, čeho lidé nemohou být svědky. Ale toho, co jsem od útlého mládí světil a zachovával, a jak vidíte, rázovitě po svém, s velkou dávkou tvrdošijnosti, toho je mnoho. Vcelku se dá říci, že než jsem nastoupil ve svých sedmi letech do školy, stála za mnou řada příkazů a zákazů mých příbuzných a dokonce i zvířat, které jsem vlivem okolností také považoval za moudřejší, než jsem byl já. O tyto příkazy a zákazy jsem se mohl dokonale opírat, neboť nebylo v nich mezer. Kde se ještě vyskytly, tam jsem hledal dychtivě další pokyny, jako třeba od těch sedmi od učitelů, abych jejich poučeními doplnil, co jsem nevěděl, že se má nebo nemá dělat. Potřeboval jsem mít jistotu ve všem, co dělám, že je to správné nebo nesprávné. Přestoupil-li jsem tento systém, sám jsem se trestal, nečekal jsem na trest od rodičů nebo od učitelů. Jen jednou se stalo, že mne potrestal i učitel, protože jsem ve své dětské nevinosti překročil jeho vůli, a na tento moment do smrti nezapomenu, protože jsem se nedopustil chyby záměrně, nýbrž nevědomky, nechtěně. Byl to moment tak pokořující, že se ze mne od té chvíle stalo dítě, které ve škole především dbalo na to, aby se v ničem neprovinilo, aby v ničem nepřestoupilo příkazy učitelů. Změna byla tak náhlá - protože předtím jsem nebyl úzkostlivě ostražitý -, že si můj třídní profesor (*mluvil jsem o učitelích, abych byl srozumitelnější, ale neměl jsem nikdy učitele. Chodil jsem na tzv. cvičnou školu, kde učili vybraní pedagogové, profesoři, zároveň nás i dospělejší adepty učitelského umění*) zavolal mou matku, aby mně domluvila, že on si nepřeje tak otrocké poslušnosti. Protože jsem si však nevěděl rady, jak se zachovat jinde, abych se znovu nedostal do

konfliktu, uklidil jsem se natrvalo do ústraní, do nejzazšího koutku své bytosti, odkud jsem jen a jen poslouchal. Když vlivem mé pokračující mentální vyspělosti potom tento systém tvrdošíjně poslušnosti začal nedostačovat a já jsem potřeboval stále větší pole pro osobní iniciativu, nahradil jsem poslušnost některé zálibě, která nebyla v očích dospělých chybná. Byl to zeměpis a přírodní vědy. V té době jsem se dopouštěl velké chyby, že jsem pro tuto oddanost jedinému opomíjel všechno ostatní.

I když jsem s celým tímto systémem nakonec dokonale pohořel (*v tom smyslu, že jsem se nemohl v oblíbeném oboru uplatnit*), přece jen ve mně vychoval schopnost náležet jedinému, konkrétnímu jedinému. Jakmile tento systém nemohl být z objektivních příčin dodržován, dostavila se velmi krutá prázdnota, celý můj život, v němž jsem nemohl uplatňovat nějaký systém, přestal mít smysl. Měl jsem tedy snadnou možnost se ho vnitřně vzdát. A to je v životě každého člověka moment, kdy bez jeho vůle nastupuje vědomí věčného života.

To se také stalo mezi mým sedmnáctým a osmnáctým rokem života. Jako jsem se před tím mohl opírat napřed o jistotu rodičů, učitelů, později přírodních věd, pak jsem se začal opírat o nastoupivší jistotu, že za clonou měnících se myšlenek a chtění existuje neměnná se mysl a poznání, neproměnná existence, za níž musím jít a kterou musím dostat na důstojné místo, které jí náleží, aby mě vedla, aniž bych já jí překážel. Pro tento osobní vnitřní postoj a jistotu, které se v mém životě trvale osvědčují, dovoluji si vám kázat něco, co nazývám stylizací života, a to na příkladech, které jsem uvedl. Chápete, co tím myslím.

Vlivem oné převratné události v oblasti poznání mezi mým sedmnáctým a osmnáctým rokem (*pro jednoduchost všude uvádím jen v sedmnácti letech*), chápu, proč Ježíš měl jedenáct učedníků ze dvanácti, kteří nestáli o věčný život, a přece jim ho nabídl a je do něho uvedl. Není rozhodující, že lidé nestojí o věčný život, nýbrž že i pro ně je zde připraveno Ježíšovo učení. I oni se mohou naučit jej chtít, uznají-li jen, že je rozumnější neumírat než umírat. Arci, ten pouhý jeden ze dvanácti, sv. Jan, měl veliké přednosti před námi jedenácti, jimiž jsme my všichni, kteří jdeme za věčným životem z lásky k sobě a ne z lásky k věčnému životu, ale buďme si jisti tím, že v našem životě nastanou takové změny v poznávání, že nakonec i my nebudeme hledat království boží pro sebe, nýbrž pro všechny stejnou měrou. A to se může stát teprve na takové úrovni poznání, na níž se naučíme milovat sebe jako bližního.

Dnes se nepotřebuji opírat o tajemné a pochybné předpoklady o skryté připravenosti z minulých životů, abych pochopil, proč najednou Ježíš odpustil hříchy člověku, který byl chromý a vůbec nestál o to, by mu byly hříchy odpuštěny, proč nabídl věčný život Maří Magdaléně, která o něj nestála, jen splnila podmínku, při které se život věčný objeví, a tou je, že si zhnusila svůj způsob života. Vždyť totéž se stalo v mém životě, a také jen proto mi byl nabídnut věčný život.

Komu potom byl nabídnut věčný život tím způsobem jako mně, že jsem nabyl jistotu o tom, co je jediné důležité v lidském životě, ten se může ještě v leččems mýlit, leccos může pokazit, všelicos nepochopit, jako se stalo a stává mně, ale nemůže zabránit tomu, aby považoval něco za skutečnější a vzácnější, než co mu bylo nabídnuto. Není potom divu, že za tím jde po celý život.

Tato nabídka, o níž je zde řeč, má ovšem stupně jasnosti a naléhavosti, které nezávisejí na nabízejícím, nýbrž na tom, kdo je obdarován. Nejnižší stupeň nabídky je ten, který zažila Samaritánka, žena pěti mužů, u studny. Jen se onou nečekanou nabídkou postrašila a utekla od ní. A protože nikomu nemůže být nabídnut věčný život ve své plnosti, ve velké hloubce, nýbrž tak, že neodmítne-li první nabídku, je mu předkládána stále větší hloubka, stává se u všech lidí, kteří patří do kategorie zmíněných jedenácti učedníků, a nikoliv do řádu toho jediného Jana, že se znovu a znovu lekají nových a větších hloubek věčného života, protože přitom probíhá další vnitřní umrtvení, další větší míra odstoupení od sama sebe, míra člověku dosud neznámá, pomocí níž překonává sám sebe, aniž před tím k tomu měl kdy moc a schopnost. Totéž se dělo i mně.

Nejvyšší stupeň nabídky představuje obrácení sv. Pavla před Damaškem, po němž téměř bezprostředně následovalo něco, co bychom mohli nazvat ustavičným chozením s Kristem. Snadno se dá pochopit, proč jsou takové rozdíly mezi hloubkou nabídky Samaritánce a mezi onou sv. Pavlovi. Samaritánka před touto nabídkou stylizovala svůj život nepatrně, čili nepatrně sebe zapírala. Byla jí, jako komukoliv jinému, nabídnuta hloubka odpovídající míře předcházejícího sebezáporu.

Když toto vykládám, mám vždycky na mysli případ Milarepův, který se stal zakladatelem duchovního života v Tibetu v 11. stol. Snesl velký sebezápor a jeho Mistr jej u něho uměle stupňoval až do krajnosti. Když mu potom nabídl věčný život, prozradil mu též, proč ho tolik trápil. Chtěl z něho mít velkého svatého.

Víte, jaký zázrak způsobil dlouholetý a tvrdý sebezápor židovského národa. Byl mu vlivem něho poprvé v dějinách lidstva nabídnut život věčný v podobě Ježíše Krista, který se u nich zrodil v Betlémě. Více nemůže způsobit sebezápor, který má povahu stylizace života. Nemylme se, židovský národ neodmítl nabídku jemu učiněnou, nýbrž jeho členové se zachovali podle své momentální připravenosti. Ježíš nezastihl každého ve stejné situaci. Většina národa už zemdlela dlouhým čekáním (*viz podobenství o pannách čekajících na ženicha*), jiná část se chtěla Ježíše zmocnit, pro svůj život dočasný, ne pro život věčný, opět jiná ho chtěla zabít, a konečně ona sůl země, hrstka jeho učedníků (*viz podobenství o kvasu*), jej přijala jako Spasitele, který má moc je dovést do věčného života. Jeden jediný z nich pak se mu celý odevzdal od samého počátku.

(Viz počínání sv. Jana a jeho svědectví, vtělené do jeho evangelia. Viz podle toho mylnou domněnku ostatních jedenácti, že i oni mu celí patří a že i pro ně je tím prvním. Šlo o omyl, nikoliv o záměr, že by byli nechtěli mu celí patřit. Viz slib Petrův a jeho zapření v okamžiku utrpení Páně.)

Platí pravidlo: Jakýkoliv sebezápor, který provádíme, je vždy přípravou na větší sebezápor, který je možný jen proto, že prvním, začátečním sebezáporem dospějeme k určitému sebezpoznání, ze kterého se dovíme, co dalšího jsme ještě neodevzdali, čeho jsme se ještě nevzdali. Zároveň s tím je nám nabídnuta síla, kterou jsme dosud neměli, a která, chopíme-li se jí, nám pomůže překonat stupeň, na kterém jsme až do té doby byli. Jsme-li pak ochotni i toho dalšího se vzdát, i v dalším sebezapřít, míra sebezpoznání pokračuje společně s mírou spojení s věčným životem. Vytváří se v lidském nitru stále solidnější most z pomíjejícího do nepomíjejícího. Jak Ježíš říkal:

Člověk napřed kráčí cestou velmi úzkou, že sotva po ní projde, ale tato cesta se stává čím dále tím prošlapanější a schůdnější, přesně do té míry, do jaké se člověk zapírá a do jaké míry místo svého břemene začíná nést břemeno Ježíšovo. Už v této fázi výkladu bychom měli chápat Ježíšovo břemeno aspoň dvojnásobem:

Nikdy se nejde po nové cestě, nýbrž po té, kterou se už mnohokrát šlo, ale vždycky jinak, vždycky novým způsobem, s novým vybavením. Vždycky na téže cestě nacházíme něco, čeho jsme si ke své škodě dříve nevšimli, a toto něco, čeho jsme si nevšimli, není něco, v čem bychom nacházeli zalíbení a zdržovali jsme se u toho, nýbrž, co naši cestu činí plnější. Mám obavu, že

tento druhý bod poznání se nedá pochopit snáze než z pohádky o Honzovi, který šel toutéž cestou za hledáním princezny, jako před tím jeho bratři, ale všechno, co oni na cestě pominuli (*v podstatě pomoc jiným lidem nebo bytostem - symbol míry pocitu oddělenosti*), on nepovažoval za zbytečné, nýbrž za nutné.

(V pohádce, jako v této, jedna jediná bytost, člověk hledající věčný život, je rozložena do různých složek, aby se věci snáze rozumělo. Proradní bratři milého Honzy jsou jím samým v dřívějším vydání, ve kterém se dílo ještě nemůže zdařit. Podobným způsobem jsme vedeni snem i běžným životem, především událostmi, dáme-li se jimi vést!)

Důležité je, abychom se nesnažili hledat stále nové cesty, nýbrž abychom zdokonalovali dosavadní cestu.

(Symbol: Honza šel toutéž cestou jakou šli před ním jeho bratři, ale choval se na ní lépe.)

Ježíš nemínil nic nového říci a podniknout, než vysvětlit slovy a svým příkladem, co zůstávalo ze Starého zákona zahaleno, a pak poskytnout lidem naději, že opřou-li se o jeho příklad a vedení, naleznou nejen poučení, ale i sílu k uskutečnění, kterou před tím nikdy neměli. To byl také jeden z důvodů, proč uzdravoval nemocné, o něž se už nikdo nemohl postarat, jež nikdo nemohl uzdravit, proč křísil mrtvé, proč odpouštěl hříchy, proč vytahoval z bahna života ty, kterých se tak zvaní ctnostní štítily dotknout. Ukazoval, že "zázračné" uzdravení duše i těla je postaveno na síle, která za normálních okolností se nemůže projevit, ale začne se projevovat hned, jakmile začneme následovat Krista.

(Viz příklad učedníků, kteří hned po začátku svého učednictví začali dělat zázraky.)

Tyto síly jsou přirozeným následkem nově nastoupeného směru života. Semeno rostliny se neproměňuje jiným zázrakem v rostlinu, než člověk smrtelný ve vědomě nesmrtelnou bytost. Ježíš mluvil o semeni, které se nedostalo do úrodné půdy. Semeno, které zůstává mimo úrodné půdy, buď načas zůstane ve svém stavu klíčivosti, ale nevzklíčí, nebo zahyne, je sezobáno ptáky, jak se symbolicky praví. Semeno, které se dostalo do úrodné půdy a mělo k tomu ještě podmínky růstu, mění se "zázračně" v něco jiného než čím dosud bylo, v novou rostlinu. Podobně je tomu s člověkem, který buď nenásleduje Krista, nebo jej následuje.

Náš život na světě je prostě semenem, které má být zasazeno do živné půdy následování Krista, aby ze sebe vydalo život věčný. Nemělo by nás odradit, že příroda, ve které žijeme, je

stejně štědrá jako marnivá. Kolik semen rostliny přijde nazmar. Seménko pampelišky si letí vzduchem a nedopadne vždycky na půdu, ve které by se mohlo zachytit. Ale pro štědrost přírody je přesto stále dost pampelišek. Je však rozdíl mezi volně letícím semenem a vyšším záměrem. V obojím případě jde o záměr, jenže vy máte na vybranou, vy se můžete svobodně rozhodnout, kde přistanete. Přesně tak to navrhoval Ježíš: "Chce-li kdo za mnou přijít..."

O židovském národě je možno říci, že už šel za Kristem (*nikoli za Ježíšem, který se ještě nenarodil*), od chvíle, kdy putoval do Zaslíbené země a přitom se snažil plnit zákon, který jim byl předložen jako něco důležitějšího a přednějšího než vlastní lidská vůle. Jejich život začal být ovládán jednotící myšlenkou, které podřizovali svou vůli. Možno zjednodušeně říci, že duchovní vůdci Židů apelovali na jejich poslušnost vůči jim nadřazeným hodnotám. Historie nám praví, že sice trvalo při nejmenším 2000 let než se dočkali narození Krista Ježíše, ale historie nám nemůže prozradit, jakého požehnání se individuálně dostalo každému, kdo ctil zákon jednotlivci nadřazený. Sice i o tom nacházíme zprávy ve Starém zákoně, ale z těch bychom nemohli říci více, než že šlo o lidi hluboce věřící v Boha, čili o speciální případy, nikoliv o obecně platný důsledek sebezáporu.

Jsem však přesvědčen, že kdokoliv by se zapřel v tom smyslu, že by ctil myšlenku obsáhlejší (*o níž by si myslel, že je lepší než jakákoliv jiná idea*) účelnější, než prosazování vlastní vůle jednotlivce, a podřídil by jí své myšlení i činy (*byl by poslušen v onom účinném smyslu, o němž už byla řeč*), dočkal by se už zde na světě odměny nazírání na věčný život. Není rozhodující, zda tato idea je obsahem náboženská, jen záleží na tom, zda v ní člověk věří. Kdyby např. člověk, zastávající materialistický světový názor (*který on považuje za vědecký*) věřil v komunismus jako v jediné správnou cestu, kterou se lidstvo má dát, kdyby žil podle této ideje, a tím zapíral sám sebe (*tj. žil by pro společnost a ne pro sebe*), nutně by u něho nastoupilo dříve nebo později vědomí věčného života, a to tak dramatickým a pro něho tak nečekaným způsobem, jakým bylo obrácení svatého Pavla před Damaškem, a od té doby obrácení mnoha jiných.

Chtěl jsem zdůraznit, že zpočátku, na přechodu z nulového na první stupeň sebezáporu, tj. na sebezápor, jehož průvodním zjevem je už vědomí věčného života (*i když velmi nedokonalé*), stačí, aby člověk subjektivně považoval to, co dělá, a v čem se zapírá, za správné, třebaže objektivně by se to za správné považovat nedalo, stačí, aby na tom trval a vytvořil z toho

soustavu myšlení a skutků. Přiblížil by se tím k události, která by se dala nazvat obrácením, že by totiž v nečekaném okamžiku (*jehož nástup se nedá přesně zdůvodnit*) vyplynulo z jeho počínání *které mělo povahu sebeobětování pro nějakou ideu*) poznání, které má povahu náhlého vpádu nového obsahu a smyslu života, vyššího a objektivně dokonalejšího než byl předešlý život, do té doby žitý. To je ono setkání s věčnou moudrostí, s věčným životem, se zdrojovým vědomím. Ten moment nastává vždycky tehdy když:

1. Buď člověk nemůže dále z objektivních důvodů pokračovat v dosavadní linii myšlení a skutků, překoná z toho pocházející zoufalství tím způsobem, že spontánně sebe opustí, tj. opustí program, do kterého se před tím úplně vtělil, a to už bez nejmenší naděje, že by se k němu mohl vrátit a přece jen jej uskutečnit.

(Poznámka: Zmíněné objektivní důvody mohou být a většinou bývají navozeny subjektivní činností dotyčného jednotlivce. On sám si obvykle vytvoří hráz, přes kterou pak nemůže přejít a která se stane objektivně platnou a vytvořenou i pro jeho užší nebo širší okolí.)

2. Nebo záměrně začne "klepat", jak radil Ježíš. K tomu je třeba, aby byl o tomto způsobu poučen. **Poučení:** Toto klepání spočívá v tom, že vždycky, když do nového životního programu vloží všechno, takže má dojem, že více nemůže, dříve než svým neúspěchem zneklidní, opustí celý tento program tak dokonale ve své mysli, jako by se k němu neměl nikdy vrátit. A to opakuje vždycky, když se ocitne na pokraji svých lidských možností a zachová přitom nehnutost mysli aspoň na malý okamžik. Pak, pokud opravdu celobytočně celý stál za tím, co opustil, neopouští jen nějaký program, nýbrž, aniž to ví, opouští sebe (*Ježíš řekl symbolicky, že ztrácí svůj život*), a proto může nalézt, aniž by ho hledal, život věčný.

Kdo jste četli Umění následovat Krista, jistě vám napadne, že je tento návod podoben návodu, který Fox nazval Zlatým klíčem. Zlatý klíč měl sloužit k vyřešení zdánlivě neřešitelných životních situací, a odstup od sama sebe je člověku k tomu prostředkem. Přitom úroveň a míra spojení je omezena na úroveň zázraku uzdravení apod.

Víme dobře, že málokterý z těch, kteří byli Ježíšem uzdraveni z tělesných neduhů, stali se také jeho následovníky. Spíše se jimi stali ti, kdo tyto zázraky viděli. To je pochopitelné, neboť i svou vůlí nebrzdili příkon projevu věčného života. Člověk nevědomě

přibrzdí míru uvědomovací síly, která do něho ustavičně vstupuje ze zdrojového vědomí, tím, **že si něco přeje**. Např. přeji-li si být zdrav, přeje-li si vyřešit svou situaci, dostane se mu v nejlepším případě jen taková míra boží pomoci, o jakou stojí. Ježíš na mnoha příkladech ukázal, že každý člověk svou vůlí předurčuje míru a obsah boží pomoci. Je to předurčenost, kterou bychom mohli nazvat předurčeností vázanou na míru sebezáporu a na způsob uplatňování vůle. Dá se bez výhrad říci, že způsob manipulace s vůlí, jakou lidstvo dnes praktikuje, předurčuje jeho míru schopností, jeho šíři vědomí, u každého lidského jednotlivce pak pocit oddělenosti od druhých, od Boha a od životního prostředí.

Obecně platí:

Čím jemněji je vůle vynaložena, tím je její účinek širší a trvalejší. Užil jsem zde pojmu "jemné užití vůle" v mnohoznačném smyslu, který vysvětlím postupně při vhodné příležitosti na různých stupních. Nejjemnější užití vůle je spojeno s "nic neděláním", jak je předváděl Ježíš, který prohlašoval, že se jen podřizuje Otcově vůli.

Přitom "dokázal" provést, co bychom my pro přílišnou hrubost užití vůle provést nedokázali. Nejhrubší užití vůle je její uskutečňování jen pomocí sil a schopností, které považujeme za vlastní. To platí nejenom o činech, ale i o prosebné modlitbě, při které radíme Bohu, co má učinit.

My však si nyní všimneme té kvality vůle, která odpovídá duchu plnění zákona stojícího nad lidskou vůlí, abychom i my splnili požadavek kladený židovskými zasvěcenci na izraelský lid při odchodu do Zaslíbené země a při pobytu v ní. Okolnost, že lid ani nevěděl, oč vlastně šlo jejich zasvěcencům, že chtěli přivést Spasitele na zem, a že tedy svůj úmysl z vážných důvodů zprvu zakrývali a později předkládali lidem jen tak, jak byl schopen porozumět, tato okolnost nám symbolizuje stav lidského poznání na nulovém stupni sebezáporu. Člověk se i tam zapírá, ale domnívá se, že jen proto, aby vstoupil do nějaké té své Zaslíbené země, nikoliv proto, aby přivolal Spasitele.

Roli zasvěcenců, kteří vědí, oč jde, zastupuje ono zatím člověkem nepochopené tažení, které je každému vrozeno, a vlivem něhož každý něco chce, za něčím jde, od čeho si něco pro sebe slibuje. Jde chvilkově - pak obvykle intenzivně touží a svou touhu převádí do činů -, nebo jde dlouhodobě - a pak prokazuje sice méně intenzivní, ale touhu podivuhodnou svou vytrvalostí, se kterou sleduje své světské cíle. Abstrahujeme-li od všech stružek

a struh, do nichž člověk svou touhu (*vůli*) svádí, objevuje se před námi síla, tažení, které člověk po svém využívá pro své účely, síla, která byvši svedena do jednoho proudu, měla vliv i na nebe (*rozuměj jím stav*), že seslalo na zem (*rozuměj jím stav*) Spasitele (*rozuměj jím stav vědomí*). Této moci soustředěné lidské vůle si byli zřejmě vědomi židovští zasvěcenci a svedli lidskou vůli do kolejí, o nichž jen oni, nikdo jiný, měli jistotu, kam vede. Tato okolnost nám napovídá jednu velmi důležitou věc:

Člověk nemusí toužit po Bohu, po věčném životě, po něčem, na co nevěří, nebo co jej neláká, nebo co jej láká méně než jeho časné cíle, a přece může připravit cestu Spasiteli do svého vědomí, řečeno jinak, může rozšířit své sebepoznání tak, že začne poznávat svou nesmrtelnou podstatu, o kterou se před tím z vlastního zdroje poznání, z vlastní zkušenosti nedověděl, a proto nemohl jít za jejím osvobozením z nánosů zevní přirozenosti (*v pohádce o Honzovi se mluví o osvobození princezny z moci čaroděje a draka, kteří ji hlídají*). Docílit tohoto převratu v lidském poznání je velmi důležité, a proto nesmíme šetřit úsilím, abychom je dosáhli. Návod k dosažení je velmi prostý a vyplývá z ducha všech těch dnes těžko splnitelných příkazů a zákazů, jimiž k malé radosti Židů obdařili židovští duchovní vůdci svůj lid:

Nedělej rozdílu mezi příjemným a nepříjemným a čiň to, co je obecně považováno za správné.

(Poznámka: Jak jsem psal již dříve, mohu si dovolit tuto radu udílet proto, že sám jsem od předškolního věku soustavně stylizoval tímto způsobem svůj život až sedmnácti a pak nečekaným způsobem se dostavilo vědomí o nesmrtelném životě, které je symbolicky v Ježíšově životě označeno jeho narozením v Betlémě. Dnes je mi jasné, že se tento moment musel dostavit, a ze zkušeností i jiných lidí vím, že se i u nich dostavil, když dospěly zdánlivě objektivní okolnosti tak daleko, že se tento systém ocitl v prázdnu.

Vědomí o nesmrtelném životě se ovšem dostavuje v různých podobách, které však mají vždy společné všechny podstatné znaky: Dostaví se jistota, že věčný život je a že je to ten život pravý, tato jistota přijde nečekaně a není podložena žádnou bezprostřední událostí, která by podle soudu člověka měla k něčemu takovému vést, zanechá při nejmenším vzpomínku jako na nejdůležitější a převratnou chvíli života. Co dále budu vykládat o důsledcích, všechno bude odvozeno z vlastní zkušenosti.)

Za obecně správné se v židovském národě považovalo, co nařídil Hospodin a v jeho jménu prohlásili za správné zasvěcenci.

Dnešní lidstvo už dospělo tak daleko, že může být prohlašováno a je prohlašováno, i když ne tak autoritativně jako ve starověku, co je správné jak pro jednotlivce, tak pro společnost, a to daleko podrobněji a daleko rozuměji, než se mohlo stát ve starověku. Kolik toho jen dokáže zakázat a přikázat lékařská věda jednotlivci, protože je to buď škodlivé nebo zase prospěšné jeho zdraví. Právnícká věda už vůbec nepředpokládá, že by byl člověk ctnostný, nebo měl citlivé svědomí. Všechny právní řády vymezují práva jednotlivce jeho statutem v lidské společnosti, aby mu zajistily osobní ochranu před zlovůlí a patřičně odstrašily tresty každého, kdo se proviní proti pravidlům soužití.

Zůstává ovšem ještě dost široké pole pro individuální vyžití jednotlivce, a v tom se snaží jeho život regulovat škola, rodina a užší společnost, se kterou se člověk stýká. Zde je kámen úrazu. Je sice pravda, že čím dále tím více i chování členů rodiny je stále uniformovanější, přece však každá vrstva obyvatelstva, ba každá rodina má svou morálku, a tam se mohou střetávat zájmy malé skupiny a zájmy jednotlivce se zájmy širších skupin a celé společnosti. Obvykle však jednatelce nebývá tolik svůj, jak si o sobě myslí, že je. Každý člověk stojí o uznání společnosti, ve které žije, a míra potřeby být uznáván se liší věkem, pohlavím, postavením, osobními ambicemi apod. Není snadné v tom všem najít cestu k soustavnému sebezáporu shora zmíněné kvality, která by vedla k tomu, co Ježíš nazval vstupem do království božího.

Ani Starý zákon se svými detailně propracovanými pravidly života, ani novodobé řády nemohou zastat vše a týkat se všech situací, do kterých se člověk osobně dostává, avšak ono velmi záleží na tom, má-li mít sebezápor účinky spojovací, aby byl nebo alespoň mohl být v rozhodujících okamžicích úplný, aby se týkal všeho, aby nic nenechával stranou.

A protože Ježíš nejen vyslovil všechny podmínky sebezáporu, ale i svým životem ukázal, čím je úplný sebezápor na různých úrovních vývoje, zbývá nám jen si vysvětlit tyto podmínky tak, abychom je ještě dnes mohli splnit.

Zatím stačí vysvětlit podmínku první, protože ostatní podmínky mohou být splněny až po určitém vývoji. První podmínka je vysvětlena např. v Lukáši XVIII, 15 - 17 takto:

"Přinášeli mu i děti, aby se jich dotýkal. Když to viděli apoštolové, plísnilo je. Ale Ježíš je přivolal a řekl: "Jen nechte, ať děti jdou ke mně a nebraňte jim, neboť takovým patří království boží. Vpravdě vám pravím: Kdo nepřijme boží království jako dítě, nevejde do něho." (podobně Mat. XIX, 13 - 15, Mk X, 13 - 16.

Všude se mluví o tom, že přinášeli děti, ale Ježíš vybízí děti, aby se k němu přiblížily. Mám za to, že rodiče přinášeli zdaleka své děti a že tedy nešlo jen o nemluvnata. Dlouhou cestu by nebyly mohly malé děti absolvovat pěšky. Teprve před Ježíšem je rodiče pouštěli na zem, aby děti samy přistoupily k Ježíšovi. Tak si počínám s textem, i když tím nechci vyloučit, že byla přinášela i nemluvnata, která ještě neuměla chodit. Pak by se nabízel ještě snazší výklad.)

Měl jsem už několikrát příležitost vysvětlit tato Ježíšova **slova**, a proto jsem tím raději, že se mi tato příležitost naskýtá ještě jednou, abyste viděli, jak podrobně nás vede Ježíš i svým životem, nejen svými výroky.

K Ježíšovi přivádějí děti, aby se jich dotýkal. Nebylo třeba dětem vysvětlovat, co tím staří zamýšlejí. Děti, byly-li poslány šly a trpěly doteky Ježíšovy. Je jisté, že jen rodiče, kteří přiváděli své děti, věděli, co se stane dětem, dotkne-li se jich Ježíš. Děti neodporovaly, daly se přivádět rodiči k Ježíšovi.

První vstup do království božího se podobá doteku s věčným životem, nic víc. Člověk ještě nikdy před tím nezakusil vědomý styk s něčím takovým, neví, co to je, a nepřibližuje-li se k němu jako dítě, nevchází do tohoto stavu. Přečtěte si znovu předešlé řádky, jak přichází dítě k Ježíši! Nezáleží na tom, že nevíte, co je věčný život, že jste se dosud nikdy s ním neseťkali. Ježíš také pro naše poučení pouhým dotekem zaséval semeno, které pak rád přirovnával ke království božímu, nebo napodoboval ženu, která, vzavši kvas, rozdělala jej do tří měřic mouky (*do trojrozměrného člověka*).

Poučenost člověka, který se nikdy neseťkal s věčným životem, se podobá poučenosti dítěte, které někdo poslal, aby se ho dotkl Ježíš. Sebezápor malého dítěte, které staří poslali, aby se ho dotkl Ježíš, byl úplný pokud dítě neodporovalo. Uvažte, po jakých stránkách byl úplný! Uvažte, jakým způsobem dítě nehodnotilo situaci, do které je přiváděli rodiče. Tento bezstarostný způsob, opírající se o vůli a rozum rodičů, je onen druh sebezáporu, kterého je zapotřebí, abychom dospěli k dotyku s královstvím božím, k prvnímu vstupu. Uvažujte však opravdu jemně! Děti se nedotýkaly Ježíše, dotek přicházel z jeho strany. Záleželo na něm, co s nimi učiní. Pro děti nebylo rozhodující, zda tento dotek bude příjemný či nepříjemný, nýbrž že si to přejí rodiče (*zákon nad námi*).

Nyní však už musím pokračovat ve výkladu z vlastní zkušenosti, abych ilustroval, co se s člověkem děje, poslouchá-li

jako dítě a neví-li nic o skrytých důsledcích této poslušnosti, také jako dítě.

Velcí si myslí, a také více nevědí, že tím, že dítě učí poslušnosti, že mu připravují šťastný vstup do života, protože sami dělají a dělali chyby, o kterých si myslí, že kdyby je dítě neopakovalo, bylo by moudřejší než oni, nemuselo by dělat všechno od začátku s chybami a mohlo by nastoupit svou cestu už po zamezení chybám. Nemají moc Ježíšovu, ani nevědí, že kdyby se vyskytlo dítě, které by je s dobrým úmyslem poslouchat opravdu poslouchalo, uposlechl, že by jej přivedli k Ježíši. Tak se stalo mně. Možná dokonce, v mém případě, když jsem byl veden do života dvěma zbožnými ženami, maminkou a babičkou, že jejich úmysly byly uvést mě do křesťanského života spíše než srovnat můj život s jejich vůlí. O tom jsem nikdy nepřemýšlel, a nečinil jsem rozdíl mezi tím, co mi radily ony a k čemu mě vedli učitelé. Tento stav vedení trval z mé strany bez výhrad asi do mých jedenácti let.

Měl však postupně za následek, že jsem se v něčem osvědčil více, v něčem méně. Začal jsem si vybírat z mnoha činností ty, ve kterých jsem se osvědčil a v nich jsem se potom jednostranně vyvíjel až k momentu, v němž jsem se ocitl před situací, kdy jsem nemohl pokračovat v tom, v čem se mi zalíbilo. Objevily se objektivní příčiny, které se postavily proti mě. Protože však od mých jedenácti do patnácti let jsem se již úzce specializoval na přírodní vědy určitého druhu, jak se mi předkládaly ve škole, a pak nebylo možno pokračovat v jejich studiu, ocitl jsem se v prázdnu. Život pro mne přestal mít smysl. Dnes z těchto událostí umím vyvodit obecná pravidla, a proto vykládám napřed konkrétní případ, aby vám bylo jasné, jak jsem z něho dospěl k obecně platným závěrům. Jakmile jsem totiž musel odstoupit od náplně svého života, a ta pro mne znamenala život celý, ocitl jsem se náhle v oblasti za světskými zájmy. Neusuzujte z toho, že jsem hledal útočiště v neskutečnu, kterým je pro nevěřící lidi náboženství, když jsem ztratil půdu pod nohama ve skutečném světě, jímž je pro nevěřící lidi život zaměřený jen na pomíjející cíle. Náboženský život, život modlitby pro mne neměl nejmenší přitažlivost, měl jsem k němu spíše podezřívavý poměr už od předškolního věku.

(Už v předškolním věku jsem vyčítal babičce, že věří kněžím, kteří u oltáře mluvili latinsky, když sama latině nerozumí. Podezřívám jsem je, že si mohou vykládat i nejhorší věci a nikdo jim v tom nemůže zabránit, protože jim nikdo nerozumí.)

Obecné závěry z toho, co jsem potom zažil:

Ježíš nám radí, abychom klepali, aby nám bylo otevřeno. Ale jeho nejlepší žák, sv. Jan Evangelista, na ostrově Patmos uslyšel téhož říci: "Hle, stojím u dveří a tluku." (*Zj III, 20.*)

Toto klepání boží na dveře naše vědomí sice všichni pociťujeme, ale vysvětlujeme si je po svém, reagujeme na ně po svém. I vědecká vysvětlení jsou vzata jen zprostředka, jen z následků. Vysvětlil jsem vám je jako natolik obecné tažení, že si jeho silou můžeme otvírat cestu k uskutečnění téměř čehokoliv na tomto světě a v rámci času a prostoru. Je to síla, která v semeni působí jeho klíčivost, je to síla pohlavní a všechny síly, které máme k dispozici, všechno, co v nás působí spontánně, bez přímého zásahu naší vůle a co dohromady vytváří možnost žít, co žene naše srdce, co vytvořilo úroveň našeho organismu a co nás neustále velmi jemně, ale všestranně, ze všech stran nepatrně, nepostřehnutelně vede dále nad úroveň, na které jsme. To je ona zdánlivá nečinnost, o které tak duchaplně mluví Lao-tse, že ona nic nedělá a přece všechno je jí řízeno. Toto praví Lao-tse též o světcích, a dítě v malém obdobném způsobem nic nedělá, když se řídí vůlí svých rodičů. Ono tažení, které v nás je, je poslušné naší vůli, pokud jen můžeme svou vůlí na ně působit. Využíváme je pro tisícero druhů činností a jeho silou prosazujeme, co se nám líbí, co je nám příjemné, nebo co musíme udělat, jeho silou odmítáme, co je nám nepříjemné. Kdybychom svou vůlí nezasahovali do jeho působení aspoň v tom smyslu, že bychom neprosazovali, co je nám příjemné, neodmítali, co je nám nepříjemné, ale objektivně užitečné, uvolnili bychom do značné míry proud toho, co jsem nazval tažení, ale co je vůle boží, a tou je, kromě jiného, jak se symbolicky vyjádřil rozebíranou ukázkou svého života Ježíš, vkládat na naše hlavy ruce, aby naše hlavy pojaly vyšší smysl života, abychom šli dál a netříštili své zájmy.

Zažil jsem - protože jsem jednal napřed jako poslušné dítě a přitom a potom jako sebe vychovávající člověk, který se nakonec se svou disciplínou ducha ocitl na holičkách -, že do mého vědomí vstoupil věčný život a projevil se mi jako moc beze slova a beze zbraně mě přemáhající, překrývající svou naléhavou přítomností všechny dosavadní zájmy, všechna chtění a zanechávající mě znovuposlušného tomu, co se objevilo, co se mi projevilo jako správné, správnější než co jsem dosud znal a čím jsem se dosud řídil, co však zase odešlo, zanechavši ve mně jistotu, že opět k tomu najdu cesty a prostředky, jimiž tou cestou půjdu. A musím říci, že jsem nebyl nikdy v této jistotě zklamán, až na ty chvíle,

když jsem potřeboval (*aniž jsem věděl, že tomu tak je*) znovu nabýt nové vyšší, obsažnější, návodnější jistoty.

Je tu síla, o jejíž velikosti nemáme možnost se nikdy přesvědčit, protože ji svou vůlí, za pomoci smyslů (*tím, že se díváme, slyšíme, čicháme, hmatáme a chutnáme*) a rozumu (*že o všem rozumujeme, uvažujeme, hodnotíme, srovnáváme*) ustavičně rozvádíme do malých stružek, takže se jako celek v plné své velikosti nemůže projevit. Co vám zde radím, není nic jiného, než jemné, na povrch neznatelné, nikým zvnějšku nekontrolovatelné svedení této síly do jednoho toku, který pak proudí dosud opuštěným řečištěm směrem k vyššímu a širšímu vědomí.

Musíme se učit od dítěte i tomu, jak s tímto nově navozeným proudem síly zacházet. Děti nevěděly, proč je rodiče přivedli k Ježíši, nebo jim to bylo vysvětleno jen do té míry, jak tomu byl přístup jejich dětský rozum. V této poučenosti, nebo nepoučenosti, nebyl obsažen pokyn (*protože by byl nesmyslný*), že si mají dotek věčného života přivlastnit, jako by tu byl Ježíš jen pro ně. Takhle nesmyslně může jednat jen dospělý člověk. Jak se děti odevzdávaly do rukou Ježíšových, jen tak může být zachován tento stav spojení s věčným životem. Jakmile po něm sáhneme, je po něm veta. O tom se nejlépe přesvědčili Židé, když se konečně u nich narodil Ježíš.

Obecně řečeno: Jak stav spojení přišel - bez vůle si jej přivlastnit, ta, i když tu byla, nebyla rozhodující - jen tak může být uchován.

Jakákoliv úroveň spojení s Bohem, s věčným životem, má prvořadý smysl zprostředkovací. Jako dosud smysly nebo rozum zprostředkovávaly náš styk se světem času a prostoru a poskytovaly možnost pomocí tělesného sepětí udělat si i nedokonalou představu o věčném životě, dostačující k tomu, abychom do něho mohli vykročit, tak třeba i jen chvilkové spojení s věčným životem, které se dá výstižně nazývat osvětlením, způsobuje vhléd do věčného života čili přímou zkušenost o něm.

Stojíme však ještě před mnohými problémy, z nichž jeden musím rozřešit ihned. Víme, do jakých rozpaků přivedl Ježíš Nikodéma, když mu prozradil, že se musí znovu narodit (*a později dodal, že z vody a z Duchu*), chce-li vidět království boží. Tehdy Nikodém pravil: "Jak se může člověk narodit, když je stařec? Což může podruhé vejít do matčina lůna a narodit se?" (Jan II, 4). Už tehdy Ježíš pro nás rozeznával, vidět království boží a vejít do království božího. Ani to by nám nemělo ujít, protože k jeho

uvidění stačí se znovuzrodit jen tak, jako se narodil Ježíš v Betlémě, ke vstupu do něho však je třeba se narodit z vody (*jak ukázal Ježíš v Jordánu*) a z Ducha (*jak ukázal při vzkříšení z mrtvých a při nanebevstoupení, pro nás pak sesláním Ducha svatého*). Ježíš zde zřetelně naráží na stupně spojení. My se nacházíme v nynějším stádiu výkladu před prvním znovuzrozením, před prvním stykem s královstvím božím, před narozením Ježíše v Betlémě. Pohybujeme se symbolicky stále ještě na půdě Starého zákona. Přivádím vás do podobných rozpaků do jakých byla přivedena Panna Maria, když muže nepoznávala a měla porodit Syna božího. Víme dobře, že jí anděl prozradil, kterak se to může stát, a dal jí najevo, že se o to nemusí starat, že jen musí přivolit, aby se tak stalo, přeje-li si to.

Kdo si v naší události s dětmi přeje, aby se dětem dostalo požehnání. Jsou to dospělí lidé, pro lepší porozumění musím říci - **starozákonní** - rodiče. Tento prvek z epizody životního podobnosti Ježíšova jsme si ještě nevysvětlili. Vysvětlení všeho, co se s Ježíšem dělo, by mělo být aspoň schematicky kompletní, protože chybí-li na kterémkoliv místě jeden nevysvětlený prvek, zůstává všechno vysvětleno jen částečně. Upozornil jsem vás už několikrát, že chybné výklady Ježíšova života a jeho výroků poznáte na první pohled, neboť nevysvětlená, třeba jediná část události ze života Ježíšova, nebo nevysvětlené jediné slovo Ježíšovo, neprozrazuje-li zapomnětlivost nebo spěch vysvětlujícího, prozrazuje nesprávnost celého výkladu. Jde-li o pouhou zapomnětlivost, můžeme si snadno organicky srovnat zapomenutý a nevysvětlený prvek s ostatním výkladem, jde-li však o závadu ve výkladu, vrhá zapomenutý a nevysvětlený prvek jiné světlo na celý výklad a možná je vyvrací.

Zde v našem případě, zapomeneme-li na rodiče dětí, vystačíme si se zbytkem výkladu jen tehdy, když si vlastnost dětí, potřebnou pro vstup (*první*) do království božího, vysvětlíme velmi povrchně, asi tak, že by Nikodém pokrčil rameny a řekl: "Nerozumím, jak se může stát, abych myslel a jednal jako dítě, když jsem dospělý. To se mám stát dětinou?" Jak je pro nás důležité setkání Ježíše s Nikodémem!

Ježíš událostmi ze svého života dal příklad každému z nás, mluvil přitom o každém z nás a pro každého z nás. Rodiče přivádějící děti jsou právě tak součástí toho, ke kterému Ježíš mluví touto událostí, jako jsou jí děti, jichž se Ježíš dotýká. Ježíš dobře věděl, že nemůžeme být znovu dětmi, zrovna jako věděl, že ke znovuzrození není třeba vejít znovu do matčina lůna. Věděl však, že za určitých okolností můžeme jednat tak, že naše jednání

se podobá jednání dítěte, a to v žádoucím smyslu, o kterém nás nenechává na pochybách. Cožpak nejednali jako děti všichni učedníci Páně, když je zval do učení? Který dospělý člověk by dokázal opustit svou rodinu a všechn svůj majetek a odejít na zavalání od všeho?

Ježíš musel dokázat už před událostí s dětmi přesvědčit rodiče dětí o správnosti svého počínání, o své moci, a o účelnosti přenosu částí této moci na děti. Jinak by rodiče nebyli přinesli a přivedli své děti. Také vy máte v sobě jak rodiče, tak děti, tak i reptající učedníky. Proto nyní apeluji na vás, jako na rodiče, abyste poslali své děti k Ježíši. Neptejte se s Nikodémem: "Kterak jsem rodičem, když jsem dítě neporodil?"

Na této události s dětmi se nejlépe dá ukázat, že mohou existovat dva výklady. Jeden výklad Ježíšových slov, a ten už jsme provedli několikrát, a druhý výklad události komentované Ježíšovými slovy. První výklad bude pouhým výkladem komentáře, druhý, bude-li správný, bude celistvějším návodem než jaký může poskytnout výklad slov. Posuďte sami.

Přece však si nemohu ušetřit předběžnou poznámku: Posuďte také, o co byli ochuzeni křesťané, když jim zůstala skryta symbolika Ježíšova života a když se jim vykládala jen Ježíšova slova.

Ježíš nám tentokrát připomíná, že máme být rodiči, kteří přivádějí své děti k němu, a zároveň máme být dětmi, které k němu jdou. Opravdu, tak tomu je a jedině tak lze dosáhnout úplného sebezáporu, který je potřebný na tomto stupni vývoje, jen tak se nemusíme znovu stát dětmi a přece jimi můžeme být. Musíme umět při sebezáporu zaměstnat sebe celé. Ježíš nám k tomu poskytuje další informace, z nichž nejdůležitější je poučka: "Budte opatrní jako hadi a prostí jako holubice."

Zřejmě první část této poučky je v textu zastoupena rodiči, druhá dětmi. Z rozebíraného textu je dobře patrné, kam až sahá kompetence rozumu, a kde začíná působit dítě. Případ s rodiči a dětmi nám vysvětluje, že dospělý člověk se má rozhodnout rozumně, opatrně, ne jako dítě. Jakmile však se rozhodne, má jednat jako dítě, odevzdaně, bez dalšího rozumování. K tomu je třeba zapřít v sobě rozumujícího, podezřívavého, opatrného člověka. Nestane-li se tak, je dílo doteku zmařeno. Jde tedy o jakési cloumání vlastní vůlí. Cvičíme ji jaksí ve dvou směrech: Jednou se rozhodujeme, že se odevzdáme, podruhé se odevzdáme a zůstaneme přitom pasivní. Ježíš si přál od svých učedníků, aby se rozhodli, že půjdou za ním, ale jakmile se jednou

rozhodli a šli, už nechtěl, aby se starali o to, co s nimi učiní a jak se o ně sám postará. Kdo tohle dvojí neumí, kdo není zároveň rozumným člověkem a prostým dítětem, pro toho je cesta činnosti jen činností, nikoliv spojovacím aktem s věčným životem. Někomu jde spíše jedno než druhé, ví-li však, kde jeho schopnosti vážnou, může se napravit.

Dále si všimněme, že v této scéně přivádějí rodiče své děti k Ježíši ne proto, aby je uzdravil. Je zcela správné, že v textu není uvedeno, že přiváděli k Ježíši nemocné děti, ačkoliv se dá předpokládat, že kdyby bylo šlo o nemocné děti, byl by se o tom evangelista zmínil, jako učinil v jiných případech, kdy Ježíš léčil nemocné.

Ježíš však se nestýkal s lidmi jen proto, aby léčil nemocné nebo křísil mrtvé, nýbrž též proto, aby je křtil, jak se dovídáme z evangelia sv. Jana II, 22 (*"Potom přišel Ježíš a jeho učedníci do zemi Judské a tam s nimi zůstával a křtil."*). To byl obdobný případ s přijímáním dětí, protože však není v Bibli rozveden, nemohu na něm ukázat všechny náležitosti prvního dotyku Ježíše s člověkem. Nečiním-li to však já, můžete vy z tradice, která se zachovala, převést akt křtu do situace styku Ježíše s dětmi, a dojdete k velmi významným doplňujícím závěrům. Budu však pokračovat ve výkladu scény s dětmi.

(Poznámka: Mám právě ji považovat za klíčovou, základní scénu, kterou je označena v textu Bible spojovací činnost, a to z dvojího důvodu: 1. Rodiče přivádějí děti k Ježíši, děti nepřicházejí samy, 2. Všechno ve scéně do nejmenších podrobností odpovídá zkušenosti, kterou jsem nabyl, a bez tohoto ověření bych si netroufal o tom psát.)

Na počátku přímé cesty k Bohu (*kdy vědomě nastupujeme cestu k němu*) nemůže počítat u člověka s jinými pohnutkami než s osobními, než s jeho sebeláskou jako s pohnutkou hlavní. Mít sebe rád především, je zvláštní druh nemoci, ze které nás nemůže nic jiného vyléčit, než vědomý styk s Bohem, a i ten jen postupně. Tato nemoc způsobuje, že hledáme především svůj prospěch a ne především království boží.

I když je zdánlivě hledáme především, nehledáme je pro ně, nýbrž pro sebe, nejde nám o království boží, o lásku k Bohu, nýbrž o lásku k sobě. Jsme v takovém případě rozumně vypočítavější než jiní lidé, a teprve později můžeme být z této choroby vyléčeni, až se za ni budeme stydět pro nastoupivší vyšší poznání.

(Viz sv. Petr, který sám sebe klamal, že miluje Ježíše více než sebe, a jak hořce toho litoval, když Ježíše třikrát zapřel při zakokrhání kohouta.)

Jsme těmi rodiči, kteří přivádějí své děti k Ježíši, aby se jich dotkl. Je důležité vědět, že Ježíš schvaluje toto sobecké počínání, že se rodiče staraly jen o své děti, že my (*rozumem dospělého člověka nadaní lidé - rodiče*) se staráme jen o sebe. Je však důležité vědět nejen to, bychom se nebáli přivést sebe k Ježíši, ale i vědět, jak to máme učinit. Ježíš je tak milosrdným vůdcem, že nás tomu v této scéně učí. Je přece v ní jasně zodpovězena otázka, jaké vlastnosti máme uplatňovat, aby naše činnost měla účinky spojovací - že jsou to vlastnosti dítěte. Ale nejen to, mají to být vlastnosti dítěte uplatňované za iniciativního pokynu rodičů.

Rodiče zde zastupují starověké židovské zasvěcence, kteří vedli národ ke Kristu a jen v náznacích národu vysvětlili své zámy. Zrovna tak my nemůžeme mít jasnou představu o věčném životě, můžeme však být rozumně přesvědčeni o přednostech života věčného před životem dočasným. Tím se můžeme stát rodiči, jakoby zasvěcenci, kteří vedou děti k Ježíši. Není na závadu, že těmi dětmi jsou **naše** vlastnosti, kterých jsme dosud v tomto smyslu nikdy soustavně nevyužili. Nemějte mi za zlé, že zatím mluvím jen o interních záležitostech člověka, o jeho péči o sama sebe, a ponechávám stranou lásku k bližnímu. Nechci ji nikterak vylučovat nebo dokonce někomu zakazovat ani na tomto stupni vývoje, ale nechci před vámi ukrývat, že na tomto stupni jsme sami sobě bližší, než je nám bližní, a tedy také než je nám Bůh, a my musíme umět využít této skutečnosti k tomu, že jsme ochotni hledat především pro sebe, aby to byl způsob, který by nás přes všechny tyto naše osobní nedostatky vedl ke spojení s Bohem.

Ježíš vycházel z této reality a nikomu neměl za zlé, že je na tomto nízkém stupni poznání. Sobekost je způsobena nikoliv jen špatnými vlastnostmi, nýbrž především a nejzákladněji nízkým stupněm poznání. Jedině Ježíš Kristus je s námi na tomto nízkém stupni a má ono poznání, které nám chybí, onu nestrannou, neprotekční lásku vůči všem, a dovede ji mistrně využít ve prospěch lidstva. Nemůžeme však nic učinit proti lidské vůli. Kdo se nechtěl dát Ježíšem uzdravit (*v jakémkoliv smyslu*), nebyl jím uzdraven. Od nás se chce na tomto stupni, abychom dokázali poslat k Ježíši Kristu onu část sama sebe, která se ho může dotknout a která už teď, na tomto stupni, je k tomu dokonale připravena, to je dítě v nás.

Spojme si opět lidské vlastnosti do jedné osoby, Ježíš nám zde napovídá, že jsme za okolností, které jsou popsány v této scéně, schopni vyvinout vlastnosti (*děti*), pomocí nichž se nás může dotknout.

(Těmito vlastními dětmi jsou symbolicky ona pokolení, která musela následovat po Abrahamovi, než se mohl narodit v tomto národě Ježíš. Domyslete laskavě sami větu: Po vlastních dětech může přijít dítě Ježíš.)

Platí však jedno důležité upozornění. Teoreticky je možné, aby se Ježíš Kristus hned při prvním našem pokusu přijít s ním do styku, nás dotkl. Jenže zpočátku je velký odstup mezi tím, co prohlašujeme, že chceme učinit, a tím, co fakticky děláme. Dokonce sebe přitom tak klameme, že si myslíme, že něco děláme, o čem však zatím jen prohlašujeme, že to děláme. To je velká potíž začátečníků. Sv. Petr prohlašoval o sobě, pro sebe i nahlas Ježíšovi, že ho miluje, ale víme, že se poctivě a nezákladně klamal v sebepoznání, že se zkrátka neznal.

My sebe klameme v tom smyslu, že buď nejsme rodiči, kteří posílají své děti k Ježíši, nebo nejsme dětmi, které jsou tam ochotny jít tak, jak k němu šly ony v rozebírané scéně, nebo nejsme ani těmi, ani oněmi. Neboť kdybychom jimi byli, o tom se můžete přesvědčit, Ježíš by nás neodmítl a dotkl by se nás, tj. do našeho vědomí by se přenesla první zkušenost o věčném životě, která sama o sobě je tak mocná, že není-li s velkou námahou, uměle a soustavně přehlušována, dokáže nás vést celý život. Jak a za jakých okolností, jsem uvedl v *Cestě vědomí (později se musíme chovat jako sv. Josef, tj. pěstoun atd.)*

Protože jsme si na tomto stupni bližší, než je nám bližní, a bude tomu tak až do chvíle dost hlubokého poznání, symbolizovaného křtem v Jordáně, nevšímám si zatím lásky k bližnímu, nýbrž jen toho, co jsme schopni **soustavně** dělat, nejen přechodně a příležitostně. Sebezápor, který nastupujeme, musí být úplný také po té stránce, že jeho úplností je soustavnost, ne chvilkové zanícení a odosobnění. Všímám si tedy ve výkladu jen toho, o čem předpokládám, že se dá na určitém stupni použít soustavně. Všechny scény v Ježíšově životě mají vzezření jednorázového počínání. Ale i tato jednorázovost je symbolická, nikoliv doslovná. Jednotlivé události v Ježíšově životě jsou zvláštním způsobem vysloveny, nebo zvláštním způsobem vyslovení, které, kdyby bylo provedeno slovy, nebylo by tak dokonalé, až na to, že by mohlo být řečeno, že platí jedenkrát nebo vícekrát. Když se ve volné přírodě setkáte se zvířetem, které

by mohlo mít dojem, že se s ním chcete dát do boje, co si ale nepřejete, nesmíte se na ně dívat, ani nesmíte utíkat, nýbrž jen od něho odvrátit tvář, ne celé tělo, a případně něco dělat na místě, kde mu stojíte tváří v tvář. Začne vás pozorovat, co děláte, a nemá-li o vaši činnost zájem, odejde.

Způsob jednání, jak se tu ukazuje, je universálnějším dorozumívacím prostředkem než řeč. Kdybychom rozuměli událostem, aspoň jako divoká zvířata, také bychom jim věnovali více pozornosti a více bychom z nich vyčetli než ze slovního komentáře. Kdo zvířatům vysvětluje, kdy mají dělat to nebo ono, že ptáci mají odletět do teplých krajín atd. Chápejte mé vysvětlování událostí jako něco, co jsem odpozoroval napřed od zvířat, a teprve pak zjistil, že Ježíšovo jednání má v sobě přirozenou moudrost, že je nevyumělkované, že symbolizuje zákony platné v přírodě, ale nejen ty, nýbrž i zákony na všech vyšších úrovních. Jeden jediný jeho počín je výrazem zákona, který neznáme. Tento zákon je vysloven jediným počínem, třeba jediným hnutím Ježíšovým, a v tom tkví jeho symbolický smysl. U něho událost, nebo v jeho životě událost značí vypovězení zákonitosti, která platí neustále, nebo aspoň na určité úrovni vždy a vždy znovu. Obdobně je tomu s Ježíšovými podobenstvími, ve kterých se líčí určitý děj. Tento děj je prostředkem, kterým se nepoučujeme o ději, nýbrž o zákonu, který z něho máme vyčíst. Tak např. v podobenství o hřivnách je řečeno, že za dvě hřivny, se kterými služebník dobře hospodařil, dostal dvě města atd. Bude-li nadále hospodařit dobře se dvěma hřivnami, které už mají podobu dvou měst, bude probíhat požehnání a rozmnožení stále dále. Tohle Ježíš komentoval slovy:

"Kdo se osvědčil v malém, osvědčí se i ve velkém."

Nebylo by na závadu, kdybychom se začali dívat na události kolem sebe a na okolnosti, ve kterých se ocitáme, např. prismatem události, kterou právě rozebíráme. Kdyby byly této události nepředcházely generace Židů, které připravovaly cesty Páně, nebyl by Ježíš v určitém okamžiku vztáhl ruce na hlavy dětí těch generací, a také bychom neměli k dispozici jeho učení a pak ovšem bychom se nemohli jím řídit. Události, které nyní zažíváme, jsou tedy proměnou událostí minulých, a jako nejsou odděleny od minulosti, tak jsou ve spojitosti s budoucností, nejsou něčím odděleným od minulosti.

Důležité je, že se můžeme nezávisle na tom všem rozhodnout, co budeme a co nebudeme dělat. Je tomu jako ve vzájemném poměru mezi nezávisle proměnnou, kterou je naše

jednání, a závisle proměnnou, kterou jsou následky našeho jednání. Podle toho, co dosadíme za nezávisle proměnnou, tj. podle toho, co uděláme, vychází závisle proměnná, tj. to, co se s námi stane po stránce vnitřního vývoje. Oproti matematice, kde v tomto případě platí úměrnost bezprostřední, zde platí úměrnost v širším měřítku.

(Zkuste si tuto poučku promítnout do vztahu $y = a + bx$, kde x je nezávisle proměnná, y jako závisle proměnná mění svou hodnotu podle toho, co dosadíte za x , přičemž hodnotami a , b rozumím různé varianty lidské kapacity, z toho a konstantní, standardní lidské schopnosti, b momentálně rozhodující činitele, které jsou tu sice rovněž stále k dispozici, ale ne vždy jich používáme ve stejné míře, a podle toho celý proces probíhá bouřlivě nebo pomalu.)

Náš sebezápor za tohoto způsobu myšlení nabývá nového obsahu. Nejdůležitějším faktem přitom je, že jsme schopni zažívat přítomnost (*intenzita jejího zažívání je ono b*), ve které je vtělena veškerá moc minulosti a naděje veškeré budoucnosti, a co více, za níž se skrývá kulminační bod času, neboť jinak než přes přítomnost, přes rozšíření vědomí, které máme, nelze zvítězit nad časem, nelze stanout ve věčnosti.

Je-li naše zažívání přítomnosti málo intenzivní, stále se naše vědomí noří do času, tj. spějeme do budoucnosti, která vzhledem k přítomnosti ještě není skutečná. Nabízí se nám tu dotek věčnosti, ona dosahem obrovská transformace všeho, co je bez vědomí věčnosti (*do samotného vědomí věčnosti*). Važme si přítomného okamžiku, obětujme mu celou minulost i budoucnost beze slov, bez prohlašování, tím že se mu odevzdáme. To je to, co učinily děti, přicházející k Ježíši. Byly propuštěny na okamžik rodiči, minulostí, a nepomýšlely na budoucnost. Tak mohly intenzivněji a žádoucím způsobem zažívat přítomnost. Měly ovšem za sebou oporu rodičů, minulosti, a tu máme všichni, i když si to neuvědomujeme. Dokázaly ji však opustit bez vzpomínek, bez hlesu, bez jakéhokoliv prohlašování. Rodiče na nich nechtěli nic více, než aby se přiblížily k Ježíši. Představa nebo sugesce jsou jen určitým druhem prohlašování, které ještě není činem, jež provedly děti.

Jejich čin spočíval v něčem jiném. Opustily minulost, tj. paměť, smysly, nemyslely na nic konkrétního, jen si zachovaly vědomí. Pokračovaly v chůzi, ke které je přiměli rodiče, ale rodiče samotné už spustily z mysli. Ti už za ně učinili rozhodnutí, které

ony nemusely opakovat, a toto činění bez dalšího rozhodování bylo obsahem jejich dětského přístupu k Ježíši, o kterém Ježíš řekl, že bez něho se nevejde do království božího. Takto máme moc vstupovat do předchuti věčné svobody. Vždycky se od nás chce, abychom učinili aspoň první krok. Věčnost pak za nás učiní sama nespočetné další bez našeho přičinění. A něčím takovým byl dotek Ježíšův. Nedá se zabránit tomu, abychom tento dotek nepocítovali i smyslově. Vždyť jde skutečně o převod věčnosti do naší tělesnosti, podobně jako Slovo tělem učiněno bylo. Ježíš v nás napodobuje své narození v Betlémě, ve stáji, v lidském těle. Jakmile však pro jedinečnost tohoto zážitku si začneme přát jej i nadále smyslově vnímat, podobáme se Herodesovi, který nedovolil mláďátkům v Betlémě, aby se dostaly dál za moment narození. Při sebezáporu se tu dostáváme k velmi těžkému úkolu, vrátit se zpět k rodičům a být jim poddáni. Čím dříve a dokonaleji toto provedeme, tím lépe převedeme požehnání věčnosti do všedního časoprostorového dne, tím více nakazíme svou běžnou činnost vlivem věčného života. Kdežto neovládne-li se a jdeme-li neradi zpět do časové skutečnosti, tím více maříme Ježíšovo dílo. Světlo, kterého se nám dostalo, je určeno pro všední den a všední činnost, ne pro blažené vnitřní zažívání. Požitkáři zde hynou vždy znovu a znovu pro věčný život a musí začínat znovu, dokud nenapraví svou chybu. Ježíš zaručeně odevzdal děti rodičům, aby nám ukázal, jak si máme počínat, co je jeho vůle, kde má jeho požehnání působit. Zařídíme-li se podle jeho rady, umožní nám to být stále více fakticky s Ježíšem Kristem a nebýt sami.

Jinak se do tohoto stavu nedostaneme než sebezáporem, jehož obsah jsem právě vysvětlil.

Nepočínáme-li si tak, jen něco prohlašujeme, nebo se musíme vždy znovu a znovu vmýšlet do toho, že nejsme sami, ale nezažíváme tuto skutečnost. Činnost nás rozpojuje od Boha, místo aby nás s ním spojovala. Činnost nás ruší, místo aby nám pomáhala do věčnosti.

3. krok: Takže když potom podle návodu Ježíšova vezmeme svůj kříž, zjišťujeme, že je stále lehčí, o to lehčí, že už jej s námi nese On, a stále dokonaleji On.

4. krok: Takže nakonec už Ježíše jen následujeme, zatímco jsme předtím vůbec nevěděli, jak něco takového uskutečnit.

Tímto způsobem však nemohu o těchto věcech vykládat, protože bych všechny bez rozdílu, kdo jsou na nultém stupni sebezáporu a kdo sebe mají rádi především, sváděl k tomu, aby

něco o sobě (*vnitřně*) prohlašovali, co by bylo falešné, sobě nalhané. My totiž k úplnosti sebezáporu potřebujeme plnit i třetí i čtvrtý krok zároveň s druhým, ale tak, abychom neztratili sebekontrolu opravdovosti. Pak mé rady vyzní velmi opatrně, ale daleko náročněji na plnění, než by tomu bylo po doteku Ježíšem.

Řekl jsem, že světlo, kterého se nám dostalo, je určeno pro všední den. Tím chci říci pro člověka takového, jaký je, aby on se mohl zvednout. Kdyby se dalo něco z toho, o čem zde píší a k čemu vás nabádám, uskutečnit bez živého lidského těla a bez všech lidských duševních vlastností, předností a nedostatků, nebyl by Kristus sestoupil do Ježíšovy lidské podoby a byl by klidně zůstal na nebesích, kde se pokrok odehrává. Člověk se sice postupně vymaňuje z úzkých hranic smyslového vnímání a rozumového zpracování vjemů, ale až po dovršení vývoje potřebuje lidskou základnu. Nemělo by proto smysl, kdybych mluvil o něčem, čeho člověk s tělem z masa a kostí a s velmi omezeným okruhem vědomí nemůže přímo z místa použít. Takže i ty nejvznešenější stavy, vznešené podle našeho soudu, které nás odvádějí od hmotné skutečnosti, ve které musíme žít, dokud z člověka nevykřešeme vědomě a soustavně prožívané božství, musíme považovat za nežádoucí a musíme od nich utíkat jako od narkotik, na které se snadno zvykne, ale jimž se těžko odvyká. Dokud toto nebylo známo, stávalo se, že někteří lidé se utápěli v poloextatických a extatických stavech a byli dokonce za to velmi váženi a považováni za světce. Naštěstí ne všichni lidé jsou extaticky založeni, je jich menšina, a vždycky se najde nějaký Filip z Neri, který je dokáže přivést zpět k činnému životu, do kterého všichni patříme bez rozdílu. Chce se od nás jen kvalitu činnosti zlepšovat a bez výhrad do ní vtělovat všechny výdobytky vnitřního života a duchovního pokroku. Nebudou-li to dělat právě ti, kteří nabyli dokonalejších duchovních zkušeností, kdo potom bude mít naději, želepší poměry a vztahy mezi lidmi?

Nepovažuji za užitečné, abych v tomto stádiu výkladu pokračoval v rozboru třetího a čtvrtého kroku, nýbrž považuji za správné vrátit se k prvnímu kroku: Rozhodnout se odejít ze země chaldejské do Zaslíbené země.

Teď už budete tomuto kroku lépe rozumět. Víte už, jak nám ukázal Ježíš, že při tomto kroku musíme zastat funkci rozumných a opatrných rodičů, kteří správně předpokládají, čeho je jejich dětem zapotřebí, a že zároveň musíte zastat funkci dětí, které se přibližují k Ježíši. Nezapomeňte, že se Ježíš narodil také pro nás, aby se mohl znovu narodit v každém z nás - a tomu se v mystice říká znovuzrození. Nyní zde vlastně vykládám další část odpovědi

Ježíše Nikodémovi: "A nikdo nevstoupil na nebesa, leč ten, který sestoupil z nebe. Syn člověka.... Kdo však činí pravdu, přichází k světlu, aby se ukázalo, že jeho skutky jsou vykonány v Bohu." (Jan III, 13, 21)

My sice hledáme spásu pro sebe, ale měli bychom vědět, že do nebe (*z hlediska lidského ke spáse*) může vejít jen ten, kdo z nebe vyšel, sestoupil. A protože Toho jsme všichni nositeli, stačí za ním přijít, následovat jej tam, kam on jde. Jen nezůstaneme-li se svým vědomím odděleni od něho, zažijeme, přechod do věčného života. Rodiče oněch dětí, které přiváděli k Ježíši, "činili pravdu", jak se vyjádřil Ježíš, a to způsobem lepším, než kdyby jen jednali ctnostně, protože navázali spojení s tím, který přišel z nebe a na nebe se vrací. Rozumíme už také, že on je onou Zaslíbenou zemí, zatím je jí v této fázi styku s ním, protože "poskytuje lepší úrodu" než jiná země, a "bezpečnější útočiště". Řečeno nesymbolicky: Silou a schopnostmi, které máme zatím k dispozici, nedokážeme více než kráčet zvolna nebo rychle k fyzické zkáze a ke zkáze vědomí.

(Ještě jednou symbolicky: "S těmito silami nevystoupíme na nebesa, protože jsme s nimi nesestoupili z nebes."). Chceme-li však žít věčně, musíme získat síly a schopnosti, které nám nabízí Ježíš. *(Ještě jednou symbolicky: "Jedině pomocí toho, který z nebe sestoupil, můžeme na nebe vstoupit, neboť to bude on, který bude vstupovat na nebe tím, čím sestoupil na zem a čeho my jsme se stali podílníky.")*

Nemáme na ně právo, nechceme-li pomocí nich vejít do království božího,

(Symbolicky řečeno: "Kdo ve mě uvěří, spasen bude" řekl Ježíš. Ovšem obsahem této víry musí být víra ve spásu, v život věčný, a musí být jako semeno zasazena do úrodné země atd.),

protože dosavadní síly a schopnosti bohatě stačí ke všem časným úkolům pomíjejícího života, a kromě toho ještě stačí i ke spásnému rozhodnutí jít za Kristem.

(Symbolicky řečeno: "K tomu, abychom patřičným a důsledným způsobem uvěřili.")

Nyní už také víme, jakým způsobem se máme začít zmenšovat, aby v nás mohl žít Kristus. Máme umět potlačovat, tam kde je toho zapotřebí, svůj rodičovský princip, a začít být dětmi. Rodiči jsme potud, pokud se považujeme za jediné činitele, a nevíme, že činitelem je Bůh. Prostě my to nevíme a všechno nás přesvědčuje o tom, že co si sami neuděláme, nikdo za nás

neudělá, ani Bůh. Tento nepravý činitel však přece jen něco činit může, jak se vyjádřil Ježíš, může "činit pravdu."

Přestane-li po správném rozhodnutí jednat jako rodič a odevzdá se jako dítě, činí pravdu, blíží se k pravdě a také k poznání, že Ježíš je činitelem v tom, v čem jej nemůžeme ani při nejlepší vůli zastat, neboť si nemůžeme přidělit síly, které on věnoval dětem, na něž vztáhl ruce. Je to sice chabý, ale přece správný začátek pochopení toho, kdo je činitelem. Tady se od nás chce, abychom pochopili, jakým způsobem jsme podle slov Ježíšových byli mrtví a nebyli jsme tedy činnými tak, aby naše činnost vedla k věčnému životu. Byli jsme mrtví proto, že jsme nejednali jako moudří rodiče a nepřibrali jsme na pomoc sílu a moc Ježíšovu, která přímo pochází z nebe a má proto moc zase na nebe se vrátit. Máme ovšem umět přestat jednat jen do té míry, do jaké poznáváme, že jedná Bůh, jinak bychom se stali hnijícími žumpami. Vládne námi síla, kterou přičítáme jídlu, pití, spánku atd., a dopouštíme se přitom té chyby, jako kdybychom sílu své ruky přičítali jen ruce a ne celému tělu, na němž je ruka závislá a s nímž je organicky spojena.

Ježíš rozebíranou událostí s rodiči a dětmi (*v dalším textu budu tuto událost označovat jen slovy: Událost rodiče-děti-Ježíš*) radí, abychom nikdy nespoleháli na to, že náhodně vystihneme podmínky vstupu do království božího, nýbrž abychom tyto podmínky zajišťovali, jako rozumní rodiče přiváděli své děti k Ježíši. Každému, kdo se cítí být neschopen vejít nebo jen se dotknout království božího, naskýtá se příležitost dovést tam sebe poměrem rodiče-děti. Nikdo se nemýlí v tom, že je neschopen vejít do království božího, dokud neví, že se musí rozhodnout jako rozumný rodič milující své děti, a že se pak musí oddat Ježíši, představiteli věčného života. Ukazuje se tu, o jaké jemné sebevzdání tu jde, a jakou povahu toto sebevzdání má mít. Jenom jako rodiče jsme bezmocní, jenom jako děti rovněž. Kdyby byla Maří Magdaléna neměla v sobě dítě, které si lehlo bez skrupulí k nohám Ježíšovým, nebyl by mohl ani Ježíš pro ni najít nový smysl života a předat jí sílu k jeho realizaci. (*Obdoba vztahování rukou na děti.*) Kdyby byl stejně dětinně nejednal lotr na kříži, když přes všechny své špatnosti prosil Ježíše, aby se nad ním smiloval, nebyl by mu mohl Ježíš slíbit, že ještě ten den bude s ním v ráji.

Na těchto dvou případech, Maří Magdalény a lotra na kříži, lze ukázat, jak se má zapřít dospělý člověk (*rodič*) a jak má zůstat jen dítě a jaké dva způsoby je možno zvolit: Beze slov a se slovy. Ovšem jsou to krajní případy, diktované bolestí duševní nebo bolestí duševní smíšenou s bolestí tělesnou, kdežto přijetí dětí je

vzato z pozice bezbolestné, střední, běžné, a proto téměř univerzálně přístupně.

To byly zatímkní doplňky k prvnímu kroku. Nyní však už také lépe porozumíte druhému kroku. Pro jistotu však nebudu nic předpokládat, a vy mi doufám prominete, že nebudu předpokládat vaše hlubší porozumění a znovu vysvětlím druhý krok z hlediska události rodiče-děti-Ježíš. Kdybych měl dost času a vy dost trpělivosti, předvedl bych vám i opětným vysvětlováním téhož, co rozuměl Ježíš klepáním.

(Následující vysvětlení nepovažujte za nejhlubší možné, nýbrž jen za dostačující pro tuto chvíli, pro tento moment výkladu.)

Vždyť ten kdo klepe, čím dále klepe, tím více sebe musí zapřít, aby ještě vydržel klepat, a vzrůstající míra sebezáporu vede k tomu, že se mu dveře otevírají. Přestane-li klepat, dveře se mu neotevrou. My ovšem, klepající, máme dojem, že Ten, který je za dveřmi, spí, nebo otálí. Dojem ten je klamný. My jsme byli dosud ve smyslu Ježíšova pojetí mrtví a máme vstát z mrtvých. Nemůžeme ve stádiu své mrtvolnosti činit více než pravdu, jak se vyjádřil Ježíš, a tímto opakovaným činěním pravdy začínáme čím dále tím více zapírat toho mrtvého, pomocí vědomí a vůle, které máme vypůjčeny od věčného života, začínáme se čím dále tím více chovat jako živí. Jsme přece mrtví "jen" ve smyslu duchovním, a jako takoví jsme prach a v prach se obrátíme. Jako takoví však můžeme "činit pravdu", a to nás už známým procesem, při kterém si sami neotevíráme, přivádí do věčného života. Má však smysl brát svůj kříž každý den ne za tím účelem, abychom jím dobývali svět, nýbrž abychom klepali na brány věčnosti.

Vychováme se tím k výborné schopnosti, kterou jsme před tím nemohli rozvinout, ke schopnosti náležet jedinému. Nic před tím nebylo hodno a nikdo před tím nebyl hoden tohoto našeho bezvýhradného přimknutí.

(Vizte ono výstražné Ježíšovo upozornění: "Čiňte si přátele z mamonu!")

Kdybychom jenom klepali a kdyby nám nebylo otevřeno, a my jsme vydrželi až do úplného sebezáporu, musel by se dostavit okamžik, kdy by do našeho vědomí vstoupilo vědomí věčného života.

(Obraz: Ježíš přichází k chromému u rybníka Bethesdy.)

Ovšem ono je doporučitelné vystupňovat sebezápor ne délkou, nýbrž intenzitou, protože život je krátký a mohli bychom

být překvapeni otupením svých schopností ještě dávno před fyzickou smrtí. Intenzitou sebezáporu nemíním násilné sebezapírání, nýbrž zvyšování jeho vnitřní kvality až na úroveň milovat budeš bližního jako sebe - čímž nemyslím jen lásku k bližnímu, ale označení správné intenzity sebezáporu konkrétním příkladem.

Jiný takový konkrétní příklad správné intenzity sebezáporu dal Ježíš slovy:

"Milovat budeš Pána Boha svého z celého svého srdce..." atd. Kdyby byl svá slova nepodepřel symbolikou svého života, nikdo by ho nedokázal následovat v této intenzitě sebezáporu.

(Pozn." Vždyť tuto symboliku křesťané nechápali, nebyli tedy schopni intenzivně milovat? Symbolika Ježíšova života je faktorem, který působí, ať se mu rozumí nebo ne. Je to síla vyprodukovaná z věčnosti převedena dějem do času, a proto v času může působit za všech okolností, dáme-li jí k tomu příležitost. Porozumění této symbolice není jediná příležitost, jak ji uvést do praxe. Naopak i ten, kdo porozuměl této symbolice, nemusí se podle ní řídit. Je pouze pravděpodobné, že když jí někdo porozumí, že tím bude získán pro následování.)

My budeme mít příležitost si všimnout dalších ukázek z jeho života, týkajících se právě sebezáporu.

My si však klepání, které měl na mysli Ježíš, můžeme učinit srozumitelnější též dalším přihlédnutím k události rodiče-děti-Ježíš. Tato událost přece nekončí tím, že Ježíš vloží ruce na hlavy dětí, nýbrž že je odevzdá rodičům.

Rodiče, kteří předávali své děti Ježíši, **věřili**, že Ježíš s dětmi provede něco, co by s nimi sami provést nedokázali, že na nich uskuteční nějakou změnu k dobrému, o kterou by se nemohli oni ani pokusit, ale nestarali se, jak to Ježíš učiní, co přitom bude dělat a pochopitelně ani nedoufali, že děti, které se vrátí do jejich rukou, jim budou moci o tomto procesu proměny něco říci. To jim ale nevadilo, protože děti neposílali k Ježíši, aby se něčemu novému naučili, nýbrž aby dětem upravili život směrem k lepšímu.

Dětem zase bylo zbytečné vysvětlovat nějak podrobně záměry rodičů. Nebyly by je pochopily. Také se od dětí nechtělo, aby, až se vrátí z rukou Ježíšových, začaly kázat a vysvětlovat, co se s nimi stalo. Nebyly by to dokázaly. Rodiče očekávali, že se děti změní k lepšímu, asi nic více, než že požehnání Ježíšovo bude působit v jejich životě, že se stane trvalým přínosem do života dětí.

Očekáváme-li více od prvního doteku s věčným životem, promrháváme jej, špatně s ním hospodaříme. Přimějme se k tomu, abychom své myšlení postupně obraceli na ruby: Ne pro nás se vše to stalo, nýbrž pro věčný život, který v nás zapustil kořeny a potřebuje být ošetřován a pěstován. Musíme se umět osvědčit jako pěstouni. Rodiče sice přišli k Ježíši se svými dětmi, ale ne proto, aby po styku s Ježíšem byly více jejich než před tím, nýbrž proto, aby byly více božími. Jak tomu rozumět v běžném životě? Aby účinky naší činnosti čím dále tím méně sloužily nám, rodičům, a tím více sloužily neprotekčně dobru, tomu, co je dobré a spravedlivé.

Schematicky jsem totéž znázornil na obr. č. 5. Směr do věčnosti je opačným směrem než směr do časoprostoru. Nedivme se proto, že tolik lidí, zanícených pro věci duchovní, utíkalo ze světa. Pociťovali odpor vůči sobě a vůči všemu, co dříve bylo jejich, jen proto, že už nebyli tolik sví. Nikdo jim nevysvětlil, že si špatně vykládají první vstup do věčného života, kdy tam člověk vstupuje opravdu jako nevědomé dítě a v této své prostotě je posílen, takže si ji hledí zachovat. Nedivil bych se, kdyby děti, které přišly k Ježíši, nechtěly se pak vrátit k rodičům. V tomto momentu se člověk musí umět zapřít zcela opačným způsobem než dříve, a musí uměle, vůlí, znovu navazovat spojení se světem, protože bez tohoto sebezáporu by nezůstal učedníkem Ježíšovým.

Víte dobře, že Ježíš nenechal vedle sebe učedníky zahálet, nýbrž je posílal k lidem a sám s nimi chodil k lidem.

Pak nám začíná být nepříjemné, co dříve bylo příjemné, protože se navodil příjemnější, kvalitnější svazek s věčným životem, kvalitnější než byl ten, který poutal až do té doby člověka s okolním světem. Jenže výběr, který člověk přitom provádí, není postaven na dokonalém poznání, nýbrž jen na pouhém doteku s věčným životem. (*Viz lepší víno v Kani Galilejské*). Tohle zatím nemohu vysvětlit lépe než takto:

Hloubka věčnosti je pod povrchem věcí. Kdybychom rozdrtili hmotu na nejmenší součásti, pořád i tyto by měly povrch a vnitřek. Dokud se neocitneme uvnitř, můžeme se stejně dobře domnívat, že tam věčnost je, jako že tam není. A při prvním dotyku s věčností se nedostáváme dovnitř tak, abychom tam mohli přebývat. Kdyby tomu tak bylo, přebývali bychom stejnou měrou v bližním jako v sobě, jako v Bohu. Pak by už bylo nesmyslné utíkat od něčeho jen proto, že to má také povrch. Kdybychom cokoli v časoprostoru zbavili povrchu, přestalo by to existovat jako projev

věčnosti a zůstala by z toho jen věčná existence bez podoby. Kdo přejde svým vědomím do hloubky věčnosti, ten pochopitelně nachází tutéž hloubku ve všem, i v bližním.

Nebude před ním utíkat, protože by beztak neutekl před Bohem, jehož je bližní nositelem. Naopak, čím dokonaleji bude poznávat Boha ve svém bližním (*ne se do toho vmýšlet, mluvím o poznávání*), tím více bude prohlubovat stav nebe, stav spásy, stav svobody, protože se naučí zaměřovat svůj povrch (*své já*) za povrch jiných lidí (*za já jiných*) a zbaví se vlastnění sama sebe, což je nezbytné k dokonalejšímu poznání.

(Toto nemůže být zřejmo z obr. č. 5. Každý obraz do určité míry klame. Nesmíme od žádného obrazu chtít více, než co nám může bezpečně poskytnout.)

Nesmí nás lekat zdánlivá náročnost dalších kroků. Nezapomínejme, že čím dále kráčíme, tím méně používáme tzv. vlastní síly a vlastních schopností.

(Všimněte si ze života Ježíšova, jak před svou smrtí na kříži nesměl a nemohl použít schopností svých učedníků.)

Pokud toto nevíme, musí nám připadat, že napodobování Ježíše je neuskutečnitelné. Ono je neuskutečnitelné dosavadními našimi silami a schopnostmi, v tom se nemýlíme. Ježíš však přímo provokativně ukazoval, že při činnosti, která se dodnes označuje jako zázračná a tedy nenapodobitelná, neužíval své síly, nenamáhal se, viděno našima očima, nic nedělal, především o nic se nestaral. Dokumentoval tím předem navozenou jistotou. Zázraky však probíhaly samy. Ve skutečnosti vyplývaly z uvolněné samovolné síly, kterou my v sobě máme dokonale spoutanu, takže se musíme namáhat i při daleko méně náročné činnosti, než jakou ukazoval Ježíš. Přirovnával se k vinnému kmeni a své učedníky k ratolestem na tomto kmeni. Srozumitelněji už jim nemohl naznačit, odkud pramení schopnosti, jimiž oni disponovali.

Není protismyslné, že si vypůjčují obrazy o Ježíšově vedení z daleko vyšších stupňů, než na jakých se nacházejí začátečníci nebo málo pokročilí nebo prostě ti, kteří nevědí, odkud jejich síla pramení. Z většího příkonu síly pocházejí větší činy, dokonalejší myšlení. Princip otevírání se této síle však zůstává na všech stupních obdobný. Nyní je vhodné si všimnout, jak Ježíš navozoval jistotou, kterou se vyznačoval jeho život od vstupu do Jordánu a od přemožení Satana na poušti. Napřed se dokázal donutit, aby byl v tom, co je jeho Otce, (*"Musím být v tom, co je mého Otce", prozradil ve svých dvanácti letech*), pak zřejmě už dospěl tak daleko, že se k tomu nemusel nutit, nucení přešlo do

samovolnosti. V té chvíli se vzdává této činnosti, která už jde sama, neboť se dostal na její vrchol, k přechodu na vyšší stupeň. Provedl něco obdobného, jako když rodiče poslali své děti k Ježíši. Teprve od něho se dovídáme, jak a kdy přejít z rodičovství (*"musím být v tom, co je mého Otce"*) do dětské bezstarostnosti. Dále nám dokládá, jaká míra nedokonalosti existuje při realizaci označené odchodem do Zaslíbené země, pak narozením v Betlémě, pak po křtu v Jordánu (*následuje překonání pokušení Satanem jako žádoucí stabilizátor stavu*) a posléze při ukřižování (*s příslušnou zradou Jidášovou, zapřením Petrovým, neutuchající oddaností Janovou a třídním pobytem v hrobě*). Budu si v následujících výkladech vypomáhat těmito obdobími, protože některé paralelnosti výmluvně dokumentují i začáteční řešení problémů.

Po těchto dovětcích k minulým krokům si troufám konečně přistoupit ke třetímu kroku.

3. krok: Vzít svůj kříž.

Bylo by dobré, kdyby člověk mohl tento kříž brát až po tom, co se jako dítě setkal s Kristem.

*(Toto setkání a návrat od něho jsem nazval ve spise *Mystická koncentrace*, který měl zastupovat tento druhý díl SJ, "vystoupením z Otcova domu", a ve stávajícím druhém dílu SJ jsem se už pokusil rozumným způsobem zpřístupnit tuto myšlenku. Jsem si však stále vědom toho, že tento krok je velmi těžký, a měl-li by být prováděn jen vmýšlením, nebyl by vlastně proveden. Musí mu předcházet onen dotyk s věčným životem, aby byl tento počín reálný.)*

Předpokládejme tedy zatím přes všechny výklady o sebezapření a o přístupu k Ježíši, že se člověk nedokázal ani soustavně zapřít, ani se nedotkl Ježíše, což je případ nejtěžšího začátku. Brát svůj kříž jsme donuceni všichni, ať chceme či nechceme, ať reptáme, nebo jej bereme dobrovolně. Můžeme se však snažit jej maximálně přenést na jiné a co nejvíce se ho zbavit.

Tenhle způsob nesení kříže odpovídá nulovému způsobu sebezáporu. Člověk nese kříž za sebe, tj. jen proto, že tím řeší své záležitosti, a že by je jinak nevyřešil.

Nelekejte se, nebude třeba se do něčeho uměle vmýšlet, jen bude třeba pochopit, proč Ježíš přišel na svět a jaký kříž nesl a proč ho nesl. Na tomto stupni nedokážete jinak následovat Ježíše Krista než nést svůj kříž ze stejného důvodu, pro jaký ho nesl on.

Vím, že se nesmím dopustit té taktické chyby při výkladu a radit vám, abyste nesli kříž za Ježíše, protože ponese te zatím jen a jen svůj kříž, nic více. Přece však vám poradím tak, abyste, berouce svůj kříž, pomáhali jej nést Ježíši. Aby se to mohlo stát, musíte být poučeni o tom, proč nesl Ježíš kříž za jiné, a proč se tím stal naším Spasitelem. Nedovíte se nic více, než že podkládal svému lidskému životu jiný smysl než my, účel věčný. Každý, kdo svému životu udílí smysl věčný, už se stává Ježíšovým spolupracovníkem, setkávají se na stejném pracovišti, abych tak řekl, neboť on na tomto poli jako Kristus působí dříve než Abraham, byl tam a je neustále, kdežto my teprve vystihujeme jeho záměr a připojujeme se k němu.

(Vraťme se aspoň pomocně v poznámce k moudrému přepisu téhož v pohádce o Honzovi, který se s bratry jal osvobozovat princeznu. Co Honzovi bratři považovali za zbytečné a zdržující, to Honza řešil a tomu se nevyhýbal. Ukázalo se, že právě všechno to bylo nakonec rozhodující při vlastním osvobození princezny. Ani princezna by byla nemohla Honzovi pomoci, kdyby byl neměl nevybrané ovoce svých skutků, jak by se vyjádřili Indové. Tady je velmi pěkně symbolicky vysvětleno, jak se máme podílet na spáse - na osvobození princezny.)

Co je to setkat se na stejném pracovišti s Ježíšem? Jeho pracoviště je to, kde on nedělal vůbec ani trochu něco pro sebe. Velmi nám pomáhá, že Ježíš mluvil o nesení vlastního kříže, nikoliv o provádění různých povinností vůči komukoliv. Chybný výklad si všímá faktu, že v době Ježíšově práce byla považována za těžké břemeno, a kdo na to měl a mohl si to dovolit, nepracoval, neboť práci považoval za zatížení, které se dá připodobnit k nesení kříže. Ježíš však nikde proti práci nevystupuje, naopak praví, že je dělník hoden své mzdy, a zve všechny, kdo pracují, k sobě, že je občerství.

V lidské činnosti je opravdu první klíč ke království božímu, a proto Ježíš správným činům věnoval nejvíce pozornosti. Nebudu zde opakovat výklad podobenství o postavení služebníka na poli a v domě Hospodářově, jen na něj odkazuji. Naváží přímo jen na charakter lidské činnosti, ve kterém se skrývá zárodek další kvalitativní proměny činnosti, na kterou Ježíš soustavně ukazoval.

Řekli jsme si, že lidská činnost se liší od činnosti zvířat také tím, že je nesespecializována, že se rozrůstá do neuvěřitelně složitých a nepředvídatelných kombinací, i když zůstává i pro člověka nejschůdnější životní cestou, aby se co nejvíce specializoval, nechci říci po vzoru zvířat, ale zaručeně podle úrovně

zvířecí činnosti, která je specializována a tím zvířeti umožňuje minimální vynaložení tělesných a duševních sil, tedy po jisté stránce šetření organismu, po jiné jeho vývojovou stabilizaci, téměř přešlapováním na místě. Nedivme se, že také lidé, kteří před námi hledali cestu k Bohu, specializovali se jen na toto hledání, zcela podle Ježíšova doporučení "hledejte království boží". Jenomže jim vypadlo nepatrné slůvko "především" a pak mnohé, co s touto výhradou souviselo.

Ježíš si byl dobře vědom toho, že člověk není schopen nic vykonávat dokonale, a že nastává nebezpečí, že bude-li chtít dělat všechno dokonale, propadne malomyslnosti, zmaří své dílo, začne podléhat skrupulím, protože je-li aspoň trochu soudný, musí přijít na to, že není schopen v ničem dokonalosti. Pak ovšem je důležité, aby zdokonaloval aspoň a především to nejdůležitější, a to je ono hledání království božího, ostatní pak aby nepřehlížel, nebagatelizoval.

(Pokusil jsem se to ukázat na pohádce o Honzovi.)

Proto Ježíš neměl nikomu za zlé, že si přál uzdravení a vůbec si nepřál království boží. Kdo chtěl být uzdraven, toho uzdravil, kdo hledal království boží, tomu ukazoval cestu do něho. Jistě vám však neušel rozdíl, mezi tím, jak Ježíš uzdravoval a jak lidem pomáhal ke vstupu do království božího. K uzdravení stačilo, aby si nemocný přál **především** být uzdraven a uvěřil v Ježíšovu moc uzdravovat, někdy ani toho nebylo zapotřebí.

(Viz chromý u rybníka Bethesdy.)

Ke vstupu do království božího však nestačilo především si přát vstoupit. Řekl-li Ježíš "hledejte především království boží", nedodal, že tím do něho vstupujeme, nýbrž jen, že "vše ostatní nám bude přidáno", a také ukazoval, co bude člověku na každém stupni vývoje postupně přidáváno, a kvůli nám prožil vzorový postup. Vždycky mu bylo přidáno tolik, kolik potřeboval, aby mohl ukazovat vzestup člověka až k Bohu, do věčného života. Měl sice před námi velkou výhodu, že byl vtěleným Bohem a že se nemohl mýlit ani ve volbě prostředků, ani v jejich účincích, ale měl velkou nevýhodu proti nám, že musel ukazovat všechno, tj. všechno nést za všechny, kterým to ukazoval, a dodnes za ně, to, co ukázal, nese.

Protože se však tělesně stal člověkem, musel všechno vydobýt pro člověka, do kterého se vtělil, abychom i vy věděli, jaký boj nás čeká a za co máme bojovat. Kdokoliv z nás vědomě nastoupí cestu do věčného života, *(říká se jí cesta přímá na rozdíl od cesty nepřímé, po které jdou všichni lidé nevědomě také do*

věčného života, jenže za lidský život tuto cestu nezdolají. Stávají se součástí onoho obecného tažení, o němž už byla řeč, tažení, které působí pomalu, ale jistě, nikoho však neušetří (tápání, strádání, bloudění, zbytečných návratů a opakování), je svědkem toho, že se mění silou, která není jeho. Není nutné, aby si uvědomoval, že spolupracuje s Kristem, ale v určitých rozhodujících chvílích, nezbaví-li se pocitu osobního osamocení, třeba klamného (jako učedníci Páně na rozbouřeném jezeře, když Ježíš spal), nepřekoná svůj strach a bude muset moment určitého přechodu opakovat tak dlouho, dokud vědomě sám nepřejde. O sílu, kterou dostáváme od Krista, se musíme umět opřít, nesmíme ji nechávat ladem. Proto bude dobře, bude-li pro nás Ježíš vždy symbolem člověka, který ví, co má dělat, aby došel do království božího. Stačí, ví-li to on. My pak se můžeme o jeho zkušenost jen opřít, a budeme svědky toho, že s tímto spočínutím v něm přibude i síla k uskutečnění, a dostatek vědomostí o cestě.

Ježíš se vymkl právě svou činností z onoho obecného tažení, o němž už byla několikrát řeč, a svým příkladem předešel všechny ostatní lidi tím, že byl činný do krajnosti. Nedokázali bychom napodobit ani jeden jeho čin co do převratných následků, které měl. Proč tomu tak je, o tom se dovíte o něco dále.

A tu je právě odpověď, jak ho můžeme a máme následovat. Čím dále tím méně se opíral o lidskou sílu (*tj. o onen běžný příděl uvědomovací síly, kterou máme všichni k dispozici*) a dokazoval, že se dá provést silou, která není z něho, z člověka (*tj. která je co do úrovně vyšší silou uvědomovací*). Zastihli jsme ho jako malé bezmocné dítě, stejně bezmocné jako jsou ostatní děti, historie nám pak vypráví o jeho činech i o jeho moudrosti. Obojí je spolu organicky skloubeno. Historie nám však také vypráví, že když ho opustila ona síla navíc,

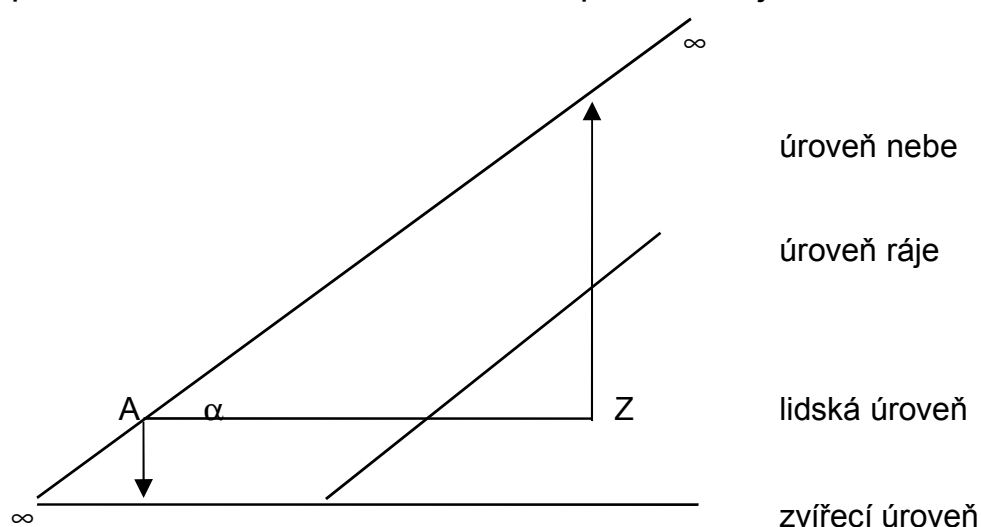
(Viz jeho slabost při závěrečném nesení kříže, kdy mu pomohl nést Šimon Cyrenejský a jeho zvolání na kříži, které tuto slabost mělo potvrdit: "Bože, proč jsi mne opustil?"),

byl zase bezbranným a dokonce si přál jím být, jak víme z jeho výroku při zatčení. Mohl nám jasněji ukázat, kde hledat sílu, kterou disponoval, která mu otevřela nebe a kterou táhl všechny? Cožpak neukázal celým svým životem, jak se lze z bezmocnosti dítěte dostat do Jordánu, k nejvyšší moudrosti, a ke vzkříšení k věčnému životu? Avšak ani ve všem rozhodující spojení s Bohem (*"já a Otec jedno jsme"*) nepřičítal sobě, tedy ani si je nepřivlastňoval (*prohlásil proto o sobě, že je menší než Otec, jeho velikost nebyla z něho, nebyla jeho, nýbrž byla to velikost a sláva*

Otcova. "Jen Otec v nebesích je dobrý", řekl), proto, když jej pomoc Otcova na kříži opustila, nerouhal se, nýbrž odevzdal Bohu ducha. To jsou nesmírně cenné příklady.

Chceme-li pokročit ve výkladu, musíme si aspoň obrazně vysvětlit rozdíl mezi činností lidskou a "nečinností" Ježíšovou, a proč se pomocí činnosti můžeme dostat do této nečinnosti, a jaký to má význam.

Pomohu si obr. č. 6, na němž je vývojová úroveň lidství označena bodem A. Je to symbolické označení úrovně vědomí. Pod A a úsečkou AZ je označena jinou rovnoběžkou zvířecí úroveň a ostatní dvě úrovně, které nás zajímají, jsou označeny přímkou nebe a rovnoběžnou s ní přímkou ráje.

Obr. č. 6

Opět vám chci připomenout, že tímto zobrazením č. 6 se nedají vyjádřit všechny závislosti mezi různými úrovněmi vědomí, mezi lidskými a zvířecími a mezi nadlidskými, nebem a rájem. Hlavní vztahy se však dají pomocí tohoto schématu aspoň představit.

Začněme úsečkou AZ, která je rovnoběžná s přímkou zvířecí úrovně vědomí. Člověk se liší od zvířete, které žije volně v přírodě (*a jen to mám na mysli*), hlavně tím, že se nejen stará o to, jak se zachovat naživu (*pud sebezáchovy*) a jak zachovat druh (*pud pohlavní*), tedy není ovládán jen pudy, nýbrž i rozumovými pohnutkami.

Vysvětlím blíže napřed stav zvířete: Zvíře se především snaží najíst a napojit. Celý svůj život se specializuje na tyto dva

úkony, každé zvíře po svém, podle svého ustrojení. V úzce vymezeném čase se postará také o rozmnožení. Jinak se nedá svým pohlavním pudem rušit. Nepotřebuje-li ani jíst, ani střídat potravu, ani se pohlavně vyžít, odpočívá nebo spí, zachovávající vrozenou opatrnost. Různé druhy zvířat stačí ještě více či méně dokonale se starat o svá mláďata.

Přejdeme na úsečku AZ. Je rovnoběžná s přímkou zvířecí úrovně proto, abych znázornil, že činnost lidská je obdobná s činností zvířete. Bodem A, který bychom mohli nazvat bodem lidství, rozumíme dnes po dovršení vývoje lidského plemene jednak narození člověka, jednak jeho dětství a také stav, ze kterého se dá přejít na obdobnou úroveň zvířecí. Všimněme si zatím jen této poslední možnosti. Pokud člověk nejedná z jiných pohnutek, než aby se najedl a zaopatřil se vším potřebným pro svůj život a ve zbytku bdělého stavu jen odpočívá nebo z něho přechází do spánku, snižuje se na úroveň zvířecí. Odtud šipka z bodu A vedená k úrovni zvířecí. Za těchto okolností, při tomto využití lidského vědomí, člověk podléhá stejným závislostem, jaké platí na úrovni zvířecí. To znamená, že se časem opotřebuje a zemře, jako zvíře. Bod A je také závažný tím že z něho má člověk nejbližší do stavu nebe. Proto Ježíš mohl říci, že máme být jako děti.

Ovšem jen v tom smyslu, jak jsme si vysvětlili: Dovede-li rodič dítě k Ježíši.

(Toto nebylo lze vysvětlit, dokud si vykladači Písma všímali jen slov Ježíšových a nespojovali je organicky s událostí, která při nich probíhala, a dokud také tu nevysvětlili.)

Nastává jen **osobní** dotek člověka - dítěte s Bohem dotek pociťovaný osobně,

(proto např. katolická církev tolik dbá na to, aby člověk věřil v osobního Boha, Išvaru),

nic více. Člověk pak žije dál s následky tohoto doteku. Průsečíkem bodu A s různoběžkou "nebe" chci označit nejen fakt, že se do člověka nebe vlévá v okamžiku narození, nýbrž i, že do něho od té doby pořád přetéká, avšak s jinými účinky než při doteku. Z něho natrvalo bere svou existenci, své poznání a svou lásku, jak mu to dovoluje lidský organismus a jak člověk limituje tento vliv především svou činností. Nastává zvláštní situace. Nebe je stále stejně nakloněno k člověku (*úhel alfa sevřený úsečkou AZ a přímkou nebe zůstává invariabilní po celý lidský život*), pokud je živý, ale člověk se mu vzdaluje (*přestože se úhel alfa nemění za žádných okolností. Je mylné říkat, že "Bůh se hněvá". Osobní*

pojetí Boha má své vysvětlovací meze.) Lidská úroveň vědomí je propojena se stavem nebe pořád stejně jako ve chvíli narození. Je to vnitřní kontakt pod povrchem našeho vědomí.

(Vzpomeňte si na obrazné rčení o tom, že Bůh je pod povrchem všeho, i nejmenších částí hmoty, a totéž platí o vědomí, o lásce. Smysl toho je, že Bůh zvnitřku řídí navenek, ale nic a nikdo z vnějšku neřídí jej. Zdánlivou výjimku představuje člověk vědomě spojený s Bohem. Dospěl k tomuto stavu opačným směrem, takže po této lince může získat od Boha "povolení" k něčemu, co by se jinak nestalo. Povolením míním moc k provedení. Tak prováděl např. Ježíš zázraky.)

Z obrázku se dá také přiblížit porozumění Ježíšovu výroku: "Království boží násilí trpí a násilím je dobýváno." Dospělý člověk neustále se vzdaluje království božímu, čím více se přibližuje ke krajní pozici Z, ze které lze jedině přejít do království božího. Proto musí učinit násilí sobě (*sebezáporem, nesením kříže*) a musí učinit násilí království božímu tím, že se vzepne vzhůru ze své hloubky a prorazí vzhůru do nebe (*řečeno symbolicky*), třebaže ani neví, že to činí. Z dalšího rozboru lze pochopit o tom více.

Ježíš nám prozradil, že děti jsou blízké království božímu. Vyjděme z tohoto jeho poučení jako ze základní pravdy, z axiomu, o kterém nebudeme diskutovat. Podle toho a podle ostatních jeho poučení jsem narýsoval obr. č. 6. Dospíváním se člověk vzdaluje království božímu, a to nikoliv svou vinou. Je to zákonitý proces vrůstání do úrovně, na které se ocitl svým narozením na světě. Ježíš pak od člověka chce, aby se narodil znovu z vody a z ducha, ale vylučuje možnost návratu do matčina lůna, čímž prozrazuje, že člověk se musí narodit z místa, na kterém se ocitl, nebo z pozice, ve které se právě ocitl. Nikomu, kdo čte evangelia a kdo se rozhlíží po historii křesťanských světců, nezůstává skryto, že nejsnazší vstup do království božího je připraven pro člověka v krajní pozici, kterou jsem na obrázku označil Z. Krajní pozicí Z, která nikoho nemine, je pochopitelně fyzická smrt. Měl bych být však opatrný i v tomto tvrzení, o jehož pravdivosti nikdo nemůže pochybovat. Celou řadu lidí, možná většinu lidí, smrt překvapí dříve, než vstoupili do krajní pozice tak, jak mám na mysli a jak je výhodno z hlediska vstupu do království božího. Vhodná je jen ta pozice, při níž člověk konečně jednou bere svůj kříž bezvýhradně, bez lítosti, odevzdaně, bez nároků na návrat do provizoria, kterému říkáme lidský život, a pokud možno i bez výhledu do nebe (*viz Ježíšův výrok na kříži: "Bože, proč jsi mě opustil?"*).

Všechny tyto podmínky, které by bezpečně vedly do nebe, a které představují vrcholné násilí vůči království božímu, málokdo splňuje i v okamžiku smrti, tím méně někdy v plném rozběhu života. Proto bychom se neměli spoléhat na to, že "nám to vyjde" v okamžiku smrti nebo v nějakém jiném příznivém okamžiku pozemského života, a měli bychom záměrně spět k tomu **okamžiku**, prosím, okamžiku, ne období nebo k vývojovému stádiu. Jako fyzická smrt nepřichází proto, že se na ni člověk duševně připravil, nýbrž že fyzicky dožil, tak tento žádoucí okamžik nikdy nepřichází ve chvíli, kdy si ho přejeme, nýbrž podle slov Bible tak, že nevíme dne ani hodiny. Ježíš však upozorňuje, že přes tuto neznalost můžeme pozorovat známky, jak on tomu říká, blížícího se konce světa, a tyto známky podrobně vylíčil. Jindy mluvil o pučícím stromu, který je u nás známkou blížícího se jara, a tedy i blížících se žní, jakéhosi vegetačního konce.

V případě konce světa jde o známky hrozné, v případě druhém, při nastávajícím jaru nebo nastávajících žních, jde o známky oblažující a nadějně. Obojí se děje, a celý středověk nezkušené učitelé mystiků měli s těmito úkazy plné ruce práce, často si s nimi nevěděli rady, nebo je přeceňovali či nedoceňovali. Ani jedna z těchto známek, ani jejich komplexní soubor ještě nejsou samotným znovuzrozením. To může nastat jen v krajní pozici "Z", ke které však lze dospět záměrně, ne sběhem událostí.

Řekli jsme si, že krajní pozice Z nastává někdy v okamžiku smrti. Člověk neví, že nastává, podle okolností někdy velmi často, někdy méně často, daleko dříve než fyzická smrt, ale vždycky v životě člověka mnohokrát. Protože však o ní člověk neví a nerozezná ji, tím méně ji umí navodit, nedokáže ji ani využít k rozšíření vědomí, kterému nábožensky říkáme znovuzrození.

Chtěl jsem těm, kteří měli touhu vejít do království božího, ukázat, jak jsem z krajních pozic přecházel do rozšířeného vědomí, do jistot, které jiné životní pozice nepřinášejí, jichž nejsou a nemohou být nositeli. Dlouho jsem si neuvědomoval, že těmto lidem nepomáhám, jak jsem si přál. Co bylo platné, že jsem jim správně vysvětlil, za jakých podmínek se zákonitě musí dostavit rozšířené vědomí, když oni všichni jednohlasně tvrdili, že mně ke krajní pozici přispěly události, které se kolem mne zběhly (*jednou že jsem nemohl žít pro to, pro co jsem chtěl jediné žít, po druhé proto, že jsem měl být zabit v koncentračním táboře a vzdal jsem se života*). Tvrdili, že se jim nic takového nepřihodilo, a proto naléhavost situace nebyla nikdy krajní, nedospěli k naléhavosti za pomoci událostí. Nikdy jsem však netvrdil, že události, ke kterým došlo v mém životě a jejichž výslednicí bylo rozšíření vědomí,

představují ideální přechod do stavu rozšířeného vědomí. Došlo k nim proto (*a tady nevyjmenovávám všechny důvody jejich vzniku*), že jsem neznal obecně platné zákonitosti přechodu a že jsem k tomu přechodu došel živelně, lépe řečeno, že jsem proti sobě poštvál průběh událostí, vyprovokoval jsem svým myšlením a jednáním běh událostí až ke kritickým koncům. Když jsem konečně poznal, že člověk si sám vytváří tak zvané objektivní podmínky života, pochopitelně ve spolupráci s jinými lidmi, zvláště nejbližšími, začal jsem vědomě řídit to, čemu lidé říkají osud, a také to, čemu říkáme příprava rozšířeného vědomí. Všiml jsem si, že ani Ježíš nepředpokládal, že by v dohledné době došlo k masovému přechodu do rozšířeného vědomí, a proto ve svém učení vytkl jen krajní situace vědomě nenavozené člověkem, které vedou k rozšířenému vědomí, jemuž říkal blahoslavenství.

(Kdo však dokáže Ježíše a všechny jeho spolupracovníky i odpůrce považovat za součásti jedné a téže lidské bytosti, dojde k jinému, dokonalejšímu názoru, který zde zatím neuplatňuji.)

Vedle tohoto zjevu a nezakrytě vysloveného způsobu přechodu, Ježíš vyslovil zastřeně, symbolicky, též obecná pravidla přechodu, která se netýkají zarmoucených nebo pronásledovaných, tedy lidí v krajních situacích, nýbrž všech ostatních lidí, tedy zbývající většiny, která si buď nepřeje hledat království boží, nebo nepocituje naléhavou nutnost je najít.

Je třeba ještě předeslat, že kdyby bylo možno mít vliv na události tehdy, když si člověk přeje je ovlivnit ve svůj prospěch, a kdyby za těchto podmínek mohl tento vliv provádět soustavně, dávno by byli lidé tuto zkušenost nabyli. Protože však je možno mít vliv na události jen za splnění podmínky "hledejte především království boží", pak řízení událostí patří mezi ono všechno ostatní, co je při takovém hledání přidáno.

Jestliže však někdo, hledaje království boží především, také si všímá, jakým způsobem je mu všechno ostatní přidáno, může z těchto pozorování vyvodit velmi užitečná pravidla, např.:

1. Je-li veškerá činnost pojata jako hospodaření se svěřenými hřivnami,

2. pak také události začnou být svěřenými hřivnami,

(v Ježíšově podobenství je událost označena záměnou hřivny za město, se kterým bude třeba zase nadále hospodařit),

3. a činnosti i události začneme záměrně používat ve stejné funkci jako kdybychom hledali království boží. To znamená, že i ten, kdo nehledá království boží a nemíní je hledat, použije-li své

činnosti a události, které se ho týkají, jako svěřených hřiven (přičemž není rozhodující, ani kdo mu je zástupně přikázal nebo nařídil, ani jakou moc má ten, pro něhož hospodaří, ani kdo to je, ani "kterak se to může stát", že někdo takový, nám naprosto neznámý, nám dává úkoly nebo nás staví před určitou situací) a hospodaří s nimi podle svého nejlepšího rozumu, jako řádný hospodář, s veškerou péčí řádného služebníka, důsledně a bez mezer, způsobí, že jednoho dne přijde hospodář a zúčtuje s ním, tj. rozšíří (v kladném případě) se jeho vědomí (např. místo dvou hřiven dvě města). Zjišťuje pak, že místo dosavadních schopností, pomocí nichž hospodařil se svěřenými hřivnami, má k dispozici schopnosti znásobené, s nimiž by ovšem měl zase hospodařit jako se svěřenými a ne se svými, nechce-li, aby se vývojový proces zastavil.

Nepřeje-li si to (a přál-li by si to, byl by to druh přivlastňování, který by zrušil další vývoj), dostaví se samovolně nejen poznání toho, co dosud jmenoval osudem a co měl jmenovat neznalostí sama sebe, ale i poznání vlastní připravenosti k čemukoliv, z čehož vznikne nejen jistota v počínání, ale i trvalé zařazení sebe, kam ve stávajících závislostech dotyčný jedinec patří. Jinými slovy: ubrání se pádům.

Nestranní pozorovatelé kolem takového jedince začnou mít dojem, že mu vychází něco, co jim by nikdy nevyšlo, dále, že mu jeho okolí slouží, aniž on je o to požádal, nebo se o to snažil, aby mu sloužilo. Kdyby se totiž o to staral a snažil, zrušil by vývojový proces, a jen něco by se mu dařilo, jiné nikoliv, jako jiným lidem. Ježíš proto tak důtklivě nařizoval svým učedníkům bezstarostnost, aby on vůbec mohl a směl působit způsobem, při kterém lidská starost nemá místo, neboť je dokonale zastoupena moudrostí boží, jinak řečeno novou úrovní závislostí, na níž se ocitá každý, kdo hospodaří se svěřenými hřivnami ne pro sebe.

(Všimněte si, co jsem napověděl. Každá úroveň bytí i vědomí je řízena moudře vzájemně skloubenou řadou závislostí. Pokud jde už o úroveň, na které se projevuje vědomí rostliny, zvířete nebo člověka, je do ní vetknuta už určitá míra péče příslušných tvorů, pomocí níž se pevně přidržují své úrovně a nemohou z ní vybočit. Za to jim ta která úroveň skýtá určitou řadu relativních jistot a řadu uspokojení. U člověka touto péčí je starostlivost. Ta není na závadu jen tehdy, nemíní-li člověk vybočit z úrovně, na které se ocitl.)

Pokusím se vysvětlit, jak nedokonalý je dojem zevních pozorovatelů (a mezi ně ještě dlouho patří i člověk, který toto

všechno zažívá) o tom, že takovému člověku všechno slouží. Jen do té doby mu všechno slouží, dokud stojí neochvějně ve službách hospodářových ne svých (*přestože hospodáře nezná, ani ho nikdy neviděl, ani neví, jak věci řídí*). Učedníci, kteří pluli po jezeře s Ježíšem, který spal (*symbol hospodáře, který tu zdánlivě není, nebo jako by tu nebyl*), ocitli se se svou lodí v bouři a začali se strachovat o své životy (*čímž jim začalo jít o ně, přestali být ve službách Ježíšových*). Museli slyšet od Ježíše tvrdou výtku, proč se strachují, zdali snad není s nimi. Tento předpoklad, že ten, pro koho hospodaříme, je s námi, i když nezasahuje, i když ho nepoznáváme jako jednajícího, je nesmírně důležitý, neboť on nás snadno udržuje na úrovni, na které se nám věci daří jinak než dříve, čili na úrovni, kde podléháme zákonitostem, jiným závislostem než dříve.

Řeknete si zajisté: "Vždyť na nás chce tu nejabsurdnější, slepou víru!" Mýlíte se. Přeji si jen, abyste důsledně stavěli na zkušenostech, které jste nabyli a nespustili jste se svých zkušeností (*neboť vy se dovídáte, že je někdo s vámi, a této zkušenosti se máte držet, i když v dané situaci nic tomu nenasvědčuje, že tomu tak je i tentokráte. Chce se na vás určitý druh sebezáporu*). Petr šel kdysi po vodě, pokud se opíral o svou zkušenost, jakou měl v Ježíšově moci a ve svých prvních krocích po vodě, z nichž se přesvědčil, že po ní opravdu může jít.

Snad už mohu vyslovit základní poučení: Člověku, který se opírá o zkušenosti z dosavadního sledu příčin a následků, vystavuje se tomuto řádu na milost a nemilost. Kdo se opírá o zkušenosti, které se dají nazvat hospodařením se svěřenými hřivnami a se soustavou z toho pocházejících nových příčin a následků, ten se vymyká, aniž ví jak, (*a jen potud, pokud o to nestojí a chce jen hospodařit*), z dosavadní úrovně příčin a následků. Co připadá pozorovatelům jako že mu všechno slouží, to je něco zcela jiného. Jsou připraveny příčiny a následky na různých úrovních. Naplní se jen ty, na které úrovni je člověk posbírání. Záleží především na něm.

Ježíš poskytl skvělé příklady přechodu buď do nebe, nebo aspoň do značně rozšířeného vědomí, u lidí, kteří o nic takového nestáli. A to je velmi důležité zjištění buď pro nevěřící, nebo pro ty, kteří sice věří, ale nestojí o království boží. I pro ně, kromě fyzické smrti, je připraven bod "Z" nebo bod snáze dosažitelný, který je na obr. 6 znázorněn všemi body od průsečíku úsečky AZ napravo, a z něhož místo do nebe lze dospět do ráje.

Viz případ lotra, který visel na kříži vpravo vedle Ježíše a jemuž Ježíš slíbil: "Ještě dnes budeš se mnou v ráji."

Např. Ježíš odpouští hříchy chromému, který zřejmě nestál ani o to, aby mu byly hříchy odpuštěny, ani aby se dostal do nebe. Toto je zvlášť názorný případ přechodu do vyššího vědomí, které je připraveno i pro ty, kteří po ničem takovém netouží, ale splňují přesto podmínky přechodu. Nemusí jít vždycky o splnění podmínek pro nejvyšší možné vzeptí člověka. Tak např. chromý u rybníka Bethesdy splnil podmínky nižší kategorie, abych tak řekl. Přál si být uzdraven a splnil podmínky cesty naděje v uzdravení, obecně cesty naděje, splnil podmínky krajním způsobem. Měl naději i tehdy, kdy jiný člověk by ji byl pozbyl.

Ježíš nadmíru jasně ohlásil, že všechny podmínky přechodu do nebe splňují ti, kteří vůbec o nic takového nestojí, ale nejvyšším eticky možným způsobem používají vůle. Při posledním soudu jsou spaseni všichni, kdo činili dobro bez ohledu na sebe a na svůj prospěch, a nevěděli, že to činí pro Krista. (*"Kdy jsme tě pane viděli hladového a dali jsme ti jísti?""Cokoliv jste učinili nejmenšímu z bratří mých, mně jste učinili."*)

Někteří mistři Zen buddhismu jsou dokonce toho mínění, že touha po nebi je překážkou přechodu, a mají pravdu v tom smyslu, že přát si království boží především bez toho, čím je praktické uskutečnění tohoto přání, nikdy nevede až do nebe, tj. do království božího. Jak jsme si už řekli, existují jasné spojitosti mezi jednoduchými formulkami, z nichž jednou je "hledejte především" a mez pro praxi určeným, podrobnějším rozpracováním těchže formulek. Tak např. "hledejte království boží především" je rozpracováno do formule "kdo chceš za mnou přijít (*tj. kdo hledáš království boží především*), zapři sama sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne." Takové hledání především už vede do nebe, protože v něm není obsažena jen touha po království pro sebe, nýbrž ta, i když je počátečním podnětem, je postupně obsahově pozměňována sebezáporem a následováním Krista.

(Ani v podobenství o hřívnách se služebníci neptají po účincích svého střádání!)

Ježíš nenechává trčet člověka ani při zmíněném rozpracování základního "hledejte především", nýbrž vede ho dále tím, že zase rozpracovává zvlášť ono "zapři sama sebe", dále ono "vezmi svůj kříž" a konečně "následuj mne", jak jsme si už několikrát vysvětlili. Je to jedinečná stavba, z níž chápeme, že nestačí říci jen základní poučení, nýbrž že je třeba soustavného vedení, aby se základní poučka uskutečňovala stále dokonaleji.

(Není tak snadné vidět celou soustavu učení Ježíšova jako celek, a daleko nesnazší je ji přiblížit těm, kteří ji jako celek

neviděli. Tuto soustavu jsem poprvé jako celek viděl v koncentračním táboře roku 1939, když jsem se bezprostředně před tím vzdal života. Viděl jsem ji tehdy celou v bezčasovém okamžiku do všech podrobností. Musel bych žít tisíc let, abych toto vidění napsal jako podrobný postup a přitom nejvyšší moudrost nezastřel. Tam v koncentračním táboře se mi nadmíru jasně ukázalo, kam až může dospět postupné poznávání, o které jsem se soustavně snažil před tím. Nesahá ani po kotníky onomu nazírání na pravdu, které jsem zažil v koncentračním táboře, a přece, kdyby bylo nepředcházelo onomu nazírání, nebylo by se ono nazírání dostavilo v takovém rozsahu a v takovém zabarvení, jak se s ním setkáváme v sérii těchto spisů.

Napřed byla metoda, a k té vás vedu, a pak to šlo bez metody dál. Ale bez metody by to nebylo šlo, jen s metodou rovněž ne do stupně, kam to dospělo. S tímtež zjevem se setkáváme při Ježíšových zázracích. Někdo např. toužil být uzdraven ze slepoty. Touto touhou se neuzdravil, kdyby ji však byl neměl, nebyl by zavolal nakonec Ježíše, aby mu pomohl. Opět vás žádám za prominutí, abyste prominuli Ježíši, že toho tolik řekl a tolik učinil, že neřekl jen jednu větu, že neučinil jen jeden skutek. Snad už nyní chápete, že si neodporoval, že máme být jako děti, abychom vešli do království božího a zároveň rozvedl jedno jediné základní poučení do tolika podrobností. Vždyť musel jít pro každého jinam. Základním znakem jeho milosrdenství bylo, že dokázal pro každého jít tam, kde dotyčný byl, a odtamtud ho vedl. Jakmile však někoho odvedl od vlastnictví, pak už chtěl nekompromisně, aby neměl ani majetek, ani strach, ani starosti, neboť přivedl-li někoho k sobě, a dovolil-li by mu zmíněné mít, byl by zrušil své vedení. Člověk vede sám sebe, když vlastní, a pak se podobá slepci, který se dá vést slepým - majetkem. Člověk se podobá živému, když se dá vést věčným životem, a v takovém případě se živým stane, nebo lépe řečeno, doví se, že živým je, a to bude mít převratný vliv na celé jeho myšlení a konání.

Kdyby byl Ježíš jen zemřel na kříži a jen vstal z mrtvých, měly by oba tyto činy jiný obsah, než když se staly po tom všem, co před tím učinil a řekl.

Ještě bych chtěl podotknout, že u mě rozepsat, tj. převést do jedné z časoprostorových forem, co jsem zažil bezčasově, bez tvaru, bez rozumových a smyslových pomůcek, je lidskou záležitostí, která nikdy není dokonalá. Teprve se tomu učím, a kdybych se přitom držel jen rozumových vývodů, kdybych jich nepoužíval jen jako interpretačních prostředků, vůbec bych tohle nenapsal tímto způsobem. Když toto píši, dbám onoho základního

*Ježíšova poučení: "Nestarejte se o to, co budete mluvit..."
Protože, kdybych se staral, vlastnil bych a ztratil bych vedení,
které je mi jinak k dispozici.)*

Připadá mi, že jsem si pomohl obr. č. 6 natolik, že mohu přistoupit k vysvětlení rozdílu mezi lidskou činností a Ježíšovou "nečinností" a říci, proč se můžeme do této nečinnosti dostat pomocí činnosti, a jaký to má význam.

Činností člověk vrůstá do úrovně označené úsečkou AZ. Je sice pravda, že se tím vzdaluje nebi a stále více se sblíží se zemí, myslím s lidskou úrovní, s lidským užíváním pozemských poměrů. Ale čím dále, tím více mu hrozí také, že bude se svými silami a možnostmi u konce, nebo že aspoň bude stále dokonaleji poznávat jejich omezenost. Bude se tím možná trápit, možná zneklidňovat, bude možná trpět pocitem méněcennosti vedle jiných lidí, kteří se mu budou jevit dokonalejší také proto, že je bude znát ještě méně než sebe.

Ti nejsnaživější ze všech budou toužit učinit daleko více než mohou. Toto Don Quijotství, toto bláznovství je základem vznešenějšího poznání než je běžné lidské poznání. Obvykle člověk sice jen sahá po ovoci, na které nedosáhne, ale jsou případy, kdy už nesahá, ví že nemůže dosáhnout, ale nedokáže zastavit běh své vůle. V tom případě rozpoutal sílu, která ztrácí uplatnění v pozemských, časných cílech, má moc ho odnést ke zdroji, ze kterého pochází. Člověk se mylně domnívá, že je to jeho vůle a že pochází z něho. Nemýlí se jen v tom smyslu, že vůli jako takové přiřkl své cíle, svůj směr, a do té míry vůle byla jeho vůlí. Ale neví, že kromě tohoto směru a kromě intenzity, s jakou směřoval, tj. do jaké vůle užíval, nic na vůli není jeho. Jeho vůle je nepatrnou součástí onoho obecného tažení, které se neprojevuje jen u člověka, nýbrž ve všem, co existuje v čase a v prostoru.

Všechno touto silou někam spěje, všechno a všichni se jí chápou po svém, užívají ji po svém, omezují ji v jejím působení (*všechno, o čem víme, že existuje, působí jako moderátor této síly*) a nedovolují jí, aby se vrátila ke svému zdroji, působí tedy jako poutač této síly. Mine-li se však vyprovokovaná vůle svým cílem, pak se řítí dále a strhává člověka. Nemůže ho strhnout nikam jinam, než kam ona, nejsou dále spoutána cíli, musí mířit. Lidé, kteří zažili tuto moc vůle, moc která dokáže člověka v pravém slova smyslu vytrhnout z lidského konceptu a převést ho za hranice lidství (*běžných lidských možností*), tito lidé interpretují toto vytržení různě podle toho, co před tím spustili z mysli, který konkrétní cíl jim unikl, v jakém oboru se stávají nečinní.

Napřed o vzácnějších, ale pochopitelnějších případech. Básník nebo umělec vůbec má svou představu o svém díle, kterou se snaží zprostředkovat světu prostředky, které má po ruce, jimiž umí zacházet. Je tu jednak myšlenka, ideál, jednak řemeslná znalost, zvládnutí prostředků, jimiž se dá tato idea předložit jiným lidem a umělci samotnému. Tyto prostředky nikdy nejsou tak dokonalé jako myšlenka nebo jako vůle po převedení myšlenky do přijatelné a pochopitelné formy, nebo do formy uspokojující po určité stránce samotného umělce.

V těchto případech tvůrčí vůle jednak předchází vlastnímu tvoření, jednak je přežívá tam, kde dílo **nemůže** být danými prostředky dále lépe vyjádřeno a nevystihuje úplně vnitřní představu umělcovu. Pak se může stát, pokud si umělec nezoufá nad nedokonalostí svého výplodu, nýbrž nadále spěje svou vůlí k něčemu o čem ví, že je neuskutečnitelné jeho silami a jeho vyjadřovacími prostředky, může se stát, že je odnesen svou vůlí od konkrétního stavu svého díla, osvobozuje se od něho a začíná něco, čemu jsme dosud říkali rozšířené vědomí. Všechno, co potom vznikne, nese už známku tohoto rozšířeného vědomí, můžeme říci zhruba od té chvíle až do konce tvůrčí činnosti umělce. Máme ve zvyku mluvit o lvím spáru v uměleckém projevu, a můžeme se s ním setkat jak v hudbě Beethovenově, tak i v Gitándžali Rabindranátha Thákura. Když se toto unesení nebo osvobození od konkrétního díla přihodilo umělci poprvé, nebyl si vědom toho, že se dostal do jiné tvůrčí sféry, ve které před tím nebyl, a že z ní bude brát potom inspiraci napořád, naučí-li se tam znovu a znovu vstupovat.

Nicméně, nutno si říci, že umělcovy vstupy jsou amatérskými pokusy vstupu do světa svobody a rozšířeného vědomí. Jsou proto někdy doprovázeny urputným, mnohokrát marným soubojem se sebou, s tím člověkem, který přitom musí být poražen, aby duch jeho díla mohl zvítězit. Tak dramatického boje je málokdo schopen, ba ani se mu neodvažuje a neumí vystavit. Mám na mysli tvůrčí vůli a vytrvalost umělcovu. Jednou i umělec se dostane za dramatické vpády do rozšířeného vědomí, a vstupuje tam jako Thákur s písní na rtech. Zajímavé je v tomto smyslu svědectví Flaubertovo nebo Kierkegaardovo.

Pro vaši radost však musím říci, že tento radostný vstup do rozšířeného vědomí je daleko přirozenější a dosažitelný pro každého z nás.

Ježíš nikdy nepronášel marná slova. Jednou řekl: "Radujte se, opět pravím vám, radujte se!" Tato slova musela nějak souvi-

set s celým jeho učením o hledání království božího, když na ně kladl tak velký důraz. Proč asi, kromě důvodů, které jsme si vy počítali v jiných spisech, první zázrak učinil v Káni Galilejské, kde proměnil vodu ve víno? Aby se lidé nakonec radovali více než na začátku a nám aby tato radost něco napověděla. Nejen to, že počáteční projevy rozšiřujícího se vědomí přinášejí radost a tou je člověk podněcován k ještě větší radosti a přenáší ji ze svých stavů do celého života, nýbrž i, že citová, emotivní stránka cesty není zanedbatelná. Proč asi Ježíš vodil své učedníky nejen na učené teologické disputace, ale i na svatby a veselí, patrně i do krčem?

Nedbáme-li na to, aby naše činnost byla radostná, nezaujmeme jednu důležitou složku své bytosti, ponecháme stranou svůj citový život, a to se nám vymstí, neboť my jsme připraveni a vybaveni pro komplexní vyžití. Tu součást svého vybavení, kterou nezaujmeme na cestě, protože si myslíme, že do ní nepatří, nebo se dokonce za ni stydíme, ta část nezůstane a nemůže zůstat ležet ladem. Bude překážet tam, kde by měla pomáhat.

(Poznámka: Kdo jste znali Přemysla Pittera, víte, že to byl nejen dobrý křesťan, ale dokonce dobrodinec lidstva. Zemřel ve vysokém věku roku 1977. Trvalo mně velmi dlouho, než jsem pochopil, jak může s tolika láskou všechno provádět. Měl jsem se možná od něho naučit mnohým jiným věcem než radosti, ale musel jsem se u něho naučit právě jí, protože jsem měl pochopit, že bez radosti by byl u svého díla nevydržel, byl by těkal.

Jednou, když jsem zpíval na jeho shromáždění v Milíčově domě v Praze, obrátil se směrem ke mně a napomenul mě, že zpívám příliš vážně. I píseň, která chvalořečí Bohu, není pravou chválou, není-li radostná. Po tomto napomenutí jsem začal posuzovat Pitterovo dílo pomocí principu radosti, a asi roku 1935 jsem si uložil, že ke všemu bez rozdílu, ať je to činnost nebo modlitba, budu přistupovat radostně. Tím si také vysvětluji, že roku 1939, kdy jsem se ocitl v koncentračním táboře, a byl jsem tam několik dní velmi zarmoucen nad vším tím, co jsem viděl a zažíval, jakmile jsem odevzdal svůj život, vrátila se jako první do znovunabytého života radost a už se z něho nevytratila. Kdybych se byl nenaučil přistupovat k věcem s radostí, nebyl bych se s ní shledal ve stavu a po stavu osvícení v takovém měřítku, že mne vrcholně naplňovala. Radost už byla do mne zapsána. Chvilkové její zaplašení nemohlo zničit její základy.)

Dá se dokonce říci, že radost je nedílnou součástí sebezáporu, ke kterému Ježíš nabádal. Právě Jidáš neměl radost z toho, že spolupracuje s Ježíšem, protože si zachoval lidské

výhrady proti jeho počínání, a to mu umožnilo, aby Ježíše zradil. Kdyby ho bývalo naplňovalo radostí, že může ve všem Ježíše poslouchat a že s ním může třeba jen chodit, nebyl by mu odporoval. My sami jsme ve všem nedokonalí. Mělo by nás naplňovat radostí, že můžeme spolupracovat na díle, které je dokonalé pro pomoc od zdroje dokonalosti.

Ježíš konal všechno radostně, a to je jeden ze základních kamenů jeho činnosti. Víte dobře, že, konáme-li něco radostně, ani nám nepřipadá, že bychom se vypořádávali ze svých sil, uděláme toho mnohem více, než kdybychom nepřizvali ke svému dílu radost.

Dalším znakem Ježíšovy nečinnosti při jeho obrovské činnosti je, že jak jsme si už částečně vysvětlili, při každém kroku, od pouhého lidství dále, nabízel schopnosti a síly, které nejsou normálně u běžného člověka v činnosti. O těchto silách a schopnostech dobře věděl, že nepocházejí z jeho lidské podstaty, nepřivlastňoval si je, bylo mu neustále zřejmé, že nejsou jeho, nýbrž, jak se vyjadřoval, aby mu tehdejší lidé rozuměli, byly od Otce. Víme však, že to nebyly jen síly a schopnosti Otcovy, jimiž disponoval, nýbrž že k němu přicházeli i lidé od Otce. Vyjádřil se např. o svých učednících, že je vybral Otec, ne on. Kombinací schopností od Otce s jednajícimi lidmi, kteří rovněž pocházeli od Otce, vznikaly situace od Otce. Mohl se pak plným právem vyjádřit o svých mučitelích: "Bože, odpusť jim, neboť nevědí, co činí", a nemohl se přitom znepokojovat, i když objektivně vzato, bylo počínání mučitelů krajně nepřijemné.

Z Ježíšových vysvětlení vyplývalo, že nemusel nic připravovat, protože znal připravenost věcí a událostí na úrovni, na které bylo zapotřebí, aby v příslušné době události probíhaly. Tohle platilo od nejmenších podrobností až po zásadní změny. Věděl stejně dobře, kde učedníci najdou oslici s oslátkem, jako věděl, co se s ním všechno stane.

Byl bych nerad, abyste z toho primitivně a nesprávně usoudili, že vše bylo dokonale připraveno, už napřed vyřečeno proroky, a jinak se to nemohlo stát. Nezapomeňte na dřívější poznámku, že všechno je zároveň připraveno na různých úrovních. Ježíš přesně věděl, na které úrovni se nachází, a pouze vplouval do tamní připravenosti věcí. My, kteří nevíme, kde jsme, odkud přicházíme a kam spějeme, v pravém slova smyslu se plácáme na své úrovni, mnoho věcí tam pleteme, zkazíme, takže náš pobyt na příslušné úrovni se prodlužuje, nebo opakujeme své chyby tak dlouho, až na ně přijdeme a až se odhodláme je napravit a najdeme také sílu k

tomu, abychom to učinili. Co je nám platné, že věci a události jsou opravdu připraveny, když my ani nerozumíme jejich výchovnému smyslu, ani se neumíme podle nich zařídit tak, abychom nemuseli tolik činit, když už všechno je učiněno, a stačí jen přivolovat.

Nikdy není správné se trpně odevzdávat běhu událostí, pokud jim nerozumíme. Je třeba si umět vybrat z mnoha běžných variant tu vhodnou. A to se děje bez starosti. Pokud ještě máme starost, abychom vybrali tu pravou variantu, prozrazujeme, že událostem nerozumíme. Jsme potom činí tím nesprávným způsobem tam, kde Ježíš byl už zcela nečinný ve smyslu starostlivosti, protože věděl, co má učinit. A když už to věděl, stačilo, aby v pravém slova smyslu jen vplul do připravených situací, aby neodporoval těm, které jsou pro něho nevhodné. Proto, když ho chtěli kamenovat, unikl zprostředka nich, když ho chtěli ukřižovat, neunikal, neodporoval, dokonce přisluhoval.

(Poznámka: Měl jsem velké štěstí, že jsem vedle sebe viděl žít světce. Byl jsem od první chvíle setkání s duchem jeho činnosti přesvědčen, že je to světec. Podle čeho jsem to poznal? Především z jeho činnosti, která byla tak bohatá, že jiný by pod ní padl. Uměl se hluboce ponořit do své modlitby, ale my všichni, kteří jsme ho znali, víme, že jsme nebyli dost dobře schopni postihnout, jakým způsobem se ponořoval do své činnosti. On sám o sobě řekl, že kdyby se byl nenaučil jednat, nebyl by se naučil ani modlit, nebo by se modlil falešně, ne dost hluboce a upřímně. Protože však jeho modlitba vyplývala z jeho činnosti, byla tak čistá a tak radostná jako jeho činnost. Pokusím se však přece jen trochu proniknout do jeho činnosti.

Kdyby byl třeba jen v nejmenším považoval svou činnost za svou, nebyla by se mu ani tolik dařila, ani by byl na ni nestačil. On však činnost, kterou prováděl, nikdy nepovažoval za svou, nýbrž za Kristovu. Nevyjádřil jsem se dost přesně. Měl jsem říci: Byl si jist, že je to Kristova činnost, a že jí zůstává a nepřestává být tak dlouho, dokud on následuje při ní a celým svým životem Krista. "Běda, jsme-li sví, a nejsme-li Kristovi", to byl duch jeho života. Jak je to trudné být sám se sebou, cítit se být opuštěn od Krista. Pak nemůžeme učinit nic z toho, co učinil Ježíš. A Přemysl Pitter, a to je ten světec, o kterém mluvím, dělal zázraky. Všichni jsme toho byli svědky. Nás sice zaujaly jen ty zázraky, které byly očividné, ale v jeho očích bylo daleko větším zázrakem, že vůbec mohl a směl dělat, co dělal. V lidských silách to nebylo, ani sebedokonalejší lidská starostlivost by byla tomu neprospívala. Jednal bezstarostně, a proto neodstraňoval pomoc boží ze svých skutků. Jeho bezstarostnost byla u něho na místě, protože

nekonal své dílo, nýbrž dílo boží. Ukazovalo se, že nebylo ani rozhodující, zdali se mýlil ve svých odhadech, pokud to byly jeho odhady - to byla jediná jeho slabost, že si část odhadů ponechal jako své. To mělo velkou výhodu v tom, že světští lidé, kteří potřebovali jeho dílo vidět lidsky, jako dílo dobrého člověka, aby se vůbec k němu mohli připojit, tito lidé se chápali jeho omylů a hleděli mu lidsky pomoci. A tak se stalo, že mu pomáhali lidé, kteří by se nebyli připojili k nějakému náboženskému dílu. Byli přesvědčeni, že jde o ryzí sociální dílo a dokázali prominout a přehlédnout, jak oni říkali, náboženské roucho díla.

To platilo zejména o jeho zachraňování německých dětí v pohraničí po druhé světové válce. Lidé tehdy měli ještě v živé paměti zvěrstva a popravu, které u nás páchali nacisté, a svou zlobu přenášeli i na nevinné Němce a na jejich ještě nevinnější děti. Bez přehánění můžeme říci, že Pitter zachránil tisíce dětí před jistou smrtí. A k tomu potřeboval obrovský aparát nejen lidských pomocníků, ale i ubytovny, ošetrovny a jiná sociální zařízení. Všeho se mu dostalo i od lidí, kteří by s ním nebyli bývali za tehdejších okolností spolupracovali. Bylo totiž velmi nebezpečné s ním spolupracovat, protože každý, kdo pomáhal Němcům, byl považován za zrádce a kolaboranta. Nebyl jsem při tom, ale vyprávěla mně o tom jeho blízká spolupracovnice profesorka Otuška Durrová, která dodnes nevychází z údivu nad tím, co mohl dokázat jeden člověk. Ona sama sice dokáže pro bližního učinit daleko více než my, protože v ní láska dlouhou praxí narostla jako nová, nedílná složka života, přece však sama ví, že u Přemysla Pittera tyto činy lásky musely mít ještě jiný skrytý pramen, který tekł takovým proudem že člověk Pitter se pod ním ztrácel, že v něm přestával existovat, a tento fakt byl zdrojem jeho nečinnosti. Kde se tento pramen vzal? Proč ho nemáme my?

Přemysl Pitter od mládí klepal na dveře království. A na ty se neklepe jen proto, aby se za nimi člověk skryl a byl tam pak bezpečnější než dříve. Na ty se klepe především a nejúčinněji tím, že si člověk přeje dělat dobro, že si soustavně přeje vymýtít ze svého života zlé pohnutky a přeje si je nahradit dobrými i za cenu osobního strádání a velkých nepřijemností. Např. Přemysl Pitter byl přesvědčen, že člověk nemá vraždit. Pak ale nemá být ani poučován o tom, jak vraždit. Proto hrdinně odmítal nástup do povinné vojenské služby. Byl za to a za svá kázání na Staroměstském náměstí v Praze, která se nesla v podobném duchu neškodit - ahimsá - žalářován, ale svého přesvědčení se nevzdal. Ze stejných důvodů odmítal jíst maso a nedělal mnoho

věcí, které my děláme. Např. se odřekl pohlavního styku s ženou, odřekl se dokonce i pomyšlení na něco podobného atd.

Mohl bych toho vypočíst mnohem více, ale spíše bych vás tím výčtem zastrašil než nadchl a poučil. Řekli byste si, že ničeho nebo máločeho z toho, co prováděl P. P. byste byli schopni vy. Ono však stačí poctivě se osvědčit v malém, tak jak se napřed v mládí osvědčil on.

My jsme ho už zastihli ve zralém věku, viděli jsme jeho dílo zprostředka, a to bylo pro nás stejnou měrou povzbuzující jako zdrcující. Mnozí lidé se odhodlali mu sloužit a pomáhat, ale vyrovnat se mu a předčit ho, k čemuž on nás nabádal, k tomu se neodhodlal nikdo. Proto také jeho kázání, která konal v neděli v Milíčově domě, nebyla tolik navštěvována, jak si představoval. Sklízela obdiv z hlediska stavby a smyslu, z hlediska řečnického projevu, ale lidé z nich odcházeli krčícе rameny: "Je správné, co on říká, ale příliš ideální, v praxi nenapodobitelné."

Průběh Pitterova života mě přesvědčil o tom, že co činil navíc oproti běžným lidským možnostem, vykonával z onoho pramene, který u běžného člověka zůstává zapečetěn. On sám byl pln údivu a vděčnosti nad milostí, která do něho a do jeho díla ustavičně připlývala. Důležité bylo, že se proti ní nestavěl starostlivostí, která představuje povyšování vlastních rozumových schopností nad moudrost a lásku boží. Přemysl Pitter byl živým svědkem toho, jak Bůh spolupracuje s člověkem tam, kde člověk už nic nemůže učinit, ale chce vykonávat jen vůli boží. Pitter se nikdy nesnažil dělat více, než co lidsky mohl učinit. Nepřeceňoval lidské možnosti a nepodceňoval boží pomoc. Věděl, že jedná-li láskyplně a spravedlivě, ostatní mu bude přidáno. Věděl o zvláštní boží ochraně, kterou má k dispozici. Věděl však též, že by ji neměl, kdyby překročil, řekli bychom svou kompetenci, své úkoly, o kterých nabyli jistotu, že se srovnávají s vůlí boží.

/Viz Mark Twain: PANNA VE ZBROJI. Tento spisovatel jedinečně vystihl, že kdyby byla sv. Jana z Arcu nepřekročila rámec jí svěřených úkolů, nebyly by bývala popravena./

Mám za to, že Přemysl Pitter, pokud jednal bez ohledu na vlastní užitek, spravedlivě a láskyplně s odhadem svých možností, své kompetence, provedl klidně, co lidsky mohl provést a ostatní mu bylo přidáno. Nepotřeboval slyšet hlasy a ani je nikdy neslyšel. Měl patrně spolehlivější zdroj informací, kromě toho, který jsem už jmenoval. Protože svou činností, jak si přál, sloužil Bohu, a byl přesvědčen, že jí soustavně Bohu slouží, a nic jiného se nesnažil dělat než tuto službu, byla jeho činnost soustavnou modlitbou,

účinnější než je ústní modlitba, při níž bývá daleko od slov ke skutkům. Jeho činnost byla zároveň nejvyšším stupněm sebezáporu, neboť se při ní zříkal všeho, co by si přál pro sebe a dělal jen to, co bylo podle jeho nejlepšího mínění službou Bohu. Muselo pak záhy dojít k tomu, že už nenesl svůj kříž, s jehož nesením ovšem začal, nýbrž začal nést břemeno Ježíšovo, a to čím dál zřetelněji, uvědoměleji, až se mu stalo jhem, které bylo čím dále sladší.

Slyšeli jsme jeho výklad Ježíšova horského kázání, výklad, který patřil k vrcholům toho, co pronesl o svém způsobu praktikování Ježíšových myšlenek, k nejdokonalejším vysvětlením toho, co dělal. Tím chci říci, že blahoslavenství, vyslovená v horském kázání, se dají správně vyložit také jinak, ale správné jsou jen ty výklady, které jsou odvozeny z úspěšného uskutečňování blahoslavenství. Co jiní považovali za zarmucující, on zažíval jako volání boží, co jiným přinášelo starosti, jemu umožňovalo dokonaleji se opřít o pomoc boží. Věděl velmi dobře, jak si počínat se starostmi. Říkával, že také na něho doléhají starosti, ale on že si je vykládá jinak než lidé, kteří nejdou za Kristem. Vykládal si je jako osobní neschopnost porozumět vůli boží, a proto též neschopnost se podle ní zařídit. Není v lidských silách jednat správně tam, kde si člověk neví rady.

To by nás nemělo znepokojovat. Je tu přece moudrost boží, která stojí za každým z nás, na kterou bychom neměli zapomínat a na kterou máme nárok, jestliže chceme Bohu sloužit a nevíme jak.

Upozorňuji závěrem této poznámky, že jsem nikdy soukromě mezi čtyřma očima s Přemyslem Pitterem nemluvil. Všechno je naposloucháno a odpozorováno z jeho života a z jeho přednášek. Nepovažuji za nejdokonalejší styk s mistrem slovy. Daleko příkladnější pro mne bylo, že jednal bez ohledu na to, pro koho. Jediné jeho přímé ovlivnění připomínkou radosti, o níž už byla řeč, bylo tím nejnutenějším klíčem k jeho počínání. Nebyl bych postřehl toto klíčové postavení radosti v jeho činnosti. Toto ovlivnění radostí Pitterovou působí dodnes také proto, že jsem okamžitě je použil, a to nikoliv jen v písni.)

Jak jsme si už řekli, podléháme neustále pokušení zabydlet se na úrovni, na které jsme se ocitli, a jen poopravovat situaci tak, aby naše zabydlení bylo co nejpříjemnější. Ježíš nám však napovídá, že toto počínání a s ním související myšlení neodpovídá situaci, ve které se člověk ocitl. Nejenom že o sobě praví, že tu na světě nemá, kam by hlavy sklonil, že tu nemá domov, že tu nemá příbuzné jako ostatní lidé, ale, aby dokázal, že tohle neplatí jen

pro něho, požaduje i od svých učedníků, aby opustili své rodiny, aby i oni tu na zemi byli bez domova, bez majetku atd. Vysvětlili jsem si už, že mu nejde o to, aby člověka zbavil lidské základny, nýbrž jen o to, aby se v ní člověk nezabydlel, neboť z ní jednou musí vyjít.

(Viz Zacheus. Tam, kde není nebezpečí této zabydlenosti, povoluje širokou majetkovou základnu.)

Z jeho rad vyplývá, že měl širší vidění skutečnosti než my. Proto od nás chtěl, abychom se své lidské základny nechápali tak, abychom se v ní zabydleli jako se zabydlují zvířata v přírodě, nýbrž abychom ji používali jako drahocenného prostředku, který nám umožňuje vstoupit do království božího. Kdo si takto nepočíná, ten se opravdu může ustarat, protože snažit se něco zvěčnit, něco udělat definitivní, co je jen přechodné, to dá hroznou námahu, a ještě k tomu marnou a už předem určenou ke zmaru. Pravá činnost, kterou od nás Ježíš požaduje, vypadá jako nečinnost, protože využívá přirozené připravenosti všech věcí i událostí, všech lidských závislostí a souvislostí k tomu, aby člověk mohl vyjít ze sebe, ze svého, a vejít do Otcova domu. Neřekl snad Ježíš dost jasně, jak všechno zůstává v Otcově domě připraveno pro přijetí marnotratného syna, a to i v době, kdy on si jí s vepří. A zdali nezjišťuje svou zkušeností sv. Pavel, že ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, co všechno je od věků připraveno v království božím pro člověka. Sv. Pavel to však ani neviděl, ani neslyšel. On to zažil bez pomoci smyslů. Nic nepředpokládal, věděl o této připravenosti.

Jsme čím dále tím více odkázáni na to, co se dověděli naši předci. Nebudeme přece opakovat Newtonovy pokusy a pokusy všech vědců a techniků, když už jejich pokusy dávno přešly v uskutečňování objevených závislostí. Stejně tak si musíme počínat se zkušenostmi světců. Uskutečnili před námi něco, o čem my ani nemáme tušení. Stačí zařídit se podle jejich zkušenosti. S tím jsme se přece už v oboru techniky života smířili, a kdybychom se nesmířili, rázem bychom museli všechno pracně vynalézt. Ani v oblasti vstupu do království božího se nesmíme dopouštět podobných chyb!

Ježíš nevynalézal pro sebe, nýbrž pro nás objevil zákonitosti, kterých se prostě můžeme jen chopit a jich využít.

Ještě musím trochu více přiblížit obecnému porozumění onu Ježíšovu "nečinnost", neboť jen do té míry, jak jí porozumíte, budete si umět představit, k jaké činnosti spějeme i my, následující Krista. Mluvili jsme už několikrát o obecném tažení,

kteřé je znakem všech procesů probíhajících ve vesmíru. Jedině člověk, pokud víme, může na toto tažení reagovat jinak než sveřepým přidrřžováním se toho, co pod rukama utíká do času a do prostoru. Jednou z vývojově správných reakcí je přechod z činnosti do nečinnosti ve smyslu Ježíšovy nečinnosti. Nenabádám vás k otrockému napodobování Ježíšových zázraků, které by vyplývalo z doslovného chápání Písma, a o tom jsme si řekli, že je chybné. Uvažte jednu věc.

Abychom zde na světě mohli provádět nějakou činnost, máme k tomu k dispozici tělo vybavené údy, smysly a rozumem. Nic tak omezeného a omezujícího ve věčném životě mít k dispozici nebudeme a už nemáme. To vyplývá z toho, že ve věčném životě lze jedině být, nikoliv se stávat. Analogicky také není možné tam s nějakou činností začít a skončit. Co se tedy od nás chce? Abychom se naučili přejít z činnosti, které začínají a končí, a při nichž hrají hlavní roli konečné prostředky lidské tělesnosti, do činností, které souvisejí s oním věčným tažením, které tu bylo dříve než se cokoli stalo, a bude tu, i když, teoreticky řečeno, už se nic dít nebude. K takovému stavu nikdy nedošlo a nikdy nedojde, takže můžeme považovat za správné, že také pohyb je věčný a že tedy vesmír, v tomto smyslu trvalá existence pohybu, je také věčný. Ve věčném životě si nikdo nemůže stěžovat na nezaměstnanost, protože se odtamtud stýká s pohybem všeho druhu a reaguje a něj, aniž by se musel pohybovat v tom smyslu, jak pohyb známe. Ježíš to názorně předvedl, když léčil nevyléčitelně nemocné, nebo když pňěl bezmocně na kříži a ležel jako mrtvý tři dni v hrobě. Provedl touto nečinností všechno možné, a lidsky nemožné, od vyléčení beznadějných případů až po zmrtvýchvstání. Nic z toho se nedá provést obvyklou činností, která začíná a končí, a přitom, což je nejpodivuhodnější, lze ji provádět v pomíjejícím těle.

Nejlépe by se toto vše dalo zažít a dokumentovat napřed jaksí laboratorně pomocí mantrických cvičení, která jsou u nás známa pod pojmem zavedeným Karlem Weinfurterem jako písmenová cvičení nebo písmenová soustředění. Je to druh modlitby, který jsem několikrát popsal, naposled ve spisu UNK, a nemíním ten popis opakovat. Co však k němu musím dodat, částečně z něho opakovat, je rozbor účinků této modlitby. Ten nás nejnázne přivede k pochopení správných mezí mezi činností a Ježíšovou nečinností, nebo srozumitelněji řečeno, k pochopení toho, k jaké činnosti máme dospět, aby měla povahu spojovací, aby naše vědomí spojovala s vědomě žítým věčným životem.

Ještě by bylo dobré předeslat, že pohyb pochází z nehnutosti a přechází zase do nehnutosti. Stvoření světa je permanentní záležitost, protože pořád něco přechází z nehnutosti, my říkáme tentokrát z nečinnosti, do pohybu, přičemž myslíme tím činnost všeho druhu.

Probíhá ustavičně i opačný proces z pohybu do nehnutosti, říkáme zde nečinnosti, ke kterému vás chci připojit, a ke kterému se můžeme vnitřně připojit tak, že v našem nitru potom si uvědomujeme jakési centrum securitatis, středisko jistoty, se kterou se nedá ani cloumat, ani smlouvat, a ze které potom můžeme vycházet ustavičně do pohybu, svůj pohyb touto vnitřní jistotou můžeme prověřovat a jej dokonce podporovat, aniž bychom tím zrušili tuto vnitřní nečinnost naplněnou moudrostí a láskou. Nemyslete si však, že tohoto střediska klidu pak používáme jako službu pro činnost. Styk s tímto centrem se děje samovolně bez nejmenší vypočítavosti.

Každá úroveň vědomí má svůj povrch a svou hloubku. Nejvhodnější pro člověka je, žije-li pěkně na povrchu své úrovně vědomí.

(Totéž činí zvířata a rostliny atd., a tím si zachovávají natrvalo příslušnost ke svému druhu.)

Tohoto povrchu se také každý člověk podvědomě drží svým rozkouskovaným způsobem jednání a užívání vůle. Obvykle jen naléhavost okolností, ve kterých se člověk ocitne, jej donutí, aby se dostal hlouběji pod povrch své úrovně vědomí:

1. Ve spánku se dostává samovolně pod povrch úrovně vědomí a vybavuje si z podvědomí různé situace a kombinuje je.

2. Při akutní bolesti, jakou je např. bolest zubu, uvědomuje si svůj organismus na místě bolesti, zatímco jinak si zdravý organismus sebe neuvědomuje. Podobně je tomu při námaze a při rozkoši. Tyto druhy uvědomění si organismu bychom mohli nazvat uvědomováním si existence.

3. Při intenzivním poznávacím procesu, např. při studiu, při zkoumavém pozorování a při soustředěném užívání kteréhokoliv smyslu, především zraku a sluchu, člověk zase se hlouběji noří do svého poznávacího systému.

4. Konečně člověk projevující svou lásku skutkem bez ohledu na osobní užitek, je vynášen nad svou úroveň vědomí. Podobně tomu bývá při soustředění a při klidné zaujatosti čímkoliv.

Vyjmenoval jsem základní typy posunu vědomí z povrchu jeho úrovně do hloubky, jen proto, abych mohl někam zařadit písmenovou koncentraci. Jestliže jde o opakování jednoduchého mantramu, jakým je vyslovování jména božího IEOUA nebo IAO do nohou, pak se děje něco, co je vyjmenováno pod typem č. 2, jenže se to děje dobrovolně a záměrně, přestože málokdo, kdo to provádí, ví, že se touto činností zapojuje do permanentního procesu tvoření, a že tedy proniká v tomto smyslu do kořenů své existence, a existence vesmíru. Je to způsobeno jednak situováním soustředěnosti do nohou, kde se člověk stýká jedním koncem s ostatní hmotnou a časovou existencí, jednak zvukovou vibrací hlásek, která má základní povahu oproti souhláskám, a jednak, v optimálním případě, provádí-li člověk toto soustředění jako projev své lásky k Bohu, jako projev touhy se s ním spojit a jemu se odevzdat, může se dostat až ke hranicím pohybové existence. V tom případě se mu zastavuje dech (*samovolně, aniž se o to snažil nějakým prodlužováním dechu nebo jeho zastavováním*), aniž by se dusil nebo pociťoval nutnost dýchat. Toto zastavení dechu a s ním spojený jiný druh okysličování živé tělesné hmoty, je ovšem jen zevní známkou pozastavení veškerého pohybu i ve struktuře hmoty dotýčného člověka, což on sám nemůže postřehnout, až když cítí, že třeba tuhne nebo až se stane pro okolí neviditelný a nehmotný. Mluvím o krajních případech soustředěnosti. Jinak pociťuje v místech soustředění mravenčení, tlak, teplo, pálení, nebo něco z toho, později jakousi řetězovou reakci proudění podobné elektrickému proudu v celém těle, nebo kvašení v celém těle, zvláště v měkkých částech těla, v mase, v krvi.

Všechny tyto pocity jsou pouhými vedlejšími následky hlubších příčin, které nejsou smysly postižitelné. Z nich jsme si vytkli sestup do podstaty existence.

Lidskými silami, které zatím máme k dispozici, se však nedá dospět dále než ke hranici úrovně. To je velmi moudré zařízení, neboť umožňuje všemu, aby si žilo a projevovalo se na své úrovni.

Pomáhám si obvykle při tomto vysvětlení vymezeností úrovní symbolem zdi. Také bych však mohl předeslat, že na každé úrovni existuje něco, co bychom mohli nazvat obecným tažením a čemu nyní přiřknu symbol břehů řeky. Dalo by se říci, že pohyb proudu vody v řece je vymezen a řízen břehy. Kdyby jich řeka neměla, roztekla by se do šíře, nedotekla by do moře, nýbrž sama by utonula v močálech, kde by se případně vypařila. Jednotlivé úrovně vědomí se však do určité míry podobají řece pohybující se v březích, protože všechny táhnou jedním směrem vlivem toho, že

mají břehy, ale nepodobají se řece v tom smyslu, že směřem, kterým tekou, tlačí na zeď. To je onen tlak, o němž Ježíš řekl, že království boží násilí trpí a násilím je dobýváno, a jindy doporučoval klepat. Pak ale také mluvil o dveřích, které si člověk sám neotevívá, nýbrž "jsou mu otevřeny", klepá-li. Tyto dveře jsou u mně onou zdí, přes kterou se člověk nemůže dostat svou silou. Přece však, kdyby neklepal, nebylo by mu otevřeno. Věc dobře pochopil Jan Amos Komenský, když ve svém spisu Hlubina bezpečnosti nadpisuje devátou kapitolu: "Že kdo do centrum milosrdenství božího trefiti chce, ze všech tvorů i sám ze sebe vyjítí musí." Z těchto důvodů jsem napsal I. díl SJ, abyste dobře pochopili, že je třeba se rozpojit s tím, v čem jsme dosud žili, od sebe, od všeho. Nebudu se teď šířit o všeúčelnosti zdi, ale stačí říci, že ona umožňuje člověku, aby byl svůj, umožňuje vytvoření individuality buněk, atomů, nerostů, rostlin, zvířat a v nejvyšší míře lidí. Člověk, žije-li běžným způsobem, neklepá na dveře, na zeď, na hranici své úrovně vědomí, nýbrž všelijak krouží a třepe mezi stěnami úrovně, hledá tam své potěšení, a přestože si toho není vědom, své zvěčnění, ovšem marně. Přitom přece jen vlivem toho obecného tažení se nepatrně přibližuje ke dveřím, na které jednou bude vědomě klepat.

Chtěl jsem podat aspoň jakousi představu o tom, že zůstává-li člověk svůj, a takovým může zůstat i během písmenové koncentrace, nedospěje při ní ani ke zdi, nýbrž zůstane pevně zakotven na své úrovni vědomí. Přetřívání jména božího nestačí, není klepáním na dveře, není přistoupením ke stěně. Je to činnost obdobná jiné činnosti, při které se na dveře neklepá. Z jakékoliv modlitby je nutno učinit prostředek, jímž klepáme na dveře, řekněme symbolicky rukou, kterou klepáme. Aby nám někdo z druhé strany dveří mohl účinně podat ruku, tj. vtáhnout nás za dveře, pomoci nám do nich vejít, musíme být ochotni ze svého místa na své úrovni vědomí odejít. Rozumějte mi dobře:

Za dveřmi přece už nebudeme u sebe, nebudeme mít nic z toho, co jsme měli přede dveřmi. Ani lidskou řeč. Stane-li se nám tedy, že nemůžeme dále vyslovovat jméno boží, ne proto, že bychom je úmyslně přestali vyslovovat, nýbrž že nejsme schopni slova, nejsme schopni žádného ani nejjednoduššího myšlenkového pochodu postupné povahy (*protože jím také náležíme k tomu, co máme k dispozici přede dveřmi*) a zachováme-li si jen bdělé vědomí prosté jakýchkoliv smyslových a vůbec lidských projevů, zažíváme-li nadto opravdovou ztrátu sama sebe, nejen ztrátu pocitu tělesnosti, pak vezme, že jsme už ve dveřích, že už nám bylo otevřeno, aniž víme jak, aniž máme vidění

čehokoliv a kohokoliv. Kdybychom ještě přitom měli nějakou představu, např. vstupu do brány apod., jakýkoliv obraz, třeba nejsvětější zjevení, ještě jsme nevstoupili, jen jsme přede dveřmi utěšováni, nebo sami sebe utěšujeme ze zásobárny své představivosti, ve které je uloženo mnohé, o čem ani nevíme.

Přede dveřmi do království božího jsou také ještě jiné úrovně, ze kterých se můžeme těšit. Jakékoliv přeříkávání jména božího a jakýkoliv jiný druh modlitby, byť i dokonale soustředěné a s dokonalou sebeodevzdaností, to všechno jsou lidské prostředky, které v optimálním případě znamenají, že klepáme, ale nemají moc nám otevřít dveře, překročit zeď. Také na nás Ježíš nic jiného nechce, než abychom klepali. S touto modlitbou tedy nepřejdeme, neboť nic, co je součástí naší vůle, vůbec nás nemůže převést. Všechno musí zůstat přede dveřmi. Vchází jen vědomí, které pochází od Boha, a vchází jen vůle, kterou už nemůžeme považovat za svou, protože té jsme byli rovněž při vstupu zbaveni. Toto svléknutí se ze sebe a ze všech svých představ, i nejlepších předsevzetí, je něco, co jsme předtím nikdy nezažili, a protože při prvním vstupu zůstáváme ještě lidmi bez lidských znaků a přízdob, nahými lidmi, dalo by se lépe říci lidmi, kteří ztratili svůj domov, jímž byl nejen majetek všeho druhu, ale i lidská řeč a schopnost uvažovat, schopnost milovat lidským způsobem (*mám na mysli projev lásky jednoho vůči druhému*), přece jen něco pocítujeme, onu prázdnotu, onu ztrátu všeho, co jsme dosud považovali za sebe a za své, a to je pocit (*můžeme-li tento stav tak nedokonale nazvat*) kruté opuštěnosti, opravdového zmaru sama sebe.

Začínáme z milosti boží totiž napodobovat Ježíše více než na co jsme byli připraveni a na co se vůbec můžeme připravit, začínáme mařit sama sebe, zcela podle vzoru Ježíšova, který dokonale pochopil sv. Pavel, když napsal, že člověk se musí zmenšovat, aby v něm mohl růst Kristus, a o Ježíši, kterého máme následovat, řekl doslova "zmařil sama sebe" (*Fil. II, 7*). Když jsme si však promyslili, jakým způsobem to Ježíš učinil, (*tuto meditaci jsem provedl písemně na několika místech svých spisů. Vizte např. Postilu v části Velkého pátku atd.*), jasně poznáme, co nám v tomto následování ještě chybí, a nebudeme se sobě divit, že si nepočínáme jako Ježíš, který ztrácí na kříži vše lidské, nýbrž jako Petr, který ho ze strachu zapírá, a to při té rozhodné příležitosti, ne kdykoliv, ne jindy!

Z Petrova jednání a z jednání všech ostatních Ježíšových učedníků s výjimkou Jana (*o kterém bude řeč později*), se dá usoudit, že lidsky nejsme schopni následovat Ježíše až tam, kam on šel. Proto řekl on, "nyní za mnou nemůžete přijít."

Nepovažujme to za svou chybu, nýbrž za znak uzavřenosti naší úrovně vědomí, která může být otevřena jen Bohem (*viz Ježíšova slova: "Pak vám pošlu Ducha Utěšitele"*). Tato uzavřenost všech úrovní vědomí je velmi užitečná, např. pro život na nich. Ten by bez této uzavřenosti nebyl na nich možný. Symbolem toho je nám lidská kůže. A obdobnou kůži má všechno, i celé úrovně vědomí.

Obdobné účinky, jaké má písmenová koncentrace, má i kterákoliv jiná modlitba, která není zaměřena na prosbu za světské potřeby, např. za zdraví apod. Pociťujeme-li např. při soustředění doprostřed prsou tamtéž horko, není to znak spojovací (*mystický*), nýbrž důkaz o tom, že se do tohoto místa intenzivně soustřeďujeme. Kdybychom se spokojili s tímto pocitem, zaměnili bychom jej za cíl a všechny vyšší, spojovací účinky by se zastavily, modlitba by nevedla ani ke zdi. Je tedy třeba dostat se právě tak za tento pocit, jako za pocity uvedené při písmenové koncentraci. Hrozí tu další nebezpečí, že začneme bojovat proti pocitům, a tím rovněž ztratíme cíl z mysli a modlitba nepovede ani ke zdi. Při slovní modlitbě nenamířené do těla, nýbrž mimo ně, nedostavují se pocity v těle, ale mohou se dostavit obrazy. Také ty jsou obdobnou brzdou jako pocity.

Nutno se dostat za ně, ať jsou sebeživější a sebevznešenější. Totéž platí o slyšení hlasů, které je zvlášť nežádoucí.

Doufám, že jsem vysvětlil, jak se při spojovací modlitbě přechází do "nic nedělání". Ovšem nutno říci, že žádný technický návod k přechodu, do žádoucího druhu nečinnosti nikoho nepřivede, kdo nehledá především království boží a nesnaží se přitom následovat Krista, přičemž následováním míním především tichou poslušnost jeho učení a vedení. Kdo nehledá království boží a přesto se zřekne sama sebe, v míře náležitější k jeho úrovni sebepoznání, úměrnou s mírou sebepoznání je veden násilím, vytržením z dosavadního života, kterého se už fakticky zřekl.

Přechod do "nečinnosti" v normální lidské činnosti je sice obdobný přechodu v modlitbě, také tam je zeď, přes kterou nelze lidskými silami přejít, takže by možná nebylo zapotřebí nic vysvětlovat, kdybych si nebyl vědom toho, že jen malá část lidí umí myslet analogicky, většina lidí si vystačí s logikou, a ta své vzory chování i v činnosti napodobuje doslova, do puntíku, nic nového nevnáší do činnosti svých předchůdců. Je také dokonce možné, že jste se podivili, když jsem napsal, že jsem právě vyložil přechod do nic nedělání při spojovací modlitbě, čili že jste můj výklad nepochopili. Nyní máte možnost jej pochopit ze strany činnosti.

Příklad přechodu ze světské činnosti do "nečinnosti":

Nedávno jsem se vrátil ze čtrnáctidenního pobytu na venkově do města a mínil jsem pokračovat v opisu tohoto spisu na stroji. Měl jsem stroj porouchán, vypadlo táhlo u písmene U. Věděl jsem, že dám-li stroj do opravy, budu muset několik týdnů čekat, než bude provedena. Měl jsem však dojem, že toto zdržení není žádoucí právě v této věci. Proto jsem se pustil do opravy sám. Zjistil jsem však, že táhlo je přetržené, a náhradní jsem neměl. Nedal jsem se tím znepokojit, protože jsem učinil, co jsem mohl, a více jsem učinit nemohl. Odebral jsem se do opravy kancelářských strojů. Dvě ženy, které tam byly, mně řekly, že je čas dovolených, a že se před deseti minutami dostavil vedoucí opravy, který je jinak rovněž na dovolené, a že se ho zeptají, co s tím. Vedoucí přišel asi s dvanáctiletým chlapcem, snad to byl jeho syn, a zeptal se mě, co je na stroji. Řekl jsem, že se přetrhlo táhlo u písmene U. Prohlásil, že když nechci nic jiného, tohle je taková maličkost, že ji opraví i ten hoch během několika minut a zadarmo. Za těch pár minut byla oprava hotova.

Mezitím jsem se zeptal těch žen, jen kvůli vám, abyste měli všechno ověřeno, co by se bylo stalo, kdybych se byl nezdržel s opravou vlastními silami a přišel dříve, když tu nebyl vedoucí. Byl by opravu přijal jeho zástupce a byl by určil čekací dobu několika týdnů, protože nemá pravomoc vedoucího, aby mohl volně nakládat se součástkami, ani nemá po ruce nikoho, kdo by opravu provedl. Bývá tu jen proto, aby v době dovolených přijímal opravy, nikoliv aby je prováděl.

Touto souhrou událostí se dá vysvětlit mnoho věcí najednou. Je to komplexní příklad přechodu z činnosti do "nečinnosti".

Především opisování jsem nemínil provést pro sebe, nýbrž s úmyslem jím posloužit v duchovním smyslu. Konám tedy při tomto opisování práci pro bližního, který by těžko přečetl můj rukopis. Řečeno symbolikou Ježíšovou, nacházím se při této činnosti ve službě hospodáři, a to na jeho poli.

(Viz rozpis této symboliky ve spisu Úlohy, kap. Postavení služebníka.)

Vím, že se zde může vynořit celá řada otázek, jako, jak je tomu s činností, kterou dělám pro sebe, nebo pro své lidi, a jiné otázky. Zodpovím aspoň tuto otázku. Mám právo milovat bližního jako sebe, ne více, ne méně než sebe. A totéž platí o "mých" činnostech pro sebe a o činnostech pro mé lidi. Držím-li se tohoto měřítko, a nedávám-li přednost sobě a svým, pak i v takovém

případě se nacházím ve službě na hospodářově poli. A z těchto měřítek bych se neměl nikdy vymknout.

Stalo-li by se to, začal bych sloužit dvěma pánům, nebyl bych jen na poli hospodářově, nepracoval bych jen pro něho, a protože jsem a mám být v jeho službách, nejednal bych s ním poctivě, prováděl bych za jeho zády činnost pro něho nežádoucí, hospodařil bych ještě pro jiného.

Pokročme dále ve výkladu události. Zde jsem si opět experimentálně ověřil, že běh událostí je připraven současně na různých úrovních. Kdybych byl sám neusiloval o to, abych stroj opravil, nýbrž odešel bych do opravny, byl bych se tam setkal se zástupcem vedoucího a ten by byl stroj přijal do opravy a určil dlouhou čekací lhůtu. Protože jsem v klidu udělal všechno, co jsem mohl, a teprve pak odnesl stroj do opravy, zpozdil jsem se a v opravně jsem narazil na vedoucího, který dal provést opravu okamžitě a zadarmo. Obě řešení, první s dlouhým termínem a druhé s okamžitým opravením, byla připravena paralelně vedle sebe. Protože má činnost byla součástí hledání království božího, bylo mi přidáno výhodnější řešení.

(To byla také součást toho všeho, co je nám přidáváno, hledáme-li především království boží.) Konkrétně má opravárenská činnost byla zaměněna za nečinnost. Takové jsou podmínky toho, aby činnost přešla v nečinnost. Nešel jsem do opravny s nadějí, že mi opravu provedou okamžitě, nýbrž že na její provedení budu muset čekat několik týdnů. A to je jedna z podmínek, která není-li splněna, nepřinese člověku pravý duchovní užitek: A tou podmínkou tedy je: Učinit bez zneklidnění všechno vždy, co můžeme lidsky provést, a pak se vzdát řešení, které jsme si přáli *(v tomto případě okamžité opravy)*.

Pravým duchovním užitekem však není, že událost vezme nečekaný obrat v náš osobní prospěch. Mohlo se stejně dobře stát, že by byl vedoucí opravny nepřijal stroj, protože měl i na to právo, když byla doba dovolených. Mohl se odvolat na tuto okolnost a mohl říci, že berou jen velmi naléhavé opravy pro preferované podniky. Pravý duchovní užitek spočívá v tom, že události začnou probíhat nikoliv podle naší vůle, podle lidské vůle, nýbrž podle vůle boží, a my se pomalu zaučujeme do onoho přání z Otčenáše: "Buď vůle tvá".

Začnou-li události probíhat podle boží vůle, člověk začne, podřizuje-li se jí, pociťovat na sobě její moc. Ona má nejen moc prosadit určitou konkrétní alternativu dění, ale i moc otevřít dveře, moc, kterou člověk nemá a nikdy mít nebude. Na člověku pak už

jenom je, aby vstoupil. Hloubka tohoto vstupu je dána mírou poslušnosti, s jakou člověk plní vůli boží, kterou už poznává dokonaleji než dříve.

Už z takové nepatrné události lze vidět, kolik činnosti za mne převzal vedoucí opravny. S přesunem práce na jiného ovšem nesmí nikdo spekulovat, ani s ním nemá počítat. Celá odevzdanost by se zvrhla ve vypočítavost. Proto se snažím co nejúzkostlivěji aplikovat ve svém životě přání Ježíšovo, že on nepřišel na svět, aby se mu sloužilo. Tady, při takovém průběhu událostí, je on znovu přiváděn na svět a také si nepřeje, aby se mu sloužilo, nýbrž aby mohl sloužit.

Nyní už byste měli pochopit, jak si mohl Ježíš dovolit říci zázračně uzdravenému člověku: "Tvá víra tě uzdravila. Ježíš plnil vůli Otcovu. Řešení tzv. zázračným uzdravením bylo také mezi různými připravenými možnostmi. Bylo jen třeba, aby ten, kdo chtěl být uzdraven, se dokázal s tímto řešením spojit.

(Ve zmíněném spisu Úlohy bylo v kapitole Uzdravení dvou slepců, o tom řečeno ještě mnohem více.)

Víra člověka byla druhem poslušnosti přejít do řešení nalezeného Ježíšem, tj. také do spojení s jeho poslušností. Poslušnost, ve srovnání s Ježíšovou malá, se setkala s poslušností Ježíšovou, která byla dokonalá, první byla povýšena druhou a výsledkem bylo uzdravení. Lidskou poslušnost Ježíš někdy při zázraku zkoušel, když např. nařídil slepému, aby si šel smýt bláto na očích do určitého rybníka. Ježíš představoval vedoucí poslušnost, nemocný nevedoucí poslušnost, a proto ji mohl nazvat vírou.

Dítě, které věří matce, že s ním neudělá nic špatného, podává jí ruku, aniž ví, co matka konkrétně zamýšlí, kam je zavede.

Téměř všichni lidé si vzájemně nahrávají situace připravené na úrovni jejich starostlivosti, roztržitosti jejich zájmů, a podle jejich řádu hodnot. Jiná úroveň událostí je jistým způsobem podřízena vyšší úrovni hodnocení, svaté bezstarostnosti a nic nedělání, jak je ukazoval a požadoval Ježíš.

To však neznamena, že máme zneužívat a využívat pozice, do které se dostaneme napodobením Ježíše a následováním Krista. Kdybychom se třeba v nejmenším snažili o to, abychom přenesli svou činnost na jiné, kdybychom si dali jimi sloužit, mělo by vedení Kristem a vedení událostmi velmi krátké trvání.

Vypočítavost je tu největší brzdou. Musíme se naučit napodobit Ježíše v tom, že si nedáme sloužit. Ovšem nemůžeme zabránit a nesmíme bránit spontánnímu sloužení, kterého budeme ustavičně svědky. Uvádím obvykle dva příklady této služby ze svého života. Jako první: Gestapák, který mě chtěl zabít, ve chvíli, kdy se k tomu rozhodl a kdy paralelně s jeho rozhodnutím jsem se vzdal svého života bez ohlednutí zpět a bez lítosti vůči sobě, stal se mým sluhou, neboť se stal prostředkem kterým jsem byl dopraven velmi prudce do věčného, vědomě zažívaného života. Byla tu souhra dvou činitelů:

1. Z této události je patrné, co přitom může učinit člověk, který se dal na cestu do věčnosti, a tím je vzdání se sama sebe, sebezápor, braní kříže, vzdání se i toho nejsvětějšího, co před tím člověk sledoval, ale teprve když už nemůže učinit více, ne dříve.

2. Vykonavatelem služby, která je přitom nutná, a bez níž by to nešlo, není člověk, který si přál vstoupit do věčného života, nýbrž situace, objevivší se a vybavená do všech podrobností všemi náležitostmi, o které by se člověk i při největší starostlivosti, ale při své pramalé moudrosti, nedovedl nikdy postarat. Toto objevení se situace, která se před tím ani v nejmenším nejevila ani na obzoru, je vlastně vplutí do úrovně událostí, úrovně připravené odevždy pro všechny, kdo se ubírají správnou cestou následování Krista.

Druhou událost, kterou považuji za vzorovou, a proto ji uvádívám, je moje přeložení z Moravy do Plzně. Ani v tomto případě, jako při potřebě dát si opravit psací stroj, jsem nebyl veden především světskými důvody, přestože jsem o pravých důvodech nemohl za dané situace nikomu vykládat. Zkrátka situace se pro mne v mém působišti na Moravě postupně stávala těžší, asi jako pro židovský národ v Chaldejsku. Kdybych byl zůstal na svém působišti, nebyl bych mohl např. napsat celou tuto sérii spisů, která byla provedena od roku 1960, po odchodu do Plzně. Z této série by bylo zůstalo jen první dílo: Výklad evangelia sv. Jana.

Ale toto psaní není tím hlavním důvodem, proč jsem se potřeboval přestěhovat. O něm se nikdy nikdo nedoví, než ten, kdo už o něm ví. Na tom však nezáleží. Bylo třeba vám říci, že pro splnění hlavního duchovního úkolu je dovoleno připravovat i hmotnou základnu, ale bezstarostně, zase jen způsobem klepání podřízeného nejvyššímu smyslu života. Nuže, tímto stylem jsem žádal mnoho let o přeložení do Plzně. Je zajímavé, že hlavním přísluhovatelem k uskutečnění tohoto přání byl mrtvý člověk. Ani

to nebylo náhodné, neboť byl prvním člověkem, který byl začátkem listopadu roku 1931 svědkem fyzických následků mé vnitřní modlitby. V únoru roku 1960 zemřel a byl pohřben v Plzni žehem. Také nám vlastně fyzicky zmizel.

Odjel jsem do Plzně na jeho pohřeb a měl jsem toho dne odpoledne ještě čas k tomu, abych se šel pozeptat do školy, která mě odmítla do Plzně přijmout pro domnělý nedostatek hodin pro mě, jaké jsou faktické důvody odmítnutí. Vždycky jsem si přál všemu do nejvyšší míry rozumět, abych mohl jednat krajně rozumně. Nebyl tehdy důvod urgovat přijetí, toho jsem se vzdal. Konečně o přijetí nerozhodovala škola, nýbrž inspektor. Upozorňuji vás, že jestliže je to člověk, který otevírá dveře z druhé strany, nebo jestli je to nějaká událost, jednají slepě, nevědí, co činí. Co se děje, je projevem vůle boží, a oni a ony jsou nástroji této vůle.

(Není třeba proto dotyčné lidi zvlášť milovat nebo naopak mít k nim nějaký negativní poměr. Nevědí, co činí, právě tak jak tomu bylo při umučení Páně.)

Nemohou jednat jinak. Tam, kde člověk, který stojí přede dveřmi a klepá, dal svým klepáním Bohu právo, aby otevřel, tam je pravým původcem klepající člověk, který však nemá moc otevřít, má však moc připravit podmínky k otevření, a ty, byvše jednou připraveny, jsou neodbytně a naléhavě tu, nelze je ničím zvnějšku zrušit, než zase jen počínáním onoho člověka, který dal podnět k otevření. Např. se dají zrušit strachem, ale ne tak lehce.

Pokračujme však v líčení událostí. Když jsem přicházel k oné plzeňské škole, startoval od jejího vchodu autobus s posluchači, kteří jeli na lyže na Šumavu. Přede mnou však náhle zabrzdil a z autobusu vyskočil ing. Rachač, bývalý můj spoluvězeň v koncentračním táboře Oranienburg-Sachsenhausen. S ním jsem se od té doby neviděl. "Co tu děláš, Karle?" oslovil mě. "Hledám místo", řekl jsem ve zkratce, i když to už při tomto výkonu nebyla pravda. On prohlásil, že ho budu na této škole mít, odešel se mnou k řediteli školy a pak všechno zařídil. Dostal jsem se bez dalších potíží do Plzně. Do jednání však bylo zapojeno ještě mnoho jiných lidí, kteří také nevěděli, co činí. Školní inspektor Spour, který se osobně stavěl proti mému působení v Plzni, byl náhle přeložen do výroby. O mé žádosti pak rozhodoval můj bývalý spolužák z vysoké školy, inž. Sobota, který mě přeložil na ekonomickou školu v Plzni, kam jsem ani nežádal, protože jsem měl odtamtud zprávy, že mě tam nepotřebují. Jakmile má žádost byla vyřízena, ukázalo se, že přeložení inspektora Spoura do

výroby bylo omylem. Vrátil se na své působiště. Tak jsem ho obešel, aniž jsem se o to přičiňoval.

S touto zdánlivě ústřední událostí bylo spojeno mnoho jiných, které měly za úkol především mně napovídat, co je vůle boží, proto je zde neuvádím. Jenom vás chci upozornit na to, že existuje série náповědných událostí, o kterých několikrát mluvil Ježíš (*žena, která vylila na Ježíše drahocennou mast, Lazar, který zemřel a byl vzkříšen atd.*)

Důležité je zachovávat při tom všem takovou míru nezúčastněnosti, jako by šlo o jinou osobu, a neztrácet ze zřetele, že nejde o vyřešení toho či onoho, nýbrž jen o plnění boží vůle. Jakmile se člověku ztratí tento zřetel, nebo se ocitne jen na pozadí, člověku se znovu dveře zavírají a on se ocitne na úrovni událostí, které způsobují mnohá trápení a starosti.

Jakmile se např. starozákonní zasvěcenec dostal se svým poznáním tak daleko, že věděl do jaké série událostí se zařadí při určitém stupni myšlení a jednání, stal se v očích lidí prorokem. Ve skutečnosti ani nevěštil, ani neodhaloval budoucnost, nýbrž věděl, jaká kvalita myšlení a jednání vyvolává určitý sběh událostí, obecně řečeno - následků. O tuto schopnost bychom neměli stát, má-li se vůbec dostavit jako přidaná. Věštil-li prorok události, které čekají jiné lidi než jej, mohl se zdánlivě mýlit, přestože dobře rozeznával, co přinese stávající úroveň lidí, jejichž budoucnost prorokoval, když totiž dotyční lidé změnili způsob myšlení a jednání. Viz Jonáš Ninive. Nešlo tedy o omyl, nýbrž o změnu jednání obyvatel Ninive. Jonáš se přitom ovšem kompromitoval a těžce nesl svůj "omyl", nebo jak se tomu říká v náboženském způsobu vyjadřování - milosrdenství boží, že se Bůh smiloval nad městem Ninive, a byl za to potrestán, tj. pro svůj pocit zahanbení se ocitl na daleko nižší úrovni událostí, než na jaké byl před tím. Musel se znovu umrtvit (*symbol - ocitl se v tlamě ryby*), aby se znovu dostal na bývalou úroveň poznání. Dovedl se podřídit situaci, která ho přivedla zpět. Dovedl zmařit toho, který se protivil, a bylo mu v tom také pomoheno tzv. zevními prostředky, bez nichž nikdy není možno provést vstup do království božího, i když je to vstup opakovaný.

Opravdu člověku nezbyvá nakonec nic jiného než zmařit toho, který stojí v cestě vstupu do věčného života. Zase musím zdůraznit, že sebevražda by nebyla změřením sebe. Chyběla by potom fyzická základna, a zmaření, o které jde, by se tedy v ní vůbec nedalo provést. Mám na mysli zmaření, které nikdy člověk

nemůže provést sám na sobě, nýbrž musí mít k tomu prostředky nacházející se mimo něj.

Předvedu vám v tomto světle sebezmaření, které jsem zažil např. roku 1939 v koncentračním táboře. A protože jsem je už z jiného hlediska vylíčil několikrát jinde, omezím se jen na výklad z hlediska sebezmaru, nikoliv z hlediska poznání.

Devět let před tím až do té doby jsem neprosil o nic jiného než abych více miloval Boha než cokoliv jiného, nebo jsem to aspoň denně upřímně prohlašoval v prosebné modlitbě. Ukázalo se, že jsem to stačil jen prohlašovat a že to prohlašování bylo nevinně upřímné, čehož důkazem je, že se během těch devíti let dostavily situace, které by si byly žádaly pomoc boží, ale já jsem se zapřel, a neprosil jsem o jejich rozuzlení ani o jejich zrušení, abych nezastíral ono jediné přání naučit se od Boha jej milovat nade vše. Např. radosti jsem se učil jaksi na vlastní pěst, ale o lásce k Bohu jsem byl osobně přesvědčen, že se jí sám od sebe nenaučím, nýbrž že se jí musím naučit od toho, který jediný opravdově miluje - od Boha.

Aby mě Bůh naučil milovat jej, nemohl učinit nic jiného než zmařit toho, který miloval především sebe, i když tak, že si pro sebe, jak si upřímně prohlašoval, nepřál nic jiného než trvalé vědomé spojení s Bohem v lásce, ani zdraví, ani jakýkoliv dočasný prospěch v čemkoliv. Toto, z lidského stanoviska tak čisté a vznešené přání, nemohlo být splněno, protože bylo výrazem sebelásky, jak je vám možná zřejmé. Chtěl jsem lásku boží pro sebe, i když jsem svou snahu takhle nehodnotil.

Ocitl jsem se v koncentračním táboře, kde jsem byl ve stejném nebezpečí života a vystaven stejným ranám jako ostatní, kteří si nic podobného jako já nepřáli a nepředsevzali. To mě přesvědčilo o tom, že jsem na své cestě zkrachoval. Ke všemu se má sebeláska začala projevovat tak zřetelně, že jsem ji konečně poznal, že jsem o ní věděl, čehož před tím nebylo. Začal jsem totiž poprvé v životě prosit o úlevu strastí pro sebe, už nikoliv o lásku k Bohu. Protože se tato úleva nedostavovala, nabyl jsem jistotu, že v koncentračním táboře zahynu.

(Stejnou jistotu asi nabyl Jonáš v tlamě ryby.)

Na potvrzení správnosti tohoto dojmu

(neboť, jak nyní vím, byl to jen dojem, který byl tak silný, že jsem jej považoval za jistotu),

jednou se na mne sápal gestapák, aby mne podle mého názoru zabil. A tu sem za jeho výtečné pomoci

(která spočívala v tom, že se na mne sápal za okolností, které jsem musel považovat za kritické)

zmařil sám sebe tím, že jsem se vzdal bez lítosti a bez výhrad svého života.

Pro toho, kdo byl zprostředkovatelem tohoto zmaření, jsem však zřejmě v té chvíli přestal existovat, protože se přede mnou s hrůzou v očích zastavil, svěsil už na mě napřaženou ruku a utíkal ode mne pryč.

Sebezmaření bylo totiž už dokonáno, jeho úkol končil, nemohl v něm pokračovat, viděl ho právem skončený. Lásce boží byl s cesty odstraněn člověk, který miloval sebe především. Pak mě Bůh konečně mohl učit lásce k němu bez zábrany z mé strany. A učil mě jí nečekaným způsobem, který bych byl nikdy nepředpokládal, a který sám o sobě prozrazoval, že není lidského původu, že čemu mě naučil, není láska má, nýbrž jeho. To má velkou výhodu v tom, že si dodnes nemohu přivlastnit, za svou považovat lásku, kterou chovám vůči Bohu, že tedy tato láska mne umenšuje, pokud jí to dovolím, a při nejmenším hlídá vzrůst sebelásky, takže ani sebekázeň nebo sebezápor nemohu přičítat ke svým přednostem, je to jen kázeň a zápor, síla k nim není ze mě. Také sebezmar se stává postupně pouze zmarem, neboť síla k němu není ze mě.

(Bude vám možná na příkladu Jonášově divné, že se musel znovu umrtvit, když už před tím byl umrtven, tak, že znal vůli boží, to znamená vědomě žil s Bohem, vstoupil do království božího. Připomínám vám proto dřívější vysvětlivku, že člověk není schopen se sám odevzdat více, než do jaké míry se zná. Považuje-li např. svůj život v těle za všechno, co může dát, ani zdaleka neodevzdal všechno. Teprve když se mu otevrou dveře, zvýší se úroveň jeho sebepoznání, a buď hned nebo začas si všimne, co všechno ještě neodevzdal. Uvědomí-li si tyto neodevzdané zbytky, nezbyvá mu nic jiného, než s nimi hospodařit jako se svěřenými hřivnami a být připraven a ochoten je bez výhrad a bez nároku odevzdat, jakmile hospodář přijde a bude s námi účtovat. To se stalo Jonášovi, ale on výhrady měl. Pak mu přišly na pomoc zevní prostředky, které mu pomohly, aby se znovu umrtvil. S touto rybou, která polyká člověka, se setkáváme velmi často, a měli bychom za její činnost být velmi vděční, protože sami bychom ani po několikanásobném vstupu za dveře nedokázali tam hlouběji proniknout. Ve stavu odtělesnosti, tj. po fyzické smrti, je tomu v optimálním případě trochu jinak. Nepotřebujeme k dalšímu pokroku žádných zevních prostředků, jimiž je např. tělo a události, tj. čas a prostor ve funkci sti-

mulačních prostředků. Budiž vám pro váš klid jasno, že nikdo, podle slov Ježíšových, nemůže dát více než svůj život, rozumějme ten, o kterém ví, a proto není chybou, že se člověk neodevzdá v tom, o čem neví. To se opraví v dalších krocích, které už člověk nedělá sám.)

Připravil jsem půdu pro vysvětlení čtvrtého kroku: Následuj mě.

Tento krok jsem průběžně vysvětloval v předešlých krocích, protože ty se provádějí proto, aby člověk mohl následovat Ježíše, v konkrétním myšlení a konání, a Krista jako ideového zaměření - hledání a nalezení věčného života. V minulosti se děla chyba, že pro sledování určité ideje, Krista, se zapomínalo na následování Ježíše, v konkrétním způsobu myšlení a v symbolice života a podle ní.

Následnost kroků navržena Ježíšem v jeho výroku "Chceš-li kdo za mnou přijít...", není ovšem náhodná. Od člověka se chce, aby prokázal dobrou vůli až do krajnosti. Teď už víte, že nelze učinit více, protože jste informováni dostatečně o trpnosti této cesty následování, o dveřích, které si člověk sám neotevře. Ježíš ukazuje, že není pravděpodobné, že by někdo mohl a opravdově si přál jej následovat, kdyby se před tím nezapřel a nevezal na sebe svůj kříž, ovšem jen nedokonalým lidským způsobem, ale prokázav přitom nejvyšší možnou míru dobré vůle. Tato míra je dána hranicí mezi klidným konáním a zneklidňováním se. Tady vám možná něco nebude souhlasit. Když nastávající Ježíšovi učedníci opustili rodiny a šli za Ježíšem, zajisté prokázali dostatečnou měrou, že sebe zapřeli, ale možná, že vám bude připadat, že zároveň odhodili svůj kříž, že ho nevezali na sebe. Mohl bych se vyhnout těžší odpovědi tím, že bych si vzpomněl na fakt pozvání Ježíšem "pojď za mnou!" které zbavilo člověka potřeby nést svůj kříž a bylo začátkem přípravy na nesení Ježíšova kříže. A protože Ježíš okamžitě zapřáhal své učedníky do všeho, co sám dělal, jako do pomáhání bližnímu, křtění, dělání zázraků, měl bych přitom pravdu.

Dokonalejší odpověď (*neříkám nejdokonalejší možná odpověď*) by zněla jinak. Řekli jsme si už při nějaké příležitosti, že Ježíšovi učedníci představují v symbolice Ježíšova života lidské vlastnosti ve službě, ke které je povolal Ježíš. V této symbolice je skryta důležitá skutečnost. My jsme si tuto službu zatím představili jako práci služebníka na Hospodářově poli. Dělá-li člověk všechno v tomto duchu, jeho lidské vlastnosti začínají mít zázračnou moc, neboť do té míry, do jaké člověk vědomě koná vůli boží, jedná z

pověření božího a má k tomu také od něho moc. Proto mohli učedníci okamžitě od začátku svého učednictví dělat zázraky, pokud jen byli Ježíše poslušni. Tyto zázraky jsou patrné i v souběhu událostí kolem takového člověka, neboť jsou způsobeny tím, že se člověk zařadil do jiné úrovně příčin a následků, jak jsme si už vysvětlili.

Jsou velké rozdíly v účincích následování Ježíše u třech typů těchto následovníků.

K prvnímu nejčastějšímu typu následovatelů Ježíše patří ti, kteří neprovedli předešlé tři kroky všemi lidsky dostupnými prostředky, především se nezapřeli jak mohli a pak nezvali svůj kříž. Ti se neustále musí do následování Ježíše vemlouvát, potřebují ustavičné podněcování zvnějšku, ať četbou nebo stykem s lidmi Ježíši oddanými nebo důkazy, ale ustavičně se znavují a znovu a znovu zapomínají na své předsevzetí. Tyto lidi by byl Ježíš vůbec nepřijal za své učedníky, neboť nesplňují požadavek všeho nechat a jít za ním. Takoví lidé si k němu přicházeli jen odpočinout, vymanit se z únavy, a on je neodmítal a občerstvil je.

Doufám, že nemusím při té příležitosti znovu vysvětlovat, že všeho nechat znamená změnit smysl veškerého počínání, jak bylo dříve popsáno.

Ke druhému typu patří ti, kteří sice všeho nechali a šli za Ježíšem, ale občas měli své výhrady proti jeho vedení, proti jeho vůli, jako Jidáš. Ti zažívají při každé takové neposlušnosti pád ze své úrovně učedníka, možná že nespádnou až do úrovně zrádce, nýbrž jen zapíratele, jako Petr, ale vždy potom začínají krize, které se v odborné literatuře nazývají suchostí, stagnace apod.

Ke třetímu typu patří obyčejně lidé chudí duchem, kteří se vůbec neodvažují odporovat Ježíšovu vedení. Ti nezažívají pádů, pokud nezneužívají vedení ve svůj osobní prospěch a neztrácejí z mysli jediný nejvyšší smysl života. I pro ně však existuje to, čemu zde říkáme zeď nebo zavřené dveře. Stane-li se někdo učedníkem Páně, mnoho mu ještě zbývá k tomu, aby dovršil vývoj.

Z předešlých výkladů je snad dost dobře patrné, že v žádné kategorii se nikdo nemůže zabydlet, a že jsou možné i prudké přechody z první do druhé a třetí jako ze třetí, druhé do první kategorie atd., mohou být denní, hodinové, vteřinové. Vše záleží na proměnlivosti lidské vůle, lidských záměrů a lidské bdělosti (*viz podobenství o pannách*).

Naproti tomu lidé třetí kategorie samovolně odkládají své jho, pociťují a zakoušejí i v denních událostech, že jsou ho zba-

veni, poznávají, že kdyby se starali jako dříve, nebo kdyby se dokonce strachovali, že by se ocitali zase tam odkud vyšli, u svého břemene a byli by odděleni od vedení, jehož už byli podílníky. Stejně samovolně začínají brát na sebe Ježíšovo jho a jeho břemeno, asi tak, jak si to přál Ježíš, když své učedníky posílal dělat dobro v jeho jménu.

Tito učedníci tehdy i dnes poznávají, že mají moc, kterou nikdy před tím neměli, a proto je nepravděpodobné, že by si ji **přímo** přivlastnili, že by zapomněli, že není z nich, že je to dar, který tak dlouho trvá, dokud člověk plní Ježíšovu vůli, ale má povahu živé rostliny, která není-li zalévána a není-li ponechána na světle, hyne. Proto sv. Pavel mohl říci o všech darech, že pomínou, jen láska nepomine.

Velkým nedostatkem všech následovatelů Ježíšových, i těch třetí kategorie, jest, že více či méně ochotně, ale všichni mají tendenci si přivlastňovat to, o čem nepochybovali, že není ani z nich, když to začali mít k dispozici jako prostředek vývoje, ale nedovedli se smířit s tím, že jim tyto prostředky bývají odnímány, a často jen proto, že je začínají vlastnit.

Řekli jsme si, že Ježíšovi učedníci, kteří před setkáním s Ježíšem ani nepomysleli na to, že by mohli provést nějaký zázrak, když nastoupili do učení u Ježíše, tak konali tak dlouho a v takovém rozsahu zázraky, dokud byli schopni věřit, že se dají provést ve jménu Ježíše. Avšak všichni, s výjimkou Jana, zažívali při degradaci mistra krizi, která je velmi pěkně vysvětlena Petrovým počínáním. Byl si jist, že miluje Ježíše více než sebe, takže mu slíbil, že s ním půjde do žaláře i na smrt. Pak však zjistil, že se v sobě mýlil, nechtěl být s Ježíšem odsouzen, a proto Ježíše zapřel třikrát než kohout zakokrhal.

Petr, který jako rybář se stal učedníkem Ježíšovým, ačkoliv do té doby neuměl nic než lovit ryby, měl za to, že pro všechno, co mu Ježíš slíbil, za tři roky ukázal, svou silou jeho prostřednictvím prováděl, Ježíše miluje. Už pozapomněl, že nic neuměl ze sebe, ani milovat. Ani láska není **jeho** vlastností, nýbrž vlastností propůjčenou. Musel se proto přesvědčit, že Ježíše on nemiluje, že i ta láska, kterou měl, byla propůjčena Ježíšem. Uvažte, za jakých okolností odešla, za jakých okolností ji měl k dispozici tak, že si už myslel, že je to jeho láska.

Obdobně jako tomu bylo s láskou a s celou činností Petrovou až do seslání Ducha svatého, tak je tomu se všemi událostmi a okolnostmi, které nám umožňují určitou úroveň činnosti.

(Neuvažuj zatím fakt, že všechno je od Boha.)

Úroveň událostí, na kterou se dostáváme vlivem nezainteresovanosti, není rovněž naše.

Tady musím říci něco o tom, v jakém smyslu běžná úroveň událostí, na jaké žijí běžně lidé, je naše, a proč není naše vyšší úroveň událostí, která je označena Ježíšem jako ono "vše ostatní, co nám je přidáno", hledáme-li především království boží. Možná, že byste se spokojili s tvrzením, že tu jde o období mezi "bude vám otevřeno" a "bude vám přidáno", a že právě jako si nemůžeme sami otevřít dveře do království božího, tak si sami nemůžeme ostatní přidat, o co jsme se před tím museli starat.

Poněkud dokonalejší vysvětlení se nám nabízí pomocí míry spojení nebo stupně spojení s Bohem.

Kdyby kterýkoliv člověk byl úplně rozpojen od Boha, nebyl by schopen se s ním spojit, a to prostě proto, že by byl na něm nezávislou, samostatnou bytostí, která bere síly k životu sama ze sebe nebo z toho, co si najde kolem sebe. Nemíním zde rozvádět zkušenost o základním stupni spojení s Bohem, protože bych příliš daleko odešel od právě začatého zdůvodňování. Stačí říci, že na základním stupni poznání, z něhož se těší každý člověk, proud existence, lásky a poznání proudí neprotekčně od Boha ke člověku, ale nikoliv od člověka k Bohu (*to jsou ony zavřené dveře*). Čili Bůh pro nás žije, Bůh nás miluje a Bůh nás poznává, ale nic z toho se neděje naopak. Jakmile však začneme sloužit Bohu, začneme vzbuzovat lásku k němu, zkrátka začneme nějakým způsobem klepat na dveře, dveře se začnou otevírat, člověk začne pronikat za ně. Protože však pocit, že jsme odděleni od ostatních lidí, a také odudálostí, které kolem nás probíhají, v nás indukuje obdobnou řadu všeho, co zažíváme v času a v prostoru, nemůžeme stát úplně stranou něčeho, co se děje. Tento pocit nás učí spojovat se s tím, od čeho se cítíme odděleni. Zažíváme následky toho, co se kolem nás děje.

Dá se obrazně říci, že dveře do království božího jsou na vyšší úrovni dění, právě jako určitá vyšší souhra událostí. Stačí tedy hledat království boží, tj. vstup do něho, a začnou se projevovat následky toho i v přidaném, v událostech, kdežto závislost na událostech nižší úrovně se zmenšuje. A protože není v nás, v našich možnostech otevřít si dveře, můžeme mít za to, že ani úroveň událostí, na kterou jsme se dostali, není v naší moci,

pokud jednáme slepě, a přece tu je, takže žasneme, kde se vzala, a jak se mnohé věci vyvíjejí bez našeho přičinění tak, jak je třeba k tomu, aby se odstranily překážky z vývojové cesty. Tento běh událostí se nedá vysvětlit lépe než tak, že jsme se už dostatečně zapřeli a vzali svůj kříž a byli jsme ochotni následovat Ježíše, takže on nás přijal mezi své učedníky, a teď se ukazuje moc, která mění běh událostí podle úrovně, po které nás vede. Jsme svědky **jeho** zázraků, děje se to z **jeho** moci. Čím více však si tuto jeho moc přivlastníme, tím se blížíme ke hlubší krizi, neboť jeho osobní vedení musí jednou přestat a přejít do neosobního vedení Duchem svatým a na rozhraní těchto dvou vedení se musí rozplynout všechno osobní, především, co jsme si z moci tohoto vedení přivlastnili. Jsme-li poslušni jako učedníci Páně, dopadá naše činnost tak, že se vše při ní daří, ale jen jeho mocí, která v nás působí. Tento stav není však definitivní, protože "dnes nemůžeme přijít tam, kam on jde", dokud nás neopustí a nepošle ducha. Otevírání nejzazších dveří děje se totiž zvláštním způsobem, přerušením osobního vedení a po určité mezeře, zavedením neosobního vedení.

(Snad zde nebude na škodu, když zde uvedu zajímavou ukázkou osobního vedení na cestě činnosti aspoň snem. Tato ukáзка má tu nevýhodu, že není uvedena v kontextu činnosti dotyčného člověka a že nelze pro nedostatek místa uvést, jakým způsobem je onen člověk při své činnosti veden. Upozorňuji, že číselná symbolika, která se v následujícím snu vyskytuje, nebyla známa tomu, kterému se sen zdál, nýbrž jen tomu, který se ve snu vyskytoval jako pomocník a kterému dotyčný člověk důvěřoval jako dobře poučenému člověku. Sen se zdál přesně podle poučení, které měl k dispozici dotyčný člověk - pomocník. Není třeba, abyste zobecňovali platnost číselných nápovědí. Je to ukáзка části osobního, individuálního vedení.

Dotyčnému člověku X, se zdálo, že byl v zaměstnání a hledal pro nutnou kanalizační instalaci roury. Nemohl je však dostat, protože ve skladu byla inventura a zboží se nedalo vyskladnit. Na jeho pracovišti se však objevil jeho známý, kterého zde v textu označuji jako pomocníka. Ten slíbil, že mu roury opatří. Potom oba odešli. Každý po svém jinam. Když se však dotyčný X vrátil, měl na stole dva lístky, které ho opravňovaly, aby si vyzvedl dvě roury: Jednu kameninovou za Kčs 187,-, a druhou z PVC za Kčs 117,-, celkem za Kčs 304,-. Jeho přítel, který se mu ve snu neobjevil, měl na stole podobný lístek za úhrnnou cenu Kčs 305,-. X věděl, že obojí zaopatřil onen pomocník.

Výklad: Již delší dobu X přemýšlel, jak se prakticky zařídit na cestě činnosti - odtud myšlenka na instalaci kanalizace-. Sen se mu zdál teprve ve chvíli, kdy se po delším čase sešel se svým pomocníkem. Sám by byl sen vůbec nerozluštil. Pomocník mu jej vysvětlil pomocí svých schopností takto:

Inventury, při kterých se nevyskladňuje zboží, jsou zobrazením toho, co zde už mnohokrát bylo řečeno, že člověk si sám pro sebe nemůže otevřít dveře. Člověk musí jen učinit vše, co klidně svými silami může učinit. Nedostane se dále, než že přivolá pomoc z druhé strany, odkud mu musí být otevřeno i ve smyslu správného poučení o osobním použití obecných pouček.

Návody jsou ve snu podány dva a podle smyslu snu bude třeba použít obou, má-li být dílo dokončeno, zřejmě proto, že ne vždycky si X bude vědět rady jen jedním, nebo jen druhým způsobem. Kameninová roura může být symbolem klasické cesty, protože kamenina představuje klasický instalační materiál. Tento klasický způsob je dražší, tz. tíže vede ke výsledku. Číslo 187 kameniny napovídá: Bůh - 1 - je uveden jen jedenkrát, na rozdíl od druhého čísla 117, kde je uveden dvakrát. Kdybychom chtěli výklad odbýt, řekli bychom, že v prvním případě je Bůh pojat jako transcendentní nebo jako na nebesích, mimo dvojnost, mimo naše slzavé údolí, jak se vyjadřovali s oblibou kdysi křesťané. Kdežto v druhém případě je Bůh pojat jako činitel i ve dvojnosti, proto vedle sebe dvě jedničky. V prvním případě považujeme Boha za soudce, který má moc odměňovat dobré skutky a trestat zlé, ovšem my sami, ne on, se musíme osvědčit ve své činnosti. Tento způsob myšlení a jednání má za následek výskyt mnohých překážek, se kterými si mnohdy nevíme rady. Teprve po jejich překonání se dojde ke spojení s Bohem. V tomto smyslu je tato roura dražší.

V druhém případě, označeném ve snu číslem 117, se vylučují překážky na cestě tím, že se člověk vědomě opírá o moc boží, která se pak zvětšuje s mírou sebepoznání, sebezáporu a braní kříže. Ideálně taková cesta by se navlas podobala cestě lásky a byla by prosta hlubokých krizí. To je konečně pochopitelné: Kdyby byl člověk poslušen vedení, které má, a řídil by jím své myšlení i činnost, byl-li by poslušen z lásky, ztrácel by vlastní vůli a podvoloval by se tak dlouho vůli boží, až by se s ní ztotožnil. Ztotožnění ve vůli je ztotožnění v lásce. Protože však člověk jednak nepoznává vůli boží, ani tak, aby vždy věděl, co je správné, a proto se jí nemůže řídit, jednak není dost poslušen, dost nemiluje, zachovává si dlouho svou vůli. Tím se objevují na jeho cestě překážky, cesta probíhá typem 187.

Typ cesty 117 se dá také stejně dobře vysvětlit postavením služebníka na poli - 1 - a v domě - 1 - Hospodářově. Bylo vysvětleno v Úlohách v kapitole postavení služebníka. Čím srovnatelnější je úroveň práce na poli s úrovní práce v domě - což bude vysvětleno lépe ještě později -, tím harmoničtěji a samovolněji probíhá duchovní vývoj. Činnost mimo modlitbu má být např. výrazem poslušnosti a odevzdanosti Bohu, modlitba má být rovněž výrazem odevzdanosti. Jak modlitba, tak činnost, mají stránku aktivní a pasivní. Při činnosti na poli se člověk aktivně podílí na vykonávání vůle boží a je zároveň do stejné míry trpný, když se boží vůli poslušně podrobuje. Při modlitbě má každý svou metodu, výraz, způsob, jímž se modlí. To je aktivní stránka modlitby. Smysl této metody, pokud je správně zvolena, je Bohu stále dokonaleji patřit. To je trpná stránka modlitby. Obě trpné stránky, jak činnosti, tak modlitby, jsou stejně důležité jako stránky aktivní.

Součet obou čísel je 304. Je to vprostřed nula - živá lidská základna - obklopená z jedné strany, úvodní, trojkou, neboť tři je zaslíbení a každá lidská základna je zaslíbením věčného života, nikoliv však ještě jeho uskutečněním, sedmičkou. Čtyřka je časoprostorové zaslíbení tři, zvětšené o jednotku. Tato hra čísel se podobá dějové hře, která se udála kolem snu, X se schází v bdělém stavu se svým pomocníkem. Sen se mu zdál při jednom z řídkých setkání a byl sehrán přesně tak, aby mu pomocník rozuměl do všech podrobností, ale aby mu nerozuměl X. O individuálnosti vedení svědčí číslo 305, které je součtem, zřejmě, jiných čísel, hodnotově se nepatrně lišící. Těžko říci, zda by měl X tentýž sen, kdyby nebyl přítomen člověk, který mu by jej vyložil. Avšak všechna kdyby jsou zbytečná, protože vedení je vždy takové, aby mělo smysl. I nevysvětlený sen s duchovním obsahem je důležitý v tom smyslu, že obsahuje sílu, která se jím předává člověku, který sen měl, a tento vliv se neumenšuje neschopností sen vyložit.

Má-li děj, odvíjející se ve snu, tento smysl, má jej obdobně děj odvíjející se za bdělého stavu. Podle běžných znalostí nabýváme sílu k životu dýcháním, jídlem, pitím, odpočinkem a ovšem správnou funkcí tělesného a duševního organismu.

Sílu k uskutečnění duchovních cílů, zrání člověka, způsobuje děj, do kterého je člověk zasazen a který si pozměňuje svou kvalitou jednání a svým postojem. Rozdíl mezi dějem snovým a dějem, který prožíváme za bdělého stavu, je jen ten, že snový děj ovlivňujeme svou vůlí jen nepatrně, kdežto děj prožívaný v bdělém stavu se snažíme ovlivnit. Proto se stává, že v

době, kdy užíváme tzv. vlastní vůle a neřídíme se vůlí boží, a přesto záměrně míříme do věčného života, začnou se nám zdát sny, ve kterých jsme snáze podněcováni a ze kterých bez výhrad čerpáme sílu k uskutečnění.

Tímto způsobem bývá často zajišťována kontinuita vedení, tj. posilování, předávání duchovní síly, i po léta, dokud se člověk nenaučí ztrácet více sama sebe, lépe se zapírat i v běžném bdělém stavu, nejen ve výjimečných situacích. Není-li tohoto sebezáporu, výjimečné situace se dramatizují napřed ve snu. Touto dramatizací dochází ve snu jaksi k bezbrannému způsobu soustředění, tj. jistým způsobem k trpnému znásobení lidských schopností, tak důležitému při duchovním vývoji. Ve snu mohou nastat krajně vyhocené situace, které kdyby nastaly v bdělém stavu, člověk by je promrhal, utekl by z nich.

Člověk však nemůže mít podíl na vyšší duchovní pomoci, není-li zaujat, tj. vnitřně sjednocen. Sen je školou, ve které se učí při nejmenším zaujatosti. Právě vyložený sen i bez vysvětlení měl zrovna tento smysl. Zaujal už ve snu onoho X. Tato zaujatost se často přenáší i do bdělého stavu, někdy trvá hodiny a dny. A není náhodné, že na sny klíčové povahy člověk do smrti nezapomene. Řeknu totéž návodněji: Snáze zapomene na některé děje, které v bdělém stavu považoval za důležité ve chvíli, kdy se přihodily, než na děje ve snu. Tato stopa v paměti sama o sobě svědčí o tom, že snový děj nějak ovlivnil celý život. Bylo by velmi zajímavé, kdybychom si na příkladech ukázali, jak. K tomu zde však není místa.)

Proč nemohli učedníci přijít za Ježíšem ihned, kam on šel? Protože jejich činnost byla zaměřena na získání království božího především pro ně a teprve v druhé řadě pro ostatní lidi. Kdybychom si odpověď na otázku zjednodušili jako už mnohokrát, řekli bychom:

Království boží se dosahuje, přejeme-li si je především a hledáme-li je především (*což je potvrzeno výrokem Ježíšovým*), ale to nestačí, a proto se dá říci, že se vstupuje do království božího teprve tehdy, když si je člověk přestal přát za okolností a pouze za okolností znázorněných a vyložených symbolikou Ježíšova života. Nikdy více než v tomto bodě není třeba doplnit Ježíšovo učení poučením vyplývajícím ze symboliky jeho života.

Ti učedníci, kteří šli za Ježíšem, aby získali svou osobní spásu, museli vnitřně umřít, aby získali jak tu, tak i aby uměli přivádět lidi ke spáse. Učedník Petr se např. musel přesvědčit, že láska k sobě mu nedovoluje zemřít s Ježíšem a tedy ani s ním

vstát z mrtvých, znovuzrodit se ve věčném životě. V hořkém pláči, který následoval po tomto poznání, bylo obsaženo definitivně sebeodsouzení. Tato ztráta starého člověka, Petra sebe milujícího, je velmi důrazně vysvětlena v evangeliu. Ježíš dokumentoval tuto ztrátu třikrát opakovanou otázkou: "Petře, miluješ mne?" (*Jan XXI, 15-17*). O věrnosti mluvil Ježíš s Petrem před svou smrtí. (*Marek XIV, 29*), aby Petr věděl, že jej nemiluje, a jaké to bude mít následky, a pak po zmrtvýchvstání se ptal na lásku Petrovu, tedy po vnitřní ztrátě starého Petra a po narození nového. Tehdy Petr opravdu miloval Ježíše. Mezi těmito dvěma podobnými scénami stála však smrt a zmrtvýchvstání Páně. Moc této smrti Ježíšovy představuje onu moc na druhé straně dveří, která nám otevírá právě tak, jako otevřela Petrovi. Pro tuto moc je Ježíš Kristem, Pomazaným, je opravdovou silou lásky.

Z děje okolo sv. Petra se dá snadno usoudit dvojí:

1. Při vstupu do učení u Ježíše se vzdal Petr Petra rybáře, člověka, který měl rodinu a nějaký majeteček. To stačilo k tomu, aby mohl hmotně následovat Ježíše. Tehdy si patrně přál vyhnout se konci světa, nezahynout při něm a naopak vejít do věčného světa. Tento a obdobný způsob myšlení, tj. hledání vlastní spásy, vede nejdále a zřetelně k osobnímu vedení Ježíšem a ke všemu, co s tím souvisí. Upozorňuji, že i takovéto osobní vedení se obejde bez zjevení, ale neobejde se bez inspirované činnosti, jejíž hlavním znakem nejsou pravdivá tušení, nýbrž poslušné provádění vůle boží bez výhrad do té míry, jak ji člověk poznává. Petr tuto vůli boží ztělesněnou v Ježíši, nikdy po celé tři roky nepřekročil, ba naopak, stále dokonaleji v Ježíši poznával Syna božího. (*Mat. XVI, 13-23*). Převédeme-li si tento jeho způsob myšlení do našeho života, můžeme říci, že dění kolem nás i v nás má nás přesvědčovat stále dokonaleji, že jsme vedeni Bohem, a poskytovat nám stále jasnější linii pro vlastní rozhodování. Ježíš totiž nechodil pořád s učedníky, nýbrž je také posílal dělat dobro.

2. Když se dovršil čas doby učednické, když se učedníkům už zdálo, že i na úrovni daleko rozsáhlejší a dokonalejší činnosti, označené jako zázračné, všechno jde samo (*dostavila se i zde obdobná samovolnost jako samovolně jdeme a nemusíme přemýšlet jak jít, jak našlapovat a udržovat rovnováhu*), Ježíš věděl, že nadešla jeho hodina, kdy bude muset skoncovat se svým osobním vedením, má-li dojít k vedení Duchem svatým, k dalšímu kvalitativnímu skoku v duchovním vývoji učedníků. Tento přechod je v Novém zákoně velmi podrobně popsán dějovou symbolikou.

Důležitým článkem v tomto popisu je počínání učedníka Petra. Jako se dokázal na začátku učednictví vzdát své rodiny a majetku, nyní při souzení Ježíše se vzdává Petra učedníka, a protože už není před tímto druhým vzdáním ničím jiným než učedníkem Páně, vzdává se sebe celého. Forma, kterou se to děje, není rozhodující. Zaručeně i sebelépe míněné prohlášení není sebevzdáním. Je jím vnitřní úkon zavržení sebe jako nehodného, nebo nějaké odsouzení sebe, vyplývající z jasného poznání této nehodnosti.

Zní to banálně, když se řekne, že ani Ježíš by byl nevstal z mrtvých, kdyby byl nezemřel na kříži. Rozumíme-li však okolnostem, za kterých zemřel, víme, že jeho smrt na kříži byla vyšší obdobou toho, co zažil učedník Petr, když se vzdal sama sebe. Ježíš nenechává nikoho na pochybách, oč šlo na kříži. My si teď všimneme jen jedné stránky tohoto komplexu příčin a následků. Syn člověka, a jím Ježíš též byl, zde na kříži umírá. Abychom se v tomto výkladu nemýlili, potvrzuje jej nejméně dvěma způsoby: a) odkazuje svou matku Janovi slovy: "Hle, matka tvá", b) cítí, že Bůh jej opouští, tj. opouští člověka, který umírá na kříži. Kdyby jej byl neopustil, nemohl by se ukázat smysl našeho duchovního vývoje, dostat se nad lidství. Neopomněl však dalšími událostmi ukázat, že toto osvobození z lidského omezení nepřináší s sebou nějaké odcizení člověku nebo povyšování se nad něj. Jen prostředků, nutných k lidskému životu, už není dále zapotřebí. Proto odevzdává na kříži i ducha - mysl. I lidské myšlení se stalo přežitkem. Je na čase, abychom začali uvažovat fakt, že všechno je od Boha, a vysvětlili si, jakým způsobem všechno od něho ustavičně pochází. Dá se tomu rozumět sice jen neúplně, ale přece jen i takové porozumění je velmi prospěšné pro stanovení podmínek spojení s Bohem.

Bohem zde budeme rozumět komplex zdrojového bytí, vědomí a zdrojové lásky, tedy stav bytí, stav lásky a neaplikované vědomí.

Začněme třeba s vysvětlením zdrojového bytí. Jest ve všem obsaženo tak, že jen nelze nijakým způsobem z ničeho vyloučit. Nelze mu přičíst žádnou formu bytí, přestože v každé formě bytí je. Není zřejmé, že ve všem je, protože v něm nemůže být nic z toho, v čem ono je, pro stav, ve kterém se nachází. Ono je totiž klidem všeho, co je v pohybu. Všechno je stvořeno v tom smyslu, že všechno z klidu vyšlo a vychází, ale už v něm není, asi tak jako voda, která vyprýštila ze země, už v ní není, přestože není jinou vodou než tou, která je ještě v zemi a je s ní svým původem ve

spojení. Kdyby naše existence měla jen původ ve věčné existenci, nestávala by nejmenší naděje, že by mohla do ní zase vejít.

Avšak obdobným způsobem jako naše existence vychází z věčného, i naše vědomí a naše vůle vycházejí z věčného vědomí a z věčné vůle. A tyto dvě složky způsobují, že se pomocí nich můžeme vrátit do věčné existence a vědomí a z vlastní vůle, i když po stránce volní je tu zábrana, obdobná zábraně existenční a uvědomovací, kterou jsme si označili jako zeď. Přece však odtamtud, kde odvozené vědomí a vůle nejsou v takovém rozsahu vylity ze zdroje jako u člověka, odtamtud není možno se vrátit do zdrojové existence. Živý člověk představuje zralé ovoce na stromě bytí. Obsahuje zralá jádra, která jsou příslibem nově se projevujícího věčného života. Přitom je třeba splnit dvě podmínky růstu:

1. - Zasadit semeno do úrodné půdy (*tou je způsob, jakým přijímáme duchovní úkoly a jak se s nimi vypořádáváme.*)
2. - Semeno musí zemřít, aby z něj mohla vyrůst nová rostlina.

Kéž bychom si k prvnímu bodu správně vyložili Ježíšovo podobenství o rozsévači, jehož semena padala jednak do trní, na skálu, na cestu a do úrodné půdy. Z této "nešikovnosti" rozsévače bychom měli umět vyčíst ono universální tažení (*jako Jidáš, který měl pro mast vylitou na Ježíše lepší použití. Uvažujte v jakém řádu souvislostí jednala ona žena, zdali její jednání bylo tolik její. Toto nevlastnění je znázorněno drahou mastí*) a neměli mít za zlé, že promrhává hodnoty. Bůh působí na všechno a ve všem, ať se nám to zdá být vhodné či nikoliv. Tímto působením je zachována jednota všeho existujícího a vývojová možnost všeho, která v té fázi, jejíž jsme svědky, se vyvíjí především pohybem a činností. Kéž bychom tedy rozsévače nepovažovali za sebe, nýbrž za projev boží vůle. Kéž bychom semeno do nás zaseté považovali za hřivny, se kterými nemáme hospodařit pro sebe, nýbrž pro hospodáře, který nám je svěřil.

Semeno má zemřít: Tento úkol se dá provést opět jen ve spolupráci s Kristem, sami jej nikdy nezvládneme, i když musíme učinit vše, co můžeme, abychom se vůbec disponovali ke Kristově pomoci.

(Odvolávám se na mnohokrát rozebíraný případ sv. Terezie z Avily, která sama nedokázala vnitřně zemřít a musela se podvolit pomoci boží, která je obsažena v Ježíšově smrti na kříži.)

Sv. Terezie z Avily se disponovala ke Kristově pomoci ve vnitřní modlitbě. Náš obdobný případ má proběhnout při činnosti. Spojení, které u sv. Terezie proběhlo napřed v modlitbě, beztak potom probíhalo soustavně i při činnosti. Když se jí divili, jak může zmoci tolik práce, řekla velmi instruktivně: "Mýma rukama pracuje Kristus, mýma nohama chodí Kristus." Proběhne-li u nás spojení napřed v činnosti, bude pak probíhat také ve vnitřní modlitbě. Lze také kombinovat disponování hned v obou směrech, což by bylo harmonické, bezkrizové. Modlitba by měla být přípravou k činnosti a činnost přípravou k modlitbě, a to tak dlouho, až se sejdou na stejné úrovni.

Činnost na spojovací úrovni jsme si definovali jako nezainteresovanou (*tj. pro sebe nekonanou*) činnost. U věřícího člověka je to především činnost na poli Hospodářově a se svěřenými hřivnami, u nevěřícího člověka je to především činnost pro bližního nebo pro spravedlivou, obecně prospěšnou věc bez protekcionářství, čímž ovšem může být i činnost věřícího.

U věřícího je to modlitba, která nemá povahu prosby pro sebe nebo pro jiného, nýbrž je odevzdáním Bohu. Je to vlastně zavedení trpného stavu mysli, bez něhož není možno dosáhnout spojení s Bohem. Řekli jsme si, že je nepravděpodobné, že by této trpnosti člověk dosáhl při modlitbě, nebo že by vůbec věděl, co je onou trpností, kdyby se nenaučil v činném životě být "nečinný" oním způsobem - dát se vést.

U nevěřícího, který se nemodlí, musí být trpnost zaváděna také pravidelně vedle činnosti tak dlouho, až vejde do činnosti. Necht' si nikdo nemyslí, že soustředěnost na některé nervové středisko nebo mimo tělo, je pravou trpností. Je ještě aktivita, která nevede k otevření dveří, to je tlak, nikoliv klepání na dveře. I nevěřící si musí dát poradit universálně platnou moudrostí, zakódovanou do Ježíšových poučení, a tou je "klepejte". To znamená, po provedení tlaku se musí ustoupit od tlaku, to je charakter klepání. Navozuje se přece uměle sebeztráta, chvilková ztráta vlastní vůle. Trénuje se umění ztratit sama sebe bez civění a bez ztráty vědomí. Ani věřící, i kdyby sebelépe věřil, a kdyby se bez přestání modlil, nepřešel by do stavu vědomého spojení s Bohem, nýbrž by se ocitl v nejlepším případě přede zdí, kdyby nedokázal ustoupit od sama sebe. Což mu to neradí dost jasně Ježíš tím, že ukazuje, jak Petr musel od sebe ustoupit po svém zapření Ježíše, tj. plakal hořce, a jak Ježíš musel na kříži všechno opustit, i svého ducha (*aktivní mysl*) odevzdat?

Dopouštíme se chyby v tom, že dokážeme být daleko snáze aktivní než v pravý čas pasivní. Ježíš od nás chce, abychom se učili z jeho podobenství, proto jich vyslovil takové množství. Celá série těchto podobenství nám napovídá umění trpnosti ve spojení s aktivitou. Žena vzala kvas a zadělala jej do mouky, rozsévač zasel semeno. Kvas pak působil bez dalšího přičinění ženy, semeno vzrostlo bez dalšího přičinění rozsévače. Oba dokázali bez jakéhokoliv osobního zásahu ponechat působit kvas nebo klíčit semeno, přičemž té činnosti bylo daleko méně než té pasivity. Obojí však bylo stejně důležité a předcházela činnost. Jedno bez druhého se neobejde... Představte si, kdyby hospodyňka nenechala v klidu těsto, které má kynout, nebo kdyby rolník znovu hýbal půdou, do které zasel semeno! A těchto nehorázných chyb se dopouštíme, a divíme se, že nejsme úspěšní, že se nedostavuje nic z toho, co předpokládáme.

Nezůstaňme nikdy jen u jednoho podobenství, abychom se jím (*tím jediným*) mohli poučit, nýbrž srovnávejme je s ostatními podobenstvími. Tak např. srovnáme podobenství o rozsévači, který zasel dobré semeno, s podobenstvím o postavení služebníka na poli. Hospodář posílá svého služebníka na pole a přikazuje mu, aby tam pracoval. Tak se máme chovat i my, služebníci. Záséváme-li pole, nebo vykonáváme-li cokoli jiného na poli, nejsme rozsévačem z podobenství o rozsévači, nýbrž jeho pomocníkem, v jeho službách. Takovým podivným, snad většinou lidem nesrozumitelným způsobem, je Bůh jediným činitelem. Čím dokonaleji toto pochopíme, tím dokonaleji dokážeme jít cestou poznání, kterou jsem se ještě nikdy neodvážil vysvětlovat s větší podrobností, také právě pro obtížnost pochopení principu jediného činitele, pochopení toho druhu, že z člověka nedělá figuru nebo loutku, nýbrž po všech stránkách trpného spolupracovníka, ne lenocha.

(Vizte činnost Ježíšovu v období jeho učitelské éry, činnost, která měla povahu eminentně trpnou.)

Obdobně lze pochopit, jakým podivným způsobem nic se neděje bez vůle boží, a přesto můžeme vynakládat vlastní vůli a mnohé pomocí ní provedeme.

Dokonce platí, že kdybychom ji nevynaložili, nedočkali bychom se vůbec projevu vůle boží, ale kdybychom v ní neustali v pravý čas, tj. po klidném vyčerpání všech lidských možností, nedožili bychom se tohoto projevu boží vůle. Zároveň je zde skryta odpověď na otázku, proč nejsme svědky projevu božího.

Pochopení, že člověk musí být novým způsobem činný, je-li Bůh jediným činitelem, pochopení, že bez činnosti tohoto "nového" typu není dost dobře možno dojít vědomého spojení s Bohem už za života člověka na zemi bez krizí vědomí, kterým se říká extáze, vytržení, považují za velmi důležité, svým způsobem revoluční, převratné, i když nacházíme jasné poučení o tomto způsobu jednání už u Ježíše a hlavně v symbolice jeho života.

Je přitom zcela pochopitelné, proč se dosud jak v křesťanské mystice, tak v indické joze považovala extáze, případně samadhi za nezbytný článek v řetězu vývoje vědomí až k trvalému spojení s věčným životem, ke spojení, které už se obejde bez extází, je jaksi nad nimi v tom smyslu, že není přechodným, nýbrž stálým stavem. Indové si pomáhají tvrzením o sahadžisamadhi a o jiných druzích samadhi, která se už nepodobají výchozí extázi. Křesťanská teologie si ovšem pomáhala lehčím způsobem z rozporu, který se před ní stavěl tím, že byla svědkem extatických životů některých světců a neextatických životů jiných světců.

U těch neextatiků, které považovala za světce, tj. za na věky spasené, za vědomě spojené s Bohem, předpokládala toto spojení s Bohem ve formě dokonalé až po smrti, tak trochu se opírajíc o některé výroky sv. Pavla. Jestliže však u těch, kteří neprošli fází extází, jako jimi prošla např. sv. Terezie z Avily, neshledáváme takovou míru vědomého spojení s Bohem jako u extatiků, pak odkaz na posmrtné spojení je nutno považovat za laciné východisko z nouze, které nadto odporuje mnoha výrokům Ježíšovým a celému jeho způsobu zasvěcování, která prováděl u svých učedníků napřed osobně a pak neosobně po seslání Ducha svatého, ale prováděl je celé za fyzického života učedníků. Teologům mělo být už dávno nápadné, že Ježíš od chvíle přijetí učedníků s nimi jednal jinak než s ostatními lidmi, a to dvojnásobným způsobem:

1. - Popřával jim nového pohledu na věci tím, že jim předváděl své zázraky, aby uvěřili také novým způsobem, tedy ne slepě, ne bez **soustavných** důkazů, přičemž čemu nerozuměli, to jim, a jen jim vysvětloval do té míry, jak bylo v dané situaci potřebné.

2. - Uváděl je neprodleně do nové činnosti, které dříve nebyli schopni, a to nejen ve smyslu aktivním, ale i trpném. Učil je dělat zázraky, ale v jeho jménu, tj. nikoliv jejich silou, učil je dále stále dokonaleji opouštět sama sebe, zvláště tím že je v nejlepším rozběhu načas opustil. Ukázali jsme si už na příkladu sv. Petra, že tak ze starého Petra učinil Petra nového, který ho opravdu miloval

a nikdy více ho nezapřel. Při celém tomto procesu nechal Ježíš své učedníky jednat, být činné. Nikoho z nich neposlal do kláštera nebo do ústraní.

Nám však jde teď o tu novou činnost, která vede k vědomému spojení s Bohem už za fyzického života. Budu ji v dalším nazývat prostě spojovací činností na rozdíl od pouhé činnosti.

Spojovací činnost má své kvalitativní stupně právě tak jako je má samo spojení s Bohem. Ne každý dokáže se stát hned učedníkem Páně, neboť každý přistupuje k danému předsevzetí - vědomě se spojit s Bohem - z různých hloubek. Kdyby totiž někdo chtěl některou, svému předsevzetí nepoddanou hlubinu nitra vynechat, ona by ustavičně svou cizorodou a živou existencí, nebo chcete-li mrtvou existencí, překážela v rozhodujících fázích dalšímu vývoji. Je nutno se poučit "volat z hlubin", ve kterých se nacházíme, volat činností. Je charakteristické a zároveň pro nás velmi povzbuzující, že z hlubiny, ve které se nachází i dnešní lidstvo, byl schopen jít celý židovský národ téměř bez výjimky. Je to tedy cesta obecně platná pro všechny. Kdežto z úrovně, ze které se z prostých lidí stávali zázračně působící učedníci Páně, dokázali jít jen málokterí. Ani tento fakt by nás neměl odradit, protože Ježíš nás nenechal na pochybách o tom, že kdokoliv by chtěl, mohl by se rázem stát jeho učedníkem (*viz mnohokrát zmiňované setkání Ježíše se Samaritánkou u studně.*)

A kdyby chtěl, měl by také okamžitě k dispozici Ježíšovu osobní sílu vedení, protože ta končila jeho smrtí jen pro ty, kteří dorostli tehdy do neosobního vedení Duchem svatým, ale podle Ježíšova výroku, od chvíle smrti na kříži nadále táhne všechny. Jen si nepřejme mít k dispozici neúměrně velkou Ježíšovou moc. Neunesli bychom ji. Smiřme se s tím, že ji budeme mít k dispozici v takové míře, v jaké ji potřebujeme k dosažení dalšího vývojového stupně, na němž pak získáme další vyšší míru této moci atd. Nerad bych však ve vás vzbudil dojem, že jde o lineární vzestup. Ten je vždycky proložen další mírou sebevzdání, ke které se člověk těžko odhodlává, a která se proto může nezkušeným jevit jako odliv milosti.

Ve skutečnosti na každém stupni semeno potřebuje svůj čas k vyklíčení a k odumření. Je dost možné, že v počátečních fázích člověk nebude schopen následovat Ježíše kamkoliv, protože nedospěl k tak velkému rozhodnutí, aby opustil všechno kvůli němu. Je však nutné, aby jeho předsevzetí mělo aspoň povahu a rozsah předsevzetí židovského národa, když odcházel z

chaldejské země. Později, až nabude sílu a poznání učinit obsažnější rozhodnutí bude už vědět, že tuto sílu nemá ze sebe, a jeho uřednický krok bude jistější.

Byl-li židovský národ schopen z hlubiny, ve které se nacházel, a ve které se nachází dnešní lidstvo, jít dál až ke zrození Ježíše, vtěleného Boha uprostřed nich, nestojí ani dnes nikomu z nás nic jiného v cestě než nedostatek koncepce, než nedostatek znalosti záměru, který na sebe vzal židovský národ. Mám za to, že se prostě ztratilo během věků povědomí, že něco takového je možné. My už též víme, jakých chyb se dopustil židovský národ se svými vůdci jako celek. Tato poučenost nám rovněž chyběla. Lze tedy mít za to, že po několika tisíciletích se dnes opět otevírá cesta až k vědomému spolužití s věčným životem, až k vědomému přechodu do něj během jediného lidského života, tak jak navrhoval Ježíš.

Jednou z těchto nově se otevírajících cest je cesta spojovací činnosti, jejíž principy jsem zde načrtl, opíraje se ve všech jejích bodech o zkušenost předvedenou Ježíšovým životem, neboť jsem jedním z těch, kterým pochopení této cesty bylo umožněno vlivem okolností, do kterých jsem se dostal, a které způsobily během mého života několikanásobné převraty v myšlení i v jednání. Vlivem tak naléhavých okolností nebylo možno neporozumět, v jakých podmínkách by bylo možno dobrovolně zjednat situace, do kterých jsem vešel násilím, nedobrovolně, protože jsem zprvu nevědomě, později stále vědoměji splňoval podmínky, které, jak je mi zřejmo, mají obecnou platnost a po jejich splnění musí nastat změna úrovně vědomí, jak symbolikou svého života dokazoval Ježíš. Znovuobjevením těchto zákonitostí se sice otevírá cesta pro každého, avšak je to cesta náročná, jak se vyjádřil Ježíš, nikoliv široká a pohodlná. Nejnáročnější je na samém svém začátku, kde se člověk musí odpoutat od vžitých tradic, že celý život vede k prosté ztrátě vědomí za nebo po fyzické smrti.

Potíž není v tom, že musíme přijmout zásadu stát se vědomě věčnou bytostí a učinit pro realizaci tohoto záměru vše, co je v našich silách, nýbrž v tom, že zpočátku musíme dokázat zapřít sama sebe a vzít na sebe svůj kříž. Obojí je těžké, mnohem těžší než potom, až se člověk setká s Ježíšem a převezme od něho jeho kříž a jeho jho. Tam začíná být cesta snadná. Víte už, jakou povahu má mít spojovací činnost, tj. činnost, která není ničím jiným než klepáním na dveře, které nám budou otevřeny do věčného života. Kromě neurovnanosti mého výkladu, dalším jeho nedostatkem je, že byl prováděn analytickým způsobem, to znamená, že cesta spojovací činnosti byla zatím dost patrně

oddělena od obdobné cesty lásky a od cesty poznání, zatímco v žádném lidském životě nelze tyto tři složky plného lidství od sebe oddělit. Pokud budu v dalším textu vykládat např. o cestě spojení láskou a pak poznáním, budu se moci opřít o vyloženou cestu činnosti, výklad bude čím dále tím více syntetičtější, a doufám, že také stručnější. Je na těch, kteří budou následovat, aby se vyjádřili srozumitelněji než já. Víte, vždycky, když čtu nějakou učebnici, která je málo srozumitelná, a takových je dost ve všech vědních oborech, je mi jasno, že autor je především proto nesrozumitelný, protože sám věci mnoho nerozumí a většinu svých argumentů opisuje nebo chová v paměti jako axiomy.

Doufám proto, že vy budete už daleko poučenější než já a že světlo, které budete podávat příkladem a možná i slovy, bude jasnější. Stačí zatím, když bude možno pochopit, že činnost, která nás jinak vzdalovala od vědomě žitého věčného života, ba zdržovala nás všechny, přidržovala nás při tom, co se ztrácí a umírá, že tato činnost, a právě ona, může nás spojovat s tím, s čím nás dříve rozpojovala, od čeho nás dříve odpojovala. Není třeba vůbec nic nového a zvláštního podniknout, aby tomu tak bylo, nýbrž jen na tomtéž místě a za těchže příležitostí a okolností mít jasné záměry a úmysly, které by veškerou naši činnost sjednocovaly, činily by z ní prostředek ke vstupu do věčného života. Ukázalo se, že ani ctnostný život nemá tuto moc, jestliže je člověk ctnostný proto, aby si zasloužil věčný život, a není ctnostný proto, že je to nejlepší styl činnosti, vybavenost potřebnými nástroji, vybavenost nutná, nic víc. Není tím řečeno, že kdo je vybaven dobrými nástroji, začne také provádět, co není v jeho vůli, nýbrž co je úkolem od Hospodáře, a že to začne provádět jako hospodaření ne se svými, ale s Hospodářovými hřivnami. Kdo si ctností přivlastní, vydává se v nebezpečí, že s nimi bude hospodařit pro sebe, a tím se bude i nadále oddělovat od věčného života. Toto hospodaření pro sebe má tolik různých podob, že se může stát, že některou z nich mylně považujeme za hospodaření pro Hospodáře. Proto musíme denně nikoliv spekulovat o správnosti počínání, nýbrž prověřovat je činností v domě, nikoliv jen činností na poli. Tato prověrka nám naprosto jasně prokáže, byla-li činnost na poli skutečně řádnou přípravou pro činnost v domě. Nebyla-li jí, Hospodář nevyzve služebníka, aby se také v jeho domě najedl, a tím méně ho přivítá jako nejmilovanějšího syna, který se ztratil a byl znovu nalezen. Ovšem toto přivítání patří už do zkušenosti v Jordáně.

(Vizte: "Tento je syn můj milý, v němž se mi zalíbilo.")

Bez denního vstupu do Hospodářova domu veškerá činnost zplaní a brzy se stane nemožnou v tom smyslu, že přestane mít spojovací moc. Platí však i opak, že kdyby služebník nevyšel z Hospodářova domu na pole, a to byl některý druh klášterního života, obecně řečeno v laboratoři prováděný život, nebyl by ani v domě, ani na poli, promrhal by svůj život, nebo při nejmenším by vstupoval do bolestivě nerovnovážného vnitřního stavu se všemi průvodními zjevy, jako jsou překážky, zdánlivě přicházející zvnějška.

Nyní mi zbývá uvést vás do činnosti v domě Hospodářově, i když vím, že úplněji by se tento úvod dal provést až po naznačení cesty lásky a poznání. Tedy aspoň něco z toho.

Zhruba by se dalo říci, že počínání v domě Hospodářově je dovršením oné trpnosti, která z činnosti na poli, jež by jinak člověka rozpojovala od věčného života, činila činnost spojovací.

Zopakujme si stručně v několika bodech trpnost v činnosti na poli, která mění funkce činnosti, přičemž i kterýkoliv jediný z uvedených bodů mění tuto funkci.

1. - Vědomí, že pole není mé, nýbrž Hospodářovo.

2. - Vědomí, že nástroje, kterých užívám, nejsou mé, nýbrž Hospodářovy.

3. - Úkoly, které mi kdokoliv dává, neuděluje ten, který si myslí, že mi je dává, nýbrž Hospodář.

4. - Neklid, který se mě zmocňuje při plnění úkolů, je největším nepřítelem díla.

5. - S neklidem nezápolím, nýbrž odstupuji na únosně nejpotřebnější dobu od díla, až se uklidním, v díle pokračuji.

6. - Nedávám přednost příjemnému před nepříjemným, nýbrž jen spravedlivému potřebnému a správnému před nespravedlivým, nepotřebným a nesprávným. Rozlišuji mezi "nehodí se mi to" a "nemohu". Jen co nemohu to nedělám.

7. - Hospodář se má ke mně a k celému vesmíru jako elektrárna vůči rozvodné síti a všem spotřebičům na ni napojeným, od žárovek až po stroje.

8. - Účinky veškeré činnosti náleží Hospodáři, s výjimkou mzdy.

9. - Činnost lidí posuzuji rozumem: Je-li správná, nebo nemohou-li lidé ve svém postavení jednat objektivně jinak, neodporuji jejich činnosti, je-li zapotřebí a vyžaduje-li to obecné

mé postavení, považuji tyto lidi za nevědomě jednající, jako za služebníky Hospodáře, za spolupracovníky na poli, a proto se k nim připojuji svou činností a jim pomáhám.

10. - Jedná-li někdo jen s ohledem na sebe a není-li jeho činnost nespravedlivá, rovněž mu pomáhám jako spoluslužebníkov, který je hoden své mzdy. Rozumem usuzuji, zda nevydírá Hospodáře. Zneužívá-li svého postavení, nepomáhám.

11. - Činnost nepřátelskou neprovádím, k podobné činnosti jiných lidí se nepřipojuji. Za nepřátelskou považuji i činnost škodící zdraví, například pití alkoholu, kouření, přejídání, chybnou životosprávu apod. zneužívání dobroty, vydírání a maření cizí práce považuji rovněž za nepřátelskou činnost.

12. - Člověka, který jedná nepřátelsky, nezačínám nenávidět, nýbrž se vzrůstajícím poznáním nabývám jistotu o tom, zda jedná z nevědomosti či zlomyslně, a podle toho jeho činnost, nemohu-li ho poučit, buď trpně přijímám, nebo se proti ní tvrdě postavím, vždycky však bez stopy nenávisti.

13. - Je třeba rozvázat smluvní poměr, který máme vůči životu, a který se dá nazvat vlastnickým smluvním poměrem potichu navázaným záhy po narození. Tento vlastnický poměr nahradit smlouvou o zápůjčce. Nic na světě, ani mé tělo, ani nejbližší příbuzní, ani schopnosti jakéhokoliv druhu nemáme, nýbrž jsou nám propůjčeny. Je to sice obecná zkušenost, ale nikdo si tuto skutečnost nepřipouští a nevyvozuje z ní důsledky. Čeho se držíme jako vlastnictví, s tím se spojujeme a to nám nedovoluje spojit se s něčím jiným. Naše srdce je při našich pokladech. Jak potom máme např. milovat Boha z celého srdce a bližního jako sebe.

Těmito body jsem chtěl naznačit smysl sebezáporu. Ten je prostředkem k následování Ježíše Krista. Protože toto následování přináší pomoc ze strany následovaného, není třeba se odradit uvedenými podmínkami. Čím dále tím více se vědomí plní nikoliv osobními silami, nýbrž nadosobní pomocí. K této pomoci však nedochází, pokud člověk do tohoto následování nevloží všechno, co může, beze zbytku.

V podobenství o postavení služebníka Ježíš jemně, ale velmi zřetelně naznačuje, že z pole do domu Hospodářova se vrací služebník, který před tím poctivě pracoval pro Hospodáře na poli, že tedy tato práce je nejlepší pomůckou pro tento vstup. Kdybychom měli tuto pomůcku nějak obecně definovat, řekli bychom, že prací na poli se služebník cvičil v plnění vůle

Hospodářovy a přitom musel sebe zapírat. Dokud nepřijmeme tento názor za správný, dotud se budeme dívat na lidskou činnost jako na jednu z překážek na cestě k vědomému zažívání sounáležitosti s věčným životem. Jako se nedá popírat, že nás činnost rozpojuje od tohoto vědomí neoddělenosti, tak zase takovým v přírodě zcela běžným způsobem nás se značnými oklikami a velmi pomalu ale jistě přivádí k tomuto uvědomění, a to i v tom případě, když o ně nestojíme.

- (Nevěděl jsem například vůbec nic o tom, že je možno, aby člověk vešel do vědomí neoddělenosti od věčného života, a přece právě má činnost, ve které jsem nemohl uspět za tehdejších podmínek, mne nečekaně přivedla ke vzdání se toho, který chtěl uspět, a po splnění této podmínky a při zachování už úplně neuskutečnitelné touhy se objevilo vědomí sounáležitosti s věčným životem. A tento účinek, vždy zcela nečekaně, ba právě tehdy, kdy bych ho byl nejméně očekával a kdy jsem si ho ani nepřál, se vždy znovu objevil a postupně se stav spojení ve vědomí s věčným životem prohluboval.)

Ježíš ve svém podobenství o postavení služebníka velmi názorně podává stav spojení s věčným životem, tam symbolizovaným domem Hospodářovým a Hospodářem samotným. Domem Hospodářovým chce Ježíš označit nikoliv místo, nýbrž stav mysli. Člověk vstupuje do domu majitele všech polí, na nichž vůbec kdy může být člověk činný.

Kdo vědomě nepracoval na Hospodářově poli, nýbrž na svém poli, nemůže nikdy vejít do Hospodářova domu. Ježíš nazval takového člověka mamonářem, když vybízel vlastníka, aby si činil přátele z mamonu, neboť pak nikdo jiný než oni ho mohou vzít k sobě. Bůh ho k sobě vzít nemůže. Tímto velmi důležitým výrokem nám Ježíš ukazuje, kde skončí každý člověk, který mamoní, chce pro sebe.

Služebník nevstupuje do Hospodářova domu, aby se tam najedl. Nemůže být přece pochyby o tom, že když pracoval celý den, musel přitom také jíst a nepracoval o hladu. Služebník jde do Hospodářova domu z vděčnosti k němu. Je prostě jeho služebníkem, je majetkem Hospodářovým. To naznačil Ježíš tím, že služebník se nepustil do jídla, jakmile přišel do domu, nýbrž se opásal a dal jíst Hospodářovi. Teprve když byl vybídnut, sám se najedl. Jak lépe mohl Ježíš v podobenství znázornit vstup lidského vědomí do vědomí Božího? Služebník si byl vědom, že je v domě Hospodářově, tedy ve stavu vědomého styku s věčným životem, a tento stav se prohloubil o další poznatek: Jeho vědomí povýšené

nad normální míru (*byl opásán*) mělo schopnost patřit účinně (*dával Hospodáři jíst*) věčnému vědomí (*Hospodáři*). Účinným patřením zde myslím schopnost nepomyslet na sebe a obírat se jen věčným vědomím, o němž člověk ví, že není jeho. Ježíš tu jasně navrhuje, abychom kromě činnosti, která míří k tomu, že něco konkrétního chceme provést (*práce na poli: ořeme, paseme dobytek*), denně prováděli také něco, co nemá za účel něco konkrétního provést, nýbrž jen spět do domu Hospodáře, a ten i jeho dům nejsou ničím konkrétním nacházejícím se mimo nás, což je naznačeno tím, že je to vstup do domu, nikoliv výstup z domu na pole.

Myslí-li si někdo, že když se soustřeďuje např. do středu prsou jako sv. Markéta M. Alacoque (1647 - 1690), že vstupuje do domu Hospodářova, měl by vědět, že neprovádí nic jiného než jakousi obdobu prohlášení, které provádí jiným způsobem než slovy, že do tohoto domu chce vstoupit. Nemá-li však tento vstup obsah, jaký naznačuje Ježíš ve svém podobenství, není vstupem, nýbrž zvláštním, velmi šalebným druhem prohlášení, kterým, pokud se jím člověk spokojuje, brání si dokonce ve vstupu, neboť se spokojuje se chtěním, jež už považuje za vstup. Zním případy letitého sebeklamu tohoto druhu. Co při něm chybí, by mělo být zřejmé ze zmíněného podobenství. Svatá Markéta Marie Alacoque měla potřebu, která převažovala nad všemi ostatními jejími potřebami a tužbami, a tou bylo patřit Ježíši Kristu celá beze zbytku, bez výhrad.

Proto se jí zjevil Pán Ježíš a ukázal na své srdce v ní. Kdo nevstoupí do nitra s touto bezvýhradnou potřebou, ten tam vůbec nevstoupí, ten se tam proto také s Ježíšem Kristem nesetká, nesetká se s ním ani když se modlí někam do nebe nebo kamkoliv jinam. Provádí v nejlepším případě jen prosebnou modlitbu, nikoliv sebeodevzdání. Kdo prosí, chce něco pro sebe, jen potřebuje někomu patřit, odejít ze sebe, od konkrétní činnosti na poli.

Tohle, jak jsem se přesvědčil, mnozí lidé nedovedou ani pochopit, neřku-li uskutečnit. Jsou ovšem výjimky, že někdo toto pochopí, opravdu začne vstupovat v pravém duchu, ale pak, čemuž se nelze divit, začne zanedbávat práci na poli. Diví se pak, že začne nesmírně trpět, více než kdokoliv jiný, a toto utrpení přisuzuje různým okolnostem, nebo nějakému vylévání karmy, osudu. Trpí však jen proto, že se stal požitkářem. Už přestal vstupovat jako služebník a začal vstupovat proto, že je mu v domě lépe než na poli, začal vstupovat kvůli sobě a ne kvůli Hospodáři. Také proto ustrnul na určité hloubce vstupu, nebo dokonce přestal si uvědomovat sounáležitost svého vědomí s vědomím božím.

Proto i někteří tak zvaní velcí svatí se setkali jen jednou v životě s Bohem, a pak mylně považovali tento stav za výjimečnou boží milost. Dnešní zen buddhisti jdou v tomto chybném myšlení tak daleko, že se spokojují s jedním satori. Mají pravdu jen v tom smyslu, že satori nelze dosáhnout proto, že je chceme dosáhnout. Když jsme je jednou dosáhli, už je chceme dosáhnout nade vše, nebo aspoň podržet, a tím se míváme cílem, neboť už nám nejde o nic jiného než o sebe. Ani si nepovšimneme, že už sebe neodevzdáváme, že si něco vynucujeme. Je něco zcela opačného chtít někomu patřit a chtít, aby nám někdo patřil. V jakém duchu vstupoval služebník do domu Hospodářova? Odpovězte si, zda prvním nebo druhým způsobem, a bude vám jasno, kde se dopouštíte chyby v myšlení a v pohnutkách.

Všimněte si, jak Ježíš dbal na to, aby ho učedníci následovali, aby se důsledně řídili jeho vůlí, ne svou, neboť jeho vůle byla dokonalým zastoupením vůle Otcovy. Kdyby se byli neřídili jeho vůlí, nebyl by je mohl dovést do Otcova domu.

Stávalo se a děje se dosud, že člověk, jinak dobře připravený a vynikající svými mravními hodnotami, vstupuje do Otcova domu proti své vůli, a tedy málokdy nebo zcela výjimečně, ačkoliv tento vstup by měl být denním, úplně přirozeným pravidlem, jak ukazuje Ježíš.

(Není zde rozporu mezi tím, že učedníci nemohli jít za Ježíšem dokud jim neseslal Ducha svatého. Do domu Otcova vstoupili, jakmile se stali Ježíšovými učedníky. Ježíš však, mluvě o Duchu svatém, měl na mysli daleko vznešenější stupeň poznání než jaký měli učedníci.)

Musím vysvětlit, co rozumím slovy "vstupuji do Hospodářova - Otcova - domu proti své vůli", protože jen málokdo vůbec ví, jak svou vůlí překáží tomuto vstupu, a naopak si myslí, že si upřímně přeje vstoupit, a je svědkem toho, že je odmítán. Taková mínění jsou sebeklamem.

Dají se rozeznávat dva případy vstupu proti vlastní vůli.

První se děje proti vlastní vůli člověka proto, že dotyčný vůbec na vstup nepomyslel a on tu je. Tento vstup by byl po některých stránkách ideální, protože by zastihl člověka připraveného pro vstup, ovšem pro nic více než pro vstup, takže by se mohlo stát, že by vstoupil jen jednou za život, a pak by dokázal jen na ten moment vzpomínat jako na něco nejvíce povznášejícího z toho, co vůbec kdy zažil.

Druhý případ vstupu proti vlastní vůli je extáze. Nastává takto: Člověk nesplňuje podmínky pro normální neextatický vstup do vědomě žitého věčného života, i když se třeba o tento vstup snaží. Zdálo by se tedy, že nastane-li takový vstup pomocí extáze, že nenastal proti jeho vůli. Ovšem ono se ví, že extáze nastane jen tehdy, svolila-li ke vstupu jen jedna část lidské bytosti a ocitla se v nečekané, třeba jen chvilkové převaze, a proto bylo třeba druhou, možná daleko mocnější část lidské bytosti, vlastně vůle, povalit, překonat onou částí, která svolovala a splnila podmínky vstupu. Extáze je potom znakem vytržení člověka z jeho faktické nevůle vejít, nevůle, kterou si ani nepřipouští, že ji má, ta však existuje, protože člověk nevstupuje a na straně boží nikdy není překážek.

Zde by bylo dobré uvést řadu příkladů, aby se tento zjev vysvětlil, protože extáze je možná u člověka, který velmi málo sebe zná a nadto neplní podmínky nebo zanedbává podmínky práce na Hospodářově poli. Nechci nikterak znevažovat ani extatiky, ani extázi. Vždyť Ježíš si vybíral extatiky k výjimečným příležitostem, jako proměnění na hoře Tabor a do zahrady Getsemanské. Tato okolnost svědčí však jen o tom, že v tom stadiu poznání, ve kterém se nacházeli jeho žáci v době oněch tří let jeho učednické dráhy, bylo možno něco navíc nad tuto úroveň zprostředkovat jedině proti jejich vlastní vůli, která ještě špěla k sebespáse a nikoliv k neprotekční spáse všech, jakou hlásal Ježíš.

Extáze nastává, vzepne-li se část lidské bytosti nad úroveň ostatní lidské bytosti, opustí-li ji, vytrhne-li se z tuposti této části násilím, např. vlivem chvilkového nadšení. Dříve nebo později však zase podlehne volání oné neoblomené části lidské bytosti, a k velkému žalu člověka, vrací jeho vědomí do stavu oddělenosti, tam, kam větší částí své bytosti patří. Jedno však nezapomínejme, že při extázi schopnost, která umožňuje člověku do extáze vstoupit, je jen prostředkem. Uváděčem je Ježíš Kristus, Bůh.

Ježíš neopomněl nám o tom podat důkaz, když své tři učedníky přivedl na horu Tabor, dal jim zakoušet něco málo ze svého zážitku, a zase je proti jejich vůli odtamtud odvedl. Říkám-li něco málo, nemíním tím, že je omezoval v jejich vidění, nýbrž že oni sami neunesli více, neměli schopnost zažít více. Byli svědky toho, jak Ježíš rozmlouval s Mojžíšem a Eliášem, ale patrně ničemu z toho nerozuměli, jen přitom měli blažený, povznášející pocit, který následoval po překonání začátečního strachu. Ten byl znakem toho, že ona část jejich bytosti, která by byla stále v cestě onomu dalšímu zážitku, musela být zaplašena, odsunuta, aby ta

malá část jejich bytosti, která byla schopna vstupu, mohla vůbec něco zažívat, aby se rozpojila s nepoddaným zbytkem jejich osobnosti.

Jenže onen podaný zbytek také nebyl schopen přenést do jejich vědomí celý obsah Ježíšova zážitku, *neboť* co oni zažívali jen v určité chvíli a čemu ani nerozuměli, Ježíš od svého křtu v Jordánu zažíval neustále, aniž potřeboval rozmlouvat. Měl ke styku s věčným světem vyvinuty daleko dokonalejší styčné prostředky. Bylo-li zapotřebí, setkával se s Mojžíšem a s Eliášem obsahem svého a jejich vědomí a nepotřeboval ani rozeznávat a identifikovat jejich osobnosti, nýbrž byl si jist jejich přítomností a pomocí. Chtěl jsem tím říci, že extáze mají různou úroveň, která, pokud člověk do nich vstupuje častěji, mají buď tendenci zvyšující nebo snižující (*vzpomínkovou, doznívající*). Pokud nabývají zvyšující úrovně, stanou se jednoho dne nepotřebným nástrojem vstupu, neboť zpřístupnily svým vlivem poznání celé, dříve nepoddané části lidské bytosti.

Nastává pak situace tak připravená, jak jen možno jiným způsobem se k ní připravit, např. spojovací činností nebo činorodou láskou bez pomoci extáze.

Extáze jsou pouhými nahlíženími do Hospodářova domu, bez toho, že by tam člověk dělal, co naznačuje Ježíš v podobenství o postavení služebníka na poli a v domě. Je to naopak způsob jednání, na jaký jsme zvyklí v běžném životě při pocitu oddělenosti od všeho. Při tomto způsobu přece do různých situací vplouváme a zase z nich vyplouváme, s věcmi a osobami se stýkáme a zase je opouštíme, neboť nic se nedá na tomto světě udržet trvale, bez ohledu na to, že se neradi loučíme s čímkoliv, co je nám milé. Nesmrtelná duše, vtělujíc se do člověka narozeného na svět, měla opravdu v úmyslu, abychom postupně vstupovali do přerůzných, stále se navazujících poměrů půjčky a pronájmu, a tím abychom získávali zkušenosti o pomíjejícínosti a zároveň nepostradatelnosti těchto pomíjivých styků, a jednou abychom z této zkušenosti vyvodili potřebu návratu do Otcova domu, nikoliv potřebu dočasného vstupu, potřebu pouhého odpočinku, jak jsme si navykli ve všech situacích, které, jak se nám zdá, k nám přistupovaly zvnějšku. Proto vás zde učím návratu, nikoliv nahlížení, které má podobu braní a upouštění. Neučím vás extázi, nýbrž službě v domě Hospodářově, kam patříme napřed jako služebníci, později jako synové, kteří se vrátili, a ono to jde ještě dál....

Schopnost návratu se nezískává nikde jinde než na poli, při běžné lidské činnosti, prostředky, které jsem vyjmenoval ve třinácti bodech, které však mají vystihnout jedno jediné, nový smysl lidské činnosti. Tuto věc dobře pochopil a praktikoval svatý Filip z Neri (1515 - 1595), jak svědčí známá scéna z jeho života.

Přivedli mu extaticku, která byla pro svá vytržení považována za světici. Ta, spatřivši světce, ihned upadla do vytržení. Filip ji začal bít a nepřestal, dokud se nevrátila do běžného lidského vědomí oddělenosti, a pak ji připomenul, že i on by mohl přecházet z jedné extáze do druhé, ale že mu to nedovoluje mravní situace ve městě, ve kterém žil, ve Florencii. Má všude mnoho práce s lidmi, kteří potřebují jeho pomoci, a proto nemá čas na extáze. Vybídl onu ženu, aby se zařídila podle něho, a ona poslechla. Extáze přestaly, ale ona se vrátila do Hospodářova domu. Filip z Neri neviděl chrám boží někde vysoko na nebi, nýbrž v každém člověku, a věděl dobře, že je třeba jej zbavit kupčků a penězoměnců, a to velmi nemilosrdně. A protože už se vrátil do domu, nečinil rozdíl mezi domem svým a domem jiných lidí. Pro něho u každého člověka šlo o jeden jediný dům. Filip navracel lidi do tohoto domu správnou činností a bral svou práci s velkou radostí, která je pro něho charakteristickým rysem všeho, co dělal, i když mlátil extaticku.

Přemýšlejte sami o rozdílu mezi braním do ruky a návratem, a jakým způsobem braní do ruky nás může naučit vracet se. Ukáží to na výdělečné činnosti lidí. Výtečné na ní je, že chtějíce si vydělat, lidé odvádějí **anonymní** společnosti daleko větší hodnoty než jaké si přinesou ve formě mzdy. Není možné, aby výdělečně činný člověk myslel při své práci jen na to, kolik si vydělá. Myslí především na svou práci a zapomíná při ní na sebe. Dokonce si na toto zapomenutí tak zvykne, že když ho přeloží do důchodu a ponechají ho na pospas jeho já, chřadne.

Také všechna poučení, která jsem v této knize vypsál, mají odvádět každého z vás od sebe, nikoliv vás činit starostlivější než dříve podle typu chlebičkáře, hrubě výdělečně činného člověka, který by pro výdělek zaprodal duši a který se nepovznesl nad myšlenku na výdělek.

Činnost, která člověka neosvobozuje od něho samého, je chybnou činností. Budete se muset naučit všechna předchozí poučení přebrat tak, aby vás zbavovala starostí o sebe a vzbuzovala ve vás touhu po službě lidem a po věčném životě.

Ještě pro útěchu všem, kteří se snaží přečtené praktikovat"

Spis je psán analyticky. Je provedena jen část této analýzy. Další pokračování má přinést další dvě třetiny analýza, rozbor lásky a poznání. Teprve pak budu moci provést syntézu, nebo si ji pak snadno bude moci čtenář provést sám.

I když si ji však provede, může se stát, že mu to "nepůjde", protože se nedá zabránit tomu, aby při pouhém pochopení chyb, se nepokračovalo v chybách. Tato okolnost je dána lidskou křehkostí a slabostí, a také tím, že žádné sebelepší vypsání náležitostí cesty a chyb na ní nemůže nikomu ještě zaručit vedení na cestě, které jediné mu může poskytnout sílu k překonání všeho chybného. Toto vedení se ovšem neomylně dostavuje, dá-li se člověk vést nejen svou dobrou vůlí, ale i událostmi, které ho vedou.

Lidé se mýlí, považují-li mne za svého duchovního vůdce, když popíší své zkušenosti a oni s tímto popisem souhlasí. Nedi-vím se jim. Jsou zvyklí na vyučování ze škol. Tam učitel také musí sám napřed rozumět tomu, co vykládá. Látku vyloží, zopakuje, zadá domácí úkoly o předneseném, žáky vyzkouší a oklasifikuje a tím jeho úloha končí.

V duchovním vedení tomu tak není, jak jsem popsal ve spise Otázky a odpovědi. Tam jde přece o změnu smyslu života a veškerého počínání a myšlení. K tomu se obvykle nikomu sil nedostává, vedení mu je musí dodat. A tady představy o vedení tohoto druhu jsou nedostačující. Svatý Jan byl dokonaleji veden Ježíšem jen proto, že se nikdy od něho nevzdaloval. Nemusel přitom slyšet ani o jedinou poučku více než ostatní a přesto byl na tom lépe, protože se nikdy nevzdálil, tělesně nevzdálil z toho důvodu, že se nevzdaloval duševně, a tělesná blízkost byla toho jen důkazem nebo průvodním jevem.

Ostatní učedníci všechno, i sebezápor dělali pro sebe. Museli být potom od sebe odvedeni, a to bylo příčinou těžkých zkoušek. Ježíš je upozorňoval, že při jejich duševním postoji jinak tomu nebude. Lidské já se nedá zlomit, protože je ho zapotřebí nezlomeného pro další vývoj. Musíme se odít trpělivostí a neztrá-cet klid.

Autor

26. října 1977

O B S A H Sladké jho - II. díl

O spojení obecně	_A3 str. 32
Spojovací činnost	_A4 str. 1
Ještě pro útěchu všem, kteří se snaží přečtené praktikovat.....	_A6 str. 22